

A close-up, high-resolution photograph of a man's face, focusing on his eyes, nose, and mouth. He has a dark beard and mustache. The lighting is soft, highlighting the texture of his skin and the details of his facial hair.

Directa

Desembre 2023

#573

5 €

**“El pas pel CIE m’ha
marcat per sempre”**

Directa

EDITA

La Directa SCCL

Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel.: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
Dipòsit legal: B 16982-2016

La DIRECTA s'imprimeix a Lerigraf SL,
C. de la Premsa, 2, Alcoletge, Lleida.

Aquesta publicació intenta escriure
amb un llenguatge no racista, no sexista
i no androcèntric.

La DIRECTA no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió.

La DIRECTA ha rebut enguany una subvenció de
la Generalitat de Catalunya, que representa
menys d'un 5% del pressupost
de la cooperativa.

General:

directa@directa.cat
Redacció Catalunya
redaccio@directa.cat
Redacció País Valencià
paisvalencia@directa.cat

Edició

Eloi Latorre

Correcció

Miriam Tijani

Coordinació web

David Bou, Gemma Garcia,
Jesús Rodríguez, Ester Fayos
i Meritxell Rigol

Coordinació País Valencià

Ester Fayos

Administració i subscripcions

Jordi Vilaró

Coordinació fotografia

Victor Serri

Coordinació d'art

Pau Fabregat

Comunicació

Carla Benito

Xarxes socials

Anna Celma

Publicitat i distribució

Míriam Blàzquez

Coordinació audiovisuals

Marta Pérez

Coordinacions de la revista:

Sota focus

David Bou i Jesús Rodríguez

Sobiranes

Guillem Martí i Tere Alberó

Fórmules

Gerard Casadevall, Maria Marín
i Vilar i Lluís Pascual

Decreixement

Ester Fayos

Indirecta

Mariana Cantero

Vincles

Ester Fayos

Rebost

Giuseppe Savino, Sara Romero
i Jordi Garcia

La central

Victor Serri

Internacional

Oriol Andrés, Berta Camprubí
i Joan Mas

L'entrevista

Gemma Garcia i Giuseppe Savino

Ideari

Adrián Crespo i Eloi Latorre

Imperdibles

Eloi Latorre

De memòria

Clara Asín, Gemma Martínez
i Eloi Latorre

Pensament

Adrián Crespo i Laia Alsina

Accents

Gemma Garcia i Jesús Rodríguez

Caplletra

Irene Selvaggi i Miriam Tijani

Som cooperativa

Carla Benito

L'espina

Carlos Villafranca

Hi han col·laborat:

Portada:

Jaume Ferrando

Textos:

Berta Camprubí
Jesús Rodríguez
Marta Serra
Alessandro Stoppoloni
Guillem Martí
Maria Marín i Vilar
Martí Ninot Pedrosa
Raül Valls
Carla Izcara
Mercè Botella
Mariana Cantero
Giuseppe Savino
Marc Gavaldà
Carlos Ernesto Cano
Gemma Garcia
Guille Larios
Adrià Olivares
Nacho Ibáñez
Job Pons Albanell
Nuria Alabao
Daniela Ortiz
Dani Vilaró Donat
Noemí Canelles Tigel
Anna Espadalé Grabulosa

Fotografies:

Josep Tomàs París
Jaume Ferrando
Victor Serri
Marta Serra
Carles Palacio
Max Nina
Roser Gamonal

Il·lustracions:

Felipe de Leonardo
Marzia MZ
Joan Alturo
Alba Pocurull
Javigaar
Berta Artigal

Projecte gràfic:

Amaia Moran
Andrea Maresch
Gaizka Pagonabarraga
Gerard Casadevall
Pau Fabregat

Un regal que vol ser abric

Descomptes, vals regal, activitats, experiències. Propostes en negreta, subratllats i possiblement en format GIF arreu. Tant si sou sòcies, subscriptores com si un dia us vau apuntar a un butlletí. Ens les llegim, ens les mirem i hi participem. Tot i voler fugir del consumisme, en dates assenyalades, no funcionem d'una altra manera. Primavera: toca passejar la cultura. Estiu: acaba el curs, abaixem el ritme i marxem. Tardor: tornem a començar. I quan arriba l'hivern, regalem detalls per a les qui t'acompanyen a la vida.

Sabríem viure sense participar en la roda? Hauríem de fer-ho els espais de l'entorn de l'economia social i solidària que apostem per un model no consumista? O la roda és bona, si l'objectiu és continuar sent sostenibles? És bona si volem tenir detalls amb les nostres subscriptores? És bona si tot l'entorn ho és? O tindríem producte si, per molt vàlid i necessari que sigui, no es consumís? A la *Directa*, sense deixar de revisar-nos i fer-nos totes aquestes preguntes, decidim ser-hi. Ser-hi ara perquè vosaltres hi sou tot l'any. I volem continuar acompanyant-vos. Vetllar exhaustivament per ser aquest altaveu transformador que, des del periodisme, pretenem ser. Per això, assumint totes les contradiccions, fem promocions per captar noves subscriptores cada tombant d'any.

Bon periodisme és tenir cura en la tria, el tracte i l'enfocament dels temes i dedicar-hi hores de treball i recerca. És donar veu i contribuir a la generació d'un nou ecosistema. Digitalment i en paper. És fer campanyes cuidant cada petit detall perquè la dinàmica del dia a dia no ens allunyi les unes de les altres. Seguir per informar-vos, acompanyar-vos i abrigar-vos amb bon contingut.

Carla Benito

Coordinadora de comunicació

Un mes de detenció que s'arrossega tota la vida

Testimonis que han passat pels centres d'internament d'estrangers (CIE) relaten els efectes traumàtics que els ha causat aquesta privació de llibertat que, de mitjana, dura 28 dies, marcada per la manca d'informació, l'aplicació de regles pròpies d'un règim penitenciari, les deficiències en l'atenció legal i sanitària, i l'angoixa per un futur incert

TEXT: **BERTA CAMPRUBÍ, JESÚS RODRÍGUEZ**

Una activista durant la vetlla per reclamar el tancament dels CIE davant del centre de la Zona Franca de Barcelona
| JOSEP TOMÀS PARÍS

NAMAMIENTO DE EXTRA

A

quest no és el meu lloc. Vaig del pati a la cel·la i de la cel·la al pati. Hi ha massa coses que no quadren, no hi ha ni un bri d'humanitat", assegura Camila, interna durant 44 dies al centre d'internament d'estrangers de la Zona Franca de Barcelona a inicis d'aquest 2023, a les voluntàries de la Fundació Migrastudium, quan la van entrar a visitar. Com ella, durant l'any

2022, 2.280 persones (44 de les quals són dones) van ser internades a l'Estat espanyol a aquests centres que tenen règims de convivència calcats als d'una presó, però no pel fet d'haver comès cap delictes. D'aquestes, segons les dades de l'entitat, que des de fa una dècada ofereix acompanyament sociojurídic als CIE, 1.276 han sigut deportades, la resta van ser posades en llibertat. Per a moltes d'aquestes persones, el pas pel CIE ha suposat un abans i un després que ha marcat la seva vida per sempre. Sobretot per les dones, com Camila, que va demanar protegir la seva identitat amb un nom fictici.

"Per la policia i per l'Estat espanyol som números, però aquí cadascú té la seva vida i carrega la seva motxilla", asseynala Abraham Calderón, antic intern al CIE barceloní, d'origen peruà i detingut a la frontera amb l'Estat francès. La policia el va traslladar abruptament al centre, fet que va truncar el seu retorn a Itàlia, país on viu des de fa deu anys, després d'una visita a Catalunya d'uns mesos. Com en el seu cas, les trajectòries vitals de moltes persones en situació administrativa irregular es veuen interrompudes de cop i volta amb una privació de la llibertat en un espai del qual moltes desconeixien l'existència i amb una possible deportació al país del qual van marxar, en molts casos ja fa dècades, per motius diversos, des d'econòmics, fins a polítics o familiars.

DESCONSIDERAR LA VULNERABILITAT

Un internament a un CIE, sempre decidit per la persona titular d'un jutjat, es justifica, segons el Règim General publicat al web del Ministeri de l'Interior espanyol, per la falta de garanties del compliment d'una ordre d'expulsió expedida contra una persona migrada sense residència: "El jutge (...), d'acord amb el principi de proporcionalitat, tindrà en consideració les circumstàncies concurrents i, en especial, el risc d'incompareixença per no tenir domicili o documentació identificativa, les actuacions de l'estranger tendents a dificultar o evitar l'expulsió, així com l'existència de condemna o sancions administratives prèvies o pendants". Tanmateix, tenint en compte el relat de testimonis que han passat per aquesta situació, les persones són tancades sense que s'hagi pogut comprovar si aquestes circumstàncies i riscos realment existeixen.

Segons l'informe "Diferències que generen desigualtat - CIE 2022" del Servei Jesuïta a Migrants, "la policia no es pren prou en consideració els criteris establerts (...) per sol·licitar l'ingrés de ciutadans estrangers als centres d'internament. Circumstàncies personals com el domicili, vincles familiars, menors a càrrec, arrelament, estat físic i psíquic, mereixen més atenció". En definitiva, durant els últims dos anys, als CIE -que oficialment són "instal·lacions públiques de caràcter no penitenciari on es retenen les persones estrangeres en situació irregular"-, estan sent privades de llibertat persones sense tenir en compte les seves situacions personals de vulnerabilitat.

"Els CIE són dispositius de control i càstig i una amenaça constant cap a la població migrant", assegura Florencia Brizuela, advocada de la Xarxa Jurídica Antiracista T.i.c.t.a.c., que fa acompanyament sociojurídic a internes del mòdul de dones del CIE de la Zona Franca. "No tenir en compte les seves circumstàncies, les seves vulnerabilitats, és deshumanitzar a aquestes persones", defensa aquesta lletrada.

Brizuela explica que les dones que s'acompanyen des del Grup de Suport a les Preses del CIE "han viscut processos de violència de diferents formes, també estatal i jurídica, i es troben en un estat d'indefensió molt gran". Al procés administratiu que continua obert -tot i aconseguir sortir del CIE- s'hi suma el fet de tenir menors a càrrec i altres responsabilitats reproductives.

DONES, MINORIA SILENCIADA

Segons un informe de l'ONG Mundo en Movimiento d'aquest mateix any, el perfil majoritari de les internes és el d'una dona llatinoamericana en situació administrativa irregular, però amb més de sis anys residits a l'Estat espanyol i una vida econòmica activa. La majoria d'elles treballa en l'economia de les cures o en el treball sexual i és mare. "Quan tens una càrrega reproductiva i de cures a l'esquena, sigui familiar o laboral, el fet de ser privada de la llibertat de cop i volta implica moltes violències juntes", analitza Brizuela. Violències, generalment psicològiques, que solen comportar l'agreujament de situacions de salut mental sovint inestables ja d'entrada, i que poden passar també al terreny físic o sexual.

L'Estat espanyol té l'antecedent del CIE de Màlaga, que va tancar l'any 2012 després que es fessin públiques denúncies per violències sexuals contra internes per part de quatre agents del Cos Nacional de Policia espanyol en una festa organitzada dins del centre. Al judici per aquest cas, José Luis Rodríguez Candela, responsable de l'acusació popular exercida per l'entitat Andalusia Acoge, va explicar que, en les seves declaracions a la sala, les denunciants van assegurar que, a canvi d'aquestes relacions, els agents els prometien un millor tracte en qüestions tan bàsiques com el menjar, l'accés al mòbil, a un entrepà o al paper higiènic. El 2015, però, l'Audiència de Màlaga va absoldre els agents acusats.

Feia dos anys que Abdou Aziz Sow vivia a l'Estat espanyol quan el van internar al CIE de Barcelona. S'enfrontava a una deportació forçosa després d'un viatge llarg i dolorós fins a arribar a les costes de la Península. Del Senegal fins a Tànger, passant per Mauritània, va viatjar per carretera durant vuit mesos i, un cop allà, va intentar travessar l'Estret en pastera. La seva embarcació va ser interceptada per guardacostes que els van portar cap a la frontera amb Algèria i els van deixar enmig del desert, segons el seu testimoni. Allà, va sobreviure treballant de manera irregular en grans obres de construcció d'empreses xineses a Orà i Alger. A continuació, va anar cap a Tunísia, des d'on va intentar-ho de nou, aquest cop cap a Lampedusa, on va aconseguir desembarcar després de divuit hores de deriva al mar.

Va passar tot un any a Itàlia sense poder treballar i, l'octubre de 2022, va decidir viatjar en autobús cap a Barcelona. Acumulant treballs precaritzats, sobretot al sector rural, va passar per Jaén i Castella-la Manxa, però no li va anar bé. Quan es va decidir a tornar a Itàlia, la Gendarmeria francesa el va detenir a la Jonquera, el va portar a la comissaria de la Policia Nacional espanyola a Figueres i d'allà, emmanillat, cap al CIE de Barcelona. "La veritat és que no sabia que existien els CIE. Em pensava que, o bé m'entregarien a

Segons un informe del Servei Jesuïta de Migrants, la policia no valora correctament les condicions establertes pel Ministeri de l'Interior a l'hora de sol·licitar l'ingrés d'una persona al CIE

D'origen senegalès, aquest resident a València fou confinat al CIE de Sapadors l'any 2012

| JAUME FERRANDO

Dani (nom fictici)

“Quan vaig entrar, van obligar-me a agafar un advocat d'ofici, que l'únic que va dir va ser: ‘Et deportaran perquè tens antecedents’. Allò era un caos: molta gent barallant-se i la policia mirant-s'ho”

la policia espanyola i em deixarien en llibertat -perquè no havia fet res- o bé em portarien al meu país”. Va passar 58 dies al centre d'internament, que qualifica d'angoixants: “Em sentia vulnerat pel jutge, pel sistema”. Així i tot, no va poder ser deportat.

Dani -com Camila, ens demana protegir la seva identitat real- és un venedor ambulat i veí de València. Va ser internat al CIE de Sapadors el març de 2012. Al Senegal, el seu país de procedència, tenia una botiga pròpia de materials d'obra, però es va deixar convèncer per la idea d'una millor qualitat de vida a Europa i va aconseguir arribar en pastera a Tenerife l'any 2006. Després de dinou dies malvivint a l'illa, va poder viatjar a València. Allà, de seguida va topiar amb una situació de precarietat i persecució constant. “La policia contínuament em registrava i em demanava els documents, em culpaven del que fos, em van detenir diverses vegades en poc temps”, assegura. “Al cap de quatre mesos de viure a Espanya, ja estava penedit d'haver marxat de casa”, afegeix.

En una ocasió, a la cèntrica plaça valenciana de la Verge, Dani va ser detingut juntament amb tres companys, tots d'origen senegalès. “Jo portava 45 euros, i els altres cinc més cadascun. La policia va ajuntar els diners, van treure tres bosses de marihuana de no sé on i ens van acusar d'estar traficant amb drogues. Quan ens vam queixar, van dir que ‘aquí manem nosaltres, vosaltres no teniu papers’”. Al cap de dues hores, segons segueix relatant, tots quatre van sortir en llibertat amb càrrecs. Tres mesos després, mentre venia polseres durant les Falles, els mateixos policies que l'havien arrestat a plaça de la Verge, van tornar a detenir-lo.

El van portar als jutjats i allà li van comunicar que el traslladarien a un CIE. “A mi m'ha marcat per sempre, tot i que en aquell moment no tenia ni idea de què era. Els ho vaig preguntar i em van dir que era el lloc on portaven els immigrants per des-

prés deportar-los. Vaig demanar de parlar amb el meu advocat personal, però ells em van obligar a agafar-ne un d'ofici que hi havia allà, que l'únic que em va dir va ser: ‘Et deportaran perquè tens antecedents’”, es lamenta. “Estaràs bé, tindràs menjar i un llit i després et duran al teu país”, recorda que li van dir els policies amb to paternalista. “Quan vaig arribar al CIE, allò era un caos: molta gent barallant-se, la policia mirant-s'ho, molt mala energia.”, assegura el jove.

CONDICIONS MATERIALS I ABUSOS

La majoria de testimonis recollits asseguren que les condicions materials -sobretot l'alimentació- i l'atenció mèdica i jurídica dins els CIE són molt limitades, tant al de Sapadors com al de Barcelona i al mòdul de dones. “El menjar era extremadament dolent, feia pudor. En una ocasió vaig trobar cucs al plat i després d'allò ja no vaig menjar mai més carn, només el pa i l'amanida”, assegura Dani. També afirma que els llits eren extremadament petits i incòmodes i que va poder rebre alguna visita, però només les podia veure a través d'un vidre -com a una presó. “Vaig notar la falta de contacte físic”, comparteix.

Abdou Aziz Sow explica, per la seva banda, que “només arribar, ens van escorcollar i ens van prendre totes les pertinences que van quedar custodiades per la policia”. Després de canviar-lo de cel·la dues vegades, “ens van separar segons les persones que feiem ramadà i les que no”. Abraham Calderón afegeix que, fruit de situacions conflictives entre interns o amb els policies, sovint tanquen persones en cel·les d'aïllament “i allà dins ja no sabem què passava, perquè igual que hi ha policies simpàtics, n'hi ha de molt dolents. Els insults, els crits i els cops existeixen quotidianament”.

I és que, segons dades de Migrastudium, durant l'any 2022, el de Barcelona va ser el CIE amb més aïllaments de l'Estat ►

Abraham Calderón

“Per la policia i per l’Estat espanyol som números, però aquí cadascú té la seva vida i carrega la seva motxilla. No sabíem què passava a les cel·les d’aïllament, però se sentien crits i cops cada dia”

D’origen peruà, va ser detingut a la frontera entre l’Estat espanyol i el francès quan tornava a Itàlia després d’una estada de sis mesos a Catalunya, i traslladat al CIE de Barcelona
| VICTOR SERRI

► espanyol. “I no tenen res a veure ja amb la covid, s’apliquen com a mesura de càstig i això ens parla de més conflictivitat amb i contra la policia”, explica José Ordóñez, advocat d’aquesta entitat. “Cal tenir en compte que durant els aïllaments és més fàcil que no hi hagi garanties pels drets de les persones internes, per tant, ens preocupa que es faci servir l’aïllament com a eina de diferència”, continua el jurista.

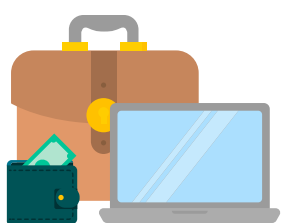
“Quan hi havia baralles fortes, la policia tancava a algun intern tot el dia en una cel·la sol, fins a l’endemà. No sé què passava dins, però davant de nosaltres no els colpejaven”, assegura Dani, en el cas de Sapadors. En aquesta direcció, molts CIE carreguen a l’esquena un llarg bagatge d’abusos policials i agressions. Des de 2006, nou persones han mort dins d’un CIE, la majoria als de València i Barcelona, i quatre d’aquestes,

teòricament, per suïcidi. Al centre de Sapadors s’han registrat nombroses denúncies per pallisses, les últimes dues aquest estiu.

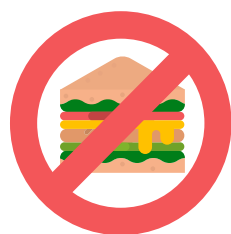
QUAN MANA L’ARBITRARIETAT

En l’època que Dani va estar confinat a Sapadors, l’any 2012, el període màxim establert per romandre dins un CIE era de quaranta dies. Actualment, a partir d’una resolució que buscava unificar criteris, el termini legal ha canviat i és de seixanta dies. Durant aquest lapse de temps, l’objectiu de l’administració és aconseguir tramitar l’expulsió (superar els recursos jurídics que es puguin interposar, aconseguir un vol de deportació o gestionar la recepció de l’intern al país d’origen). Passat aquest període, si no s’ha pogut deportar, la persona interna queda automàticament en llibertat.

Règim disciplinari al CIE de Barcelona

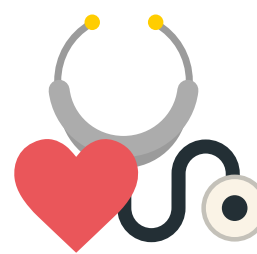
Cal dipositar pertinences (maletes, aparells electrònics, diners, cinturons) a la guixeta del centre.

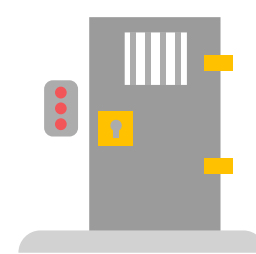
No es poden rebre aliments de l’exterior.

Els telèfons mòbils no poden tenir ni càmera ni connexió a internet.

És obligatori un reconeixement mèdic a l’entrada i a la sortida del centre.

Cel·la d’aïllament en cas d’incompliment de les normes o de resistència al funcionariat policial.

Badaoui, veí de Reus vinculat a l'associacionisme de la comunitat musulmana, va ser deportat a Tànger l'any 2022 després de passar un mes al CIE de Barcelona
| VICTOR SERRI

Mohamed Said Badaoui

“No tenia clar què era un CIE fins que el vaig patir en primera persona. Vaig estar els trenta dies en aïllament. Els preocupava que els ‘inflés el cap’”

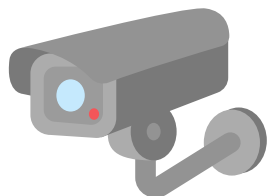
“Cada dia veia companys que s'emportaven de nou a Àfrica i em preguntava ‘quan em tocarà a mi?’”, recorda Dani, emocionat. Però van passar els quaranta dies i a ell no se'l van poder emportar. Curiosament, les condicions polítiques del seu país d'origen el van salvar de l'expulsió: “Durant aquells dies, al Senegal hi havia hagut eleccions presidencials i no podien enviar gent cap allà perquè estaven canviant de govern, sembla que no hi havia ni avions que hi anessin, així que no em van poder deportar”, explica, amb un somriure.

D'arbitrarietat i anomalies, els relats dels testimonis que han passat pels CIE n'estan plens. En el cas de Dani, tot i complir alguns dels motius per a la deportació previstos per la llei, aquesta no es va poder efectuar. En canvi, l'activista Mohamed Said Badaoui, president de l'Associació per la Defensa dels Drets de

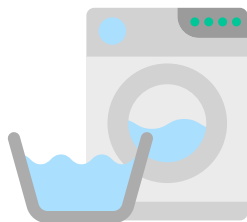
la Comunitat Musulmana i exveí de Reus (el Baix Camp), malgrat ser resident a l'Estat espanyol des de l'any 1992 i sense causes judicials al seu historial, el van tancar en un CIE i fou deportat al seu país d'origen, el Marroc. “El meu expedient estava net i polític, mai m'havien ni tan sols identificat, feia més de trenta anys que vivia a Espanya, tenia arrels, feina estable, família... El que tenia era una acusació de la Policia Nacional amb una ordre d'expulsió, i amb això em van portar al CIE de la Zona Franca i després cap al Marroc”, explica un any després, des de Tànger. Segons detalla, el director de la instal·lació li va dir que era la primera vegada que entrava en un CIE una persona amb número d'identitat d'estrangers (NIE) vigent.

“Al CIE tot es justifica de manera absolutament arbitrària, tota l'estona”, assegura l'advocada Florencia Brizuela. Una arbitra- ▶

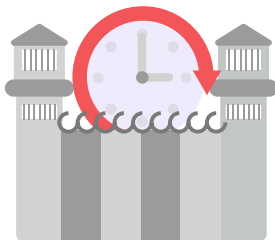
| MILVIETNAMS

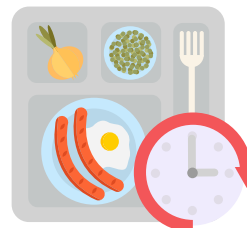
Videovigilància a tot el recinte excepte habitacions i lavabos.

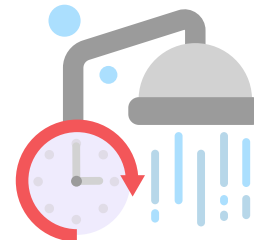
Es disposa de dret a bugaderia un cop a la setmana per a la roba personal i de l'habitació.

Es pot sortir al pati de 9 h a 13.15 h i de 16.45 h a 21.15 h.

Horari dels àpats: a les 8.30h l'esmorzar, a les 12.45h el dinar i a les 19.45h el sopar.

Horari de les dutxes: a les 15.30h els mòduls A i B, a les 22h el mòdul F.

Abdou Aziz Sow

“Així que vam arribar, ens van escorcollar, ens van prendre totes les pertinences i ens van separar els qui feien el ramadà i els qui no”

D'origen senegalès, va estar retingut al CIE de la Zona Franca l'any 2022 just quan volia tornar a Itàlia, després d'un intent fallit de buscar una nova oportunitat a la península Ibèrica, amb feines molt precàries

► rietat que, a parer seu, està directament relacionada amb les “violències racistes, patriarcals i capitalistes, perquè les persones que estan allà dins les travessen tots aquests eixos d'opressió”. Acusat de representar una amenaça per a la seguretat nacional espanyola, Badaoui va ser deportat el 19 de novembre de 2022 i actualment té interposada una denúncia davant l'Audiència Nacional espanyola exigint les proves, per ara inexistents -segons ell-, de tal acusació.

Com Dani, Badaoui també relata que va viure una pressió mental i emocional molt intensa al centre d'internament: “La gent que està interna, pendent d'una expulsió, compta dia rere dia, si en passen els seixanta sense ser expulsats, és un maltractament mental molt fort”, denuncia Said Badaoui, qui, malgrat el seu activisme social “contra les pràctiques racistes i islamòfobes”, assegura que “no tenia clar exactament què era un CIE fins que el vaig patir en primera persona”.

En arribar al recinte emmurallat de filat al polígon logístic de Barcelona, va ser instal·lat en una cel·la d'aïllament, amb l'argument del risc de contagi del coronavirus, però aquesta situació no va durar les 48 hores que li van dir que duraria: va passar aïllat els trenta dies que va romandre al CIE. “Mai vaig tenir contacte amb la resta d'interns”, relata el marroquí d'origen. En un prin-

cipi, detalla, la policia li va dir que aquestes mesures tenien per objectiu la cura d'aquell intern tan diferent de la resta: parlava català, tenia capital social i cultural acumulat a Catalunya, rebia visites de polítics i mitjans de comunicació contínuament. Però de seguida es va adonar del que ocorria realment: “El que els preocupava de veritat és que ‘inflés el cap’ a la resta d'interns, no volien més protestes al CIE”, expressa.

En un moment donat, el mateix personal mèdic del centre es va preocupar per la salut mental de Said Badaoui, pel fet de passar tants dies aïllat. “Jo estava bé, em vaig poder prendre aquells trenta dies de reflexió interna, vaig veure passar tota la meua vida fins a acabar en aquell lloc, a punt de ser deportat. Però és evident que la majoria d'interns al CIE no poden tenir aquest espai de reflexió”, opina, posant en evidència que aquests espais no poden ser llegits només des d'una perspectiva de racisme estructural, sinó que és necessària una mirada interseccional que tingui en compte múltiples eixos d'opressió.

TANCADES SENSE ATENCIÓ PSICOLÒGICA

Quan va entrar al mòdul de dones del CIE de Barcelona, Camila tenia diagnosticat un trastorn bipolar. Víctima d'abusos sexuals

Des del 2006, nou persones han mort durant l'estada a centres d'internament de l'Estat espanyol, la majoria a Barcelona i València, i en quatre casos la causa oficial ha estat el suïcidi

durant la seva infància a Bulgària i de violències masclistes i institucionals en l'etapa adulta, no va rebre en cap moment un acompanyament psiquiàtric o psicològic durant la seva estada al centre d'internament, perquè no existeix a l'interior d'aquests recintes. Relata que va passar un mes i mig dormint poc i malament, alimentant-se amb menjar de mala qualitat, i amb una atenció mèdica molt limitada. Després de 31 anys residint a l'Estat espanyol, la seva expulsió penjava d'un fil, tot i tenir passaport d'un país de la Unió Europea. “En realitat, vull que m'expulsin”, assegurava durant l'entrevista amb Migrastudium entre plors desesperats: ja no volia lluitar més.

Considerades les circumstàncies de pressió, estrès i desbordament emocional amb què moltes internes arriben i se'n van d'un CIE, testimonis i entitats que tenen accés als centres consideren que aquesta realitat representa una negligència i una falta de responsabilitat. Els darrers anys, segons José Ordóñez, “ens trobem amb un perfil d'interns amb nivells d'exclusió social cada vegada més alt i amb problemes de salut mental que la policia ni sap ni vol saber com gestionar millor, per això també hi ha més casos d'aïllament”. En aquest sentit, “ens preocupa el que està passant. Hi ha persones que pateixen crisis, síndrome d'abstinència...”, continua el lletrat.

“Un dia va entrar un noi a la cel·la d'aïllament del meu costat que no parava de cridar i plorar. De seguida va començar a arribar olor de pipí i els crits i els cops duraven tota la nit”, relata Badaoui. “El tenien allà com a càstig pel seu comportament, però aquell noi no estava bé, aquell no era el seu lloc, el seu era un cas de malaltia mental, sens dubte. La situació va durar moltes nits fins que el van traslladar per insistència de les infermeres”, recorda l'activista des del Marroc. “Els serveis mèdics no hi eren les 24 hores, només hi ha un torn d'atenció mèdica curt al matí i un altre a la tarda, però és que de psicològica no n'hi ha de cap mena i la majoria dels que entrem en un CIE tenim una motxilla emocional força pesada. Hi hauria d'haver atenció psicològica”, emfasitza.

Albert Parés, un dels dos advocats oficials que el Col·legi de l'Advocacia de Barcelona (ICAB) designa per treballar a l'interior del CIE de Barcelona, assegura a la *Directa* que una clàusula al contracte amb l'ICAB i el Ministeri d'Interior li impedeix fer declaracions públiques sobre la seva tasca a cap mitjà de comunicació. Per la seva banda, Creu Roja, entitat que té el conveni per oferir el servei mèdic a les internes dels CIE, tampoc ha volgut facilitar cap declaració per a aquesta investigació. “Existeix una opacitat que fa por”, afirma Brizuela.

A Badaoui, el seu pas pel CIE de Barcelona li va deixar clara una cosa: “Espanya està fent-li la feina bruta a Europa. Al menjador veus un cartell que diu ‘instal·lacions subvencionades per la Unió Europea’ i aleshores entens que les persones que hi entren són només números que serveixen a la Policia Nacional per justificar la feina que està fent amb aquestes subvencions europees. Si Europa no vol migració irregular, dona diners a Espanya perquè, entre altres coses, funcionin els CIE, i això produeix beneficis milionaris. No ens enganyem, és una cadena, cada dia en surten uns i n'entren uns altres, cada dia hi ha identificacions per perfil racial, contínuament hi ha vols de deportació per omplir”, relata indignat.

Que darrere aquest espai on es tanquen persones que no han comès cap delictes hi ha un gran negoci no és cap secret. La Unió Temporal d'Empreses (UTE) formada per les companyies aèries Air Nostrum i Evelop van aconseguir el mes d'abril renovar la concessió de la gestió dels vols de deportació mitjançant un contracte quantificat en 10 milions d'euros finançat per fons europeus. I les persones que, com Dani, per casuístiques diverses, no són deportades, també acaben revertint ingressos per a l'Estat espanyol per mitjà del pagament de multes dels processos penals que tenen oberts. Aquest veí de València, que després de disset anys i mil periples judicials amb entrades i sortides de CIE i de la presó ja ha aconseguit la residència espanyola, té clar que els CIE “existeixen només pel racisme que hi ha a la societat”. ●

Publicitat

SI EL MÒBIL ET CONTROLA,

ELS LLIBRES SÓN DESCONTROL

EDITORIAL **DESCONTROL**

De Ribesaltes a Perpinyà, setanta anys confinant “indesitjables”

Fundat el 1935, el Camp Joffre va servir per treure de la circulació grups de gent que incomodaven les autoritats franceses fins a esdevenir centre de retenció administrativa el 1986, més tard traslladat a la capital del Rosselló

TEXT: MARTA SERRA

CRA: *centre de rétention administrative*. Aquesta és la denominació oficial que reben a l'Estat francès els centres d'internament per a persones migrades, entre els quals es troba el de Perpinyà, situat fins a l'any 2007 al conegut com a Camp Joffre de la localitat de Ribesaltes i, d'aleshores ençà, als afores de Perpinyà.

Cal remuntar-se a mitjans dels anys trenta per entendre la construcció del camp, que va prendre el nom de Joseph Joffre, militar nascut en aquesta població rossellonesa i heroi de la Primera Guerra Mundial. A la seva funció militar inicial, que mai ha deixat de tenir, es va venir a afegir la d'allotjament de milícies de pas (entre les quals hi ha grups dels anomenats *indigènes coloniaux*). Però de seguida, amb la retirada i la sobrepoblació dels Camps d'Argelers, Sant Cebrià o Gurs, una part de les exiliades republicanes de la Guerra Civil Espanyola van començar a ser instal·lades a Ribesaltes.

El context administratiu i jurídic que permetrà la consolidació del camp com a lloc d'internament es defineix, però, uns mesos abans.

En el context polític de l'Europa dels anys trenta, i just després del govern progressista de la coalició Front Populaire (maig de 1936 - abril de 1938), el govern presidit per Édouard Daladier publicava, el 12 de novembre de 1938, un decret sobre certs grups estrangers considerats “indesitjables”. En el decret en qüestió es compliquen les modalitats d'accés a la plena ciutadania francesa, s'amplien les possibilitats de perdre la nacionalitat després d'una naturalització i apareix el concepte de “retenció administrativa”. És a dir, que una persona, sense haver estat jutjada ni condemnada, si era considerada com un perill potencial per a l'Estat francès, podia ser acompanyada a la frontera o retinguda administrativament assignant-li un lloc de residència.

DE REPUBLICANS A L'FLN ALGERIÀ Així doncs, després d'acollir contingents republicans que fugien de triomf del franquisme, i en el context legal descrit anteriorment, va arribar la Segona Guerra Mundial. La República francesa capitula davant l'ofensiva alemanya i el mariscal Philippe Pétain instaura el règim autoritari de Vichy (juliol de 1940), que

marca la fi de la Tercera República Francesa. El camp de Ribesaltes va ser un “Centre d'hébergement” (centre d'alberg) entre gener de 1941 i novembre de 1942, període durant el qual acollí gent republicana de l'altra banda del Pirineu, poblacions gitanes forçades a sedentaritzar-se i refugiades provinents d'Europa central. Després va oficialitzar-se com a camp de concentració amb la creació del Centre Interregional d'Agrupament dels Israelites, des del qual van sortir fins a nou combois cap als camps d'extermini. Al final de la guerra, i fins al 1948, el Camp Joffre serà utilitzat per tancar-hi presoners acusats de col·laborar amb l'Eix.

Serà la guerra d'Algèria, que posà fi a la colonització del territori nord-africà, que causarà la vinguda de noves internes al camp: primer, el 1962, com a centre penitenciari per a combatents de l'independentista Front d'Alliberament Nacional (FLN) algerià, i fins al 1964 amb la presència d'uns 8.000 harkis (nom amb el qual es coneix la població algeriana que, sense tenir cap estatut militar, havia col·laborat, d'una manera o una altra, amb l'exèrcit francès), els quals, acompanyats de les seues famílies, ha-

vien hagut de fugir del territori magribí. Algunes d'aquestes famílies s'hi quedaran a viure fins i tot en períodes on el camp estava oficialment tancat. Durant els anys següents, passaran pel mateix lloc, però en períodes de curta durada, militars guineans contractats per l'exèrcit o participants en la guerra d'Indoxina.

És en aquest mateix espai, a dintre del camp militar situat als afores del poble de Ribesaltes, on el 1986 s'obre el CRA de Perpinyà, que s'hi mantindrà fins a l'any 2007, data a la qual es trasllada a la conurbació de Perpinyà, en un polígon situat a prop de l'autopista i de l'aeroport.

Durant molts anys, la història del camp de Ribesaltes ha restat silenciada. Sols algunes associacions de memòria històrica i les que defensen els drets de les persones migrades coincidien a denunciar el passat i el present incòmode del camp. Però a finals dels anys noranta, un escàndol destapat per la premsa local, que s'escamparà a tot l'Estat, farà ressorgir la problemàtica. El diari *L'Indépendant* de Perpinyà revelava que els arxius del camp d'internament sobre la població jueva inter-

L'actual CRA de Perpinyà, inaugurat el 2007, que va agafar el relleu del Camp Joffre de Ribesaltes, on el 2015 s'hi va inaugurar un espai de memòria
| MARTA SERRA

nada datats el 1942 s'havien trobat en una deixalleria de la capital del Rosselló, un fet que provocà una denúncia del fiscal de l'Estat per esbrinar les raons de la destrucció d'aquesta documentació històrica.

És justament en aquesta època quan s'anuncià la futura creació d'un espai de memòria a les instal·lacions del Camp Joffre, una obra que tardarà uns disset anys a inaugurar-se, fins al 2015, en presència de l'aleshores primer ministre, Manuel Valls.

UN CONTROL CADA DEU ANYS

Des de la seua obertura, el CRA de Perpinyà ha estat visitat oficialment dues vegades pel Controlador General de Llocs de Privació de Llibertat el 2010 i el 2019. Així doncs, segons xifres oficials del 2019, 71 funcionaris de la policia fronterera gestionen el CRA, que té una capacitat teòrica d'acollida de 48 persones. El controlador constata en la darrera visita sorpresa que les condicions de retenció s'havien degradat els últims anys i denunciava que la vigilància de la policia es feia només amb càmeres de vídeo i amb poca presència humana. A més, també remarcava la manca total d'autonomia de les per-

sones retingudes, que no podien dur a terme cap activitat i que eren infantilitzades, cosa que causava una situació de tensió important en el centre i impedia la garantia de drets fonamentals de les retingudes, com per exemple, a unes condicions de defensa judicial correctes. Al final, també denunciava les condicions d'higiene i de retenció, que qualificava de "properes a les d'una presó" i "injustificades".

Segons un informe de l'any 2021 de l'entitat Forum refugiés, que dona suport a persones migrades i és autoritzat a intervenir a dins del CRA de Perpinyà, 391 van estar-hi internades el 2021. Les principals nacionalitats d'aquestes eren la marroquina (20,4%), l'algeriana (16,8%) i la tunisiana (10,9%). El 61,8% de les retingudes estaven en situació d'*Odre de Quitter le Territoire Français* (és a dir, d'expulsió) sense "Délai de Départ Volontaire", és a dir sense possibilitat de marxar per voluntat pròpia durant un període de trenta dies. Les quatre principals tipologies de detencions eren: per infracció (25%), en controls a les estacions (17,6%), en detencions a la frontera (15%), i un 9% eren perso-

A finals dels anys noranta, es va descobrir que els arxius del camp sobre ingrés de població jueva durant la Segona Guerra Mundial s'havien llançat a la brossa

nes acabades de sortir de la presó. El 32% restant provenia bàsicament de controls de trànsit o en el transport públic, detencions al lloc de treball o al domicili, o convocatòries a comissaria.

El 55,5% de les persones van ser alliberades pel jutge o la Prefectura, mentre que un 29,5% van ser expulsades del territori francès (un 12,3% cap a un país de fora de la UE i un 17,2% cap a l'espai Shengen); d'entre la resta,

un 5% van ser assignades a residència en espera de l'expulsió.

Forum refugiés denuncia també l'allargament de les durades dels períodes de retenció. El 2021, la durada mitjana va ser de 23 dies. Les persones d'origen algerià que al llarg del 2021 tenien una ordre de deixar el territori francès, però que per raons lligades a les restriccions de la pandèmia no podien ser expulsades, representaven un 10% de les retingudes. ●

Concentració als carrers de Milà per reclamar el tancament dels CPR italians, el mes de setembre d'enguany

Als afores de la ciutat de Gradisca d'Isonzo, a pocs quilòmetres de la frontera entre Itàlia i Eslovènia, en passar pel carrer de Roma, es pot veure una llarga tanca. A la part superior hi ha línies de filferro d'arç i, al darrere, s'hi entrelluquen parts d'edificis. Entre el mur i el carrer hi ha unes barreres de ciment; sobre una d'elles algú ha escrit en color violeta: "CPR *lager* d'estat" (fent referència al terme que en alemany s'usa per designar els camps de concentració, que s'ha exportat a la llengua italiana). Els CPR, Centres de Permanència per a la Repatriació, són els llocs on, a Itàlia, acaben en règim de detenció administrativa les persones en situació de residència considerada "irregular" i amb perspectiva de ser repatriades. La de Gradisca d'Isonzo és una d'aquestes instal·lacions. A Itàlia n'hi ha vuit més actives, majoritàriament a les regions de frontera com Sicília o la Pulla.

Nascuts com a Centres de Permanència temporal i Assistència (CPTA), l'any 1998, amb el govern de

centreesquerra presidit per Romano Prodi, aquestes dependències han sigut després mantingudes per tots els executius fins a rebre el seu nom actual. Es tracta d'estructures que comporten una privació de la llibertat (tot i que, tècnicament, es parla de "retenció") sense que hi hagi hagut cap delicte. La llei estableix que es pot confinar algú dins d'un CPR quan no es pot dur a terme la seva expulsió immediata, si hi ha condicionants que fan que aquesta expulsió pugui ser complicada, si hi ha perill de fuga o si és necessari esbrinar la seva identitat. Cada retenció i les possibles ampliacions del temps de confinament han de ser confirmades per la titular d'un jutjat de pau, no per un tribunal ordinari.

El mes de setembre, el govern de Giorgia Meloni va aprovar una ampliació del període màxim que les persones poden ser retingudes a dins dels CPR: dels noranta dies fins llavors vigents s'ha passat a divuit mesos. La llei estableix que els centres han de respectar nivells mínims sanitaris i de qualitat de les instal·lacions, però aquest no és sempre el cas. Societats o cooperati-

ves privades que reben l'encàrrec de la prefectura -o sigui, l'articulació local del Ministeri de l'Interior- són les que gestionen els centres. Però les forces de l'ordre italianes -inclòs, de vegades, l'exèrcit, a la banda exterior dels murs- s'ocupen de controlar les estructures i fan que hi hagi una barreja entre responsabilitats públiques i privades.

DRETS SENSE GARANTIES

Un informe d'enguany, elaborat després de la visita a alguns dels centres

del Garant Italià dels Drets de les Persones Privades de Llibertat -una institució pública de control de les presons i altres centres similars, com els CPR- ha evidenciat que, sense una intervenció constant de l'autoritat judicial, és complicat assegurar que els principis continguts en les normatives es respectin a l'interior dels recintes. A més, el Garant denuncia dificultats per accedir-hi i el fet que les persones que hi són tancades no tenen activitats previstes durant el dia.

El mes de setembre, el govern presidit per Giorgia Meloni va aprovar una ampliació del temps màxim d'estada als centres, de noranta dies a divuit mesos

“Camps de concentració” on es fa negoci a Itàlia

Diverses denúncies atribueixen l'aplicació deficient del filtre d'entrada als nou Centres de Permanència per a la Repatriació (CPR) italians al fet que estan gestionats per empreses privades

TEXT: **ALESSANDRO STOPPOLONI**
GRADISCA D'ISONZO (ITÀLIA)

La llei garanteix llibertat de correspondència telefònica per a les residents en els CPR, però en un reglament que va aprovar l'any 2022 el Ministeri de l'Interior italià es constata que aquesta està limitada: es pot telefonar només sota vigilància i si es fan servir aparells del centre, i es pot utilitzar un mòbil personal només per buscar els números a l'agenda o en casos d'emergència. El Garant evidencia també la necessitat que el personal mèdic adscrit al servei sanitari públic visiti cada persona que entra en els Centres de Permanència Temporal; la visita ha de verificar que no hi hagi cap incompatibilitat per romandre a la infraestructura, com la diagnòsi d'un trastorn de salut mental.

L'informe, però, denuncia que, dins dels centres, la gestió de la salut mental és molt precària i que s'administren psicofàrmacs sense conèixer bé els casos. Fa pocs mesos, la revista italiana *Altreconomia* alertava d'aquest problema i posava en evidència que dins dels centres

d'on va poder obtenir informació - que no van ser tots - l'ús de psicofàrmacs era molt elevat.

OFERTES AL MILLOR POSTOR

Després d'haver estat en mans de la Creu Roja italiana durant molts anys, a partir de 2008 la gestió dels CPR va ser atorgada en concessió a grups que participen en una convocatòria on sol guanyar l'oferta més econòmica. Això fa que els serveis siguin sovint precaris, com ha evidenciat un estudi publicat enguany per la Coalició italiana Llibertats i Drets Civils (CILD) sobre la qüestió. Les seves autores hi denuncien que la revisió mèdica que es practica en el moment d'entrar en un CPR no sempre la duen a terme metges del sistema públic, de manera que el gestor privat acaba tenint la potestat de decidir qui pot entrar-hi i qui no. Un cop a dins, la vigilància sobre la salut de les persones correspon a professionals contractades.

Si es fa un repàs a les convocatòries de concessió de la gestió dels centres, es pot comprovar que la

prefectura de cada lloc paga més o menys segons el nombre de persones que s'hi acullen, i no en funció de la capacitat total de la infraestructura. Hi ha així el risc que el gestor confini persones que no estan en condicions de viure en un CPR per poder millorar els seus ingressos.

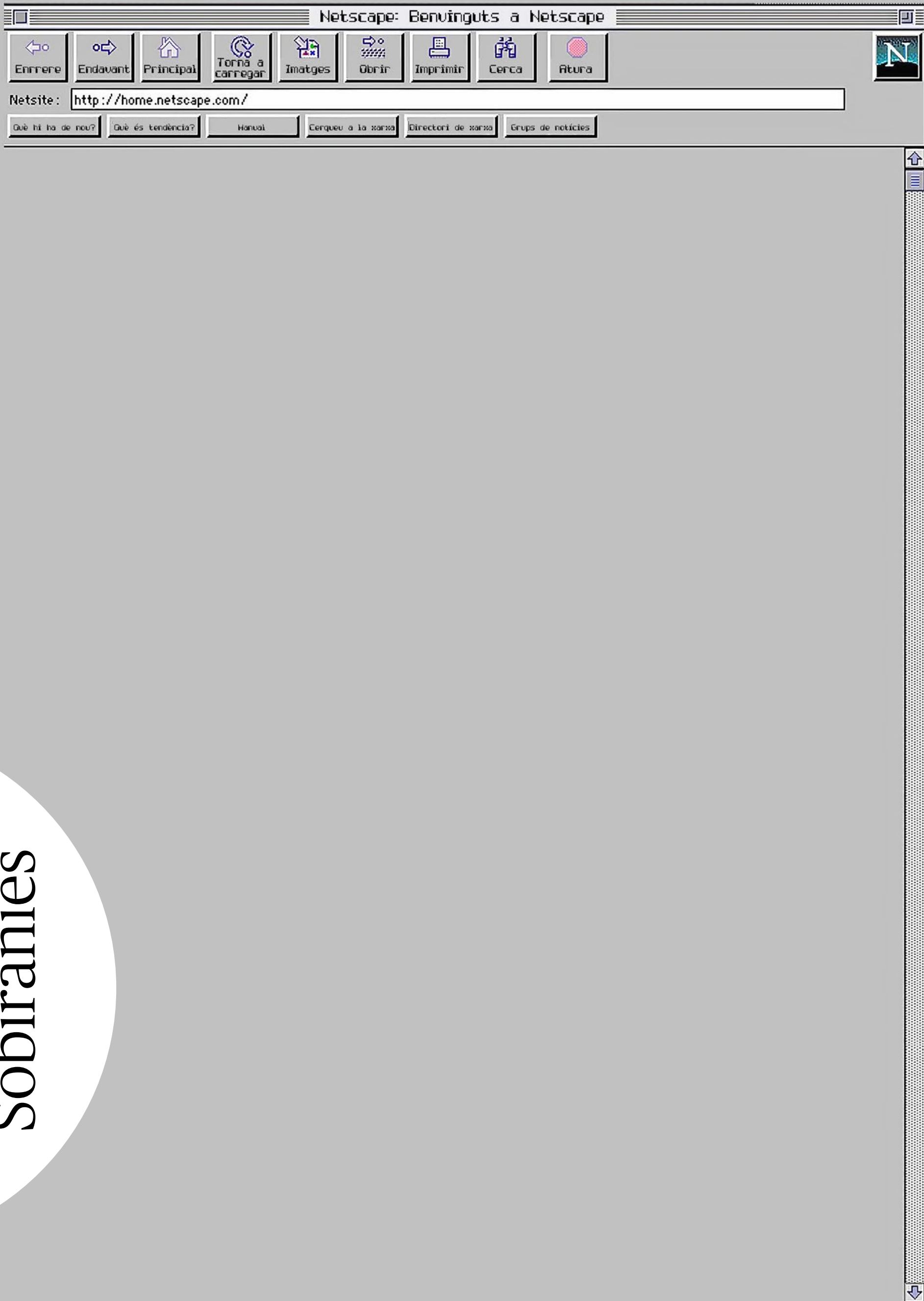
Segons un recent treball de l'organització Actionaid, des del 1998 fins avui, més de trenta persones haurien mort dins dels CPR italians. En alguns d'aquests casos encara cal aclarir totes les circumstàncies i depurar possibles responsabilitats. Tampoc són infreqüents les protestes en els recintes, com la que en els primers mesos de 2023 va provocar que el CPR de Torí quedés inutilitzable.

Tot i les crítiques i el fet que només el 50% de persones retinudes acaben repatriades, sovint per falta d'acords amb els països d'origen, els CPR segueixen considerant-se un element central en la gestió de la immigració a Itàlia i, segons les dades de l'any 2022 de la magistratura comptable italiana,

entre 2018 i 2021 hi han passat una mitjana anual d'entre 4.000 i 6.000 persones.

El govern de Meloni va arribar al poder fa un any amb la promesa d'aturar la immigració que titlla d'"il·legal", i ara es troba amb dificultats per dur a terme aquest propòsit davant del gran nombre de persones que arriben al territori italià, per via marítima o travessant la frontera oriental amb Eslovènia. L'executiu i la premsa de dretes continuen alimentant el relat de les migracions com un element "invasor" que s'ha de gestionar com si fos un problema de seguretat. Cal tenir en compte, a més, que l'existència dels centres afecta no només qui arriba ara a Itàlia, sinó també qui ja fa temps que viu al país i es troba en situació administrativa irregular, per exemple, perquè ha perdut la feina i, en conseqüència, no aconsegueix renovar el permís de permanència. No és estrany, doncs, que l'administració de Meloni estigui treballant per incrementar el nombre de CPR. ●

Sobiranes

NAVEGAR EN CATALÀ

TEXT: **GUILLEM MARTÍ**

Softcatalà, col·lectiu dedicat a traduir programari informàtic, aplicacions i recursos de noves tecnologies, amb esperit militant i horitzontal, va néixer fa 25 anys amb la versió catalana de l'històric Netscape Navigator

Segur que heu fet servir el corrector de Softcatalà alguna vegada. La primera impressió generalment és positiva: funciona molt bé, millor que el corrector automàtic de Microsoft Word o l'integrat a Google Drive. Potser també us heu preguntat d'on ha sortit aquesta pàgina. Lluny de ser una eina digital desenvolupada per l'administració pública, darrere de Softcatalà hi ha una associació sense ànim de lucre, organitzada de manera horitzontal i assembleària, formada per activistes de la llengua, enginyeres informàtiques, programadores, filòlogues, traductores i dissenyadores, que dediquen de forma militant les seves hores lliures a la promoció de la llengua catalana a través de les noves tecnologies.

Enguany, el col·lectiu fa 25 anys des de la publicació del seu primer producte, la traducció al català de l'històric navegador de Netscape, el Navigator, que van començar a difondre el 2 d'octubre de 1998. Per celebrar la fita,enguany s'han organitzat tres actes d'aniversari -un a Palma (l'11 de novembre), un a València (el 17 de novembre) i el darrer a Barcelona (el 16 de desembre)- per fer una mica de mirada enrere d'aquest últim quart de segle, el de la revolució digital, retrobar-se amb cares conegudes i antigues col·laboradores, i convidar a tothom que tingui ganes a parlar sobre el futur de les noves tecnologies i presentar les novetats amb les quals ara mateix treballa.

Softcatalà ha desenvolupat moltes eines digitals relacionades amb recursos lingüístics al llarg de la seva existència. A part del corrector ortogràfic, té en línia diversos traductors, un conjugador verbal, un separador de síl·labes i un diccionari de sinònims publicat recentment i que, segons es comenta des del col·lectiu, està rebent moltes visites. Totes aquestes eines es poden utilitzar i descarregar gratuïtament des del seu lloc web, *Softcatala.org*, seguint la lògica del programari lliure i de la sobirania tecnològica. Però també ha desenvolupat tecnologies telemàtiques que automatitzen i faciliten els processos de traducció, entre les quals hi ha sistemes d'intel·ligència artificial basats en xarxes neuronals; alguns ja estan aplicats als traductors automàtics, o s'afegiran aviat al corrector, i d'altres s'han incorporat a programes que s'estan prototipant, com generadors de resums, sistemes de transcripció automàtica de veu i de vídeos a text, entre d'altres.

Però, a part, les activistes de Softcatalà són també les responsables de la traducció a la nostra llengua de bona part del programari que més s'utilitza. Des de la primera versió de

Google Chrome en llengua catalana, l'any 2001, fins al Mozilla Firefox, tot un emblema del programari lliure, que van traduir als seus inicis i actualitzen des d'aleshores. A més, també han impulsat les versions catalanes del gestor de correu Thunderbird, el paquet ofimàtic LibreOffice (abans OpenOffice), el gestor de continguts WordPress, el processador de textos Abiword, el full de càlcul Gnumeric, el gestor de programari VirtualBox i parts del GNU/Linux, com l'entorn d'escriptori GNOME, les eines de configuració i instal·lació de les distribucions Mandrake i Fedora, i parts dels sistemes operatius Deviant i Ubuntu.

Però la tasca no acaba aquí. Des de Softcatalà també s'han publicat diversos recursos lingüístics destinats a l'estandardització i homogeneïtzació de la nova terminologia en llengua catalana relacionada amb les tecnologies digitals, que ajuden les traductores professionals a millorar la qualitat dels seus treballs. En aquest sentit, és destacable el *Recull de termes*, un glossari iniciat el 1998 amb més 1.500 versions catalanes de termes en anglès habituals en la traducció de programari o la *Guia d'estil*, amb més de 40.000 entrades que recullen les principals traduccions de programari que ha desenvolupat Softcatalà.

ANAR PER LLIURE

Des del seu nucli impulsor es remarca molt que Softcatalà és una associació independent, que no està vinculada a cap institució pública ni privada, no rep cap donació ni ha demanat mai cap subvenció. Sí que accepten algun bàner de publicitat dins les seves pàgines més visitades, i amb els ingressos que generen se sufraguen les poques despeses que tenen, com el manteniment dels dominis, la compra d'algun servidor nou cada cert temps i l'organització de les trobades.

"Softcatalà és sobretot la gent que en forma part", explica Xavier Ivars, que actualment presideix l'associació, tot i que, en paraules seves, "és només una mera formalitat administrativa, perquè totes les decisions les prenem per consens general". Aquest enginyer informàtic de Benissa (la Marina Alta), es va començar a vincular a Softcatalà l'any 2003, en el moment en què s'estava traduint la primera versió del Firefox. "Va ser simplement perquè volia tenir un navegador web en català, estava fart que a la Universitat d'Alacant tota la informàtica s'ensenyés en castellà i, a poc a poc, m'hi vaig involucrar".

Avui, hi ha una trentena de persones que fan feina activa dins l'organització, amb diferents graus d'implicació i de compromís, i, "com a tota bona organització basada en el voluntariat, la feina la fem a deshora", bromeja Ivars. S'organitzen per mitjà de reunions mensuals virtuals per coordinar les di-

Els traductors i altres eines lingüístiques que el col·lectiu ha desenvolupat seguint els principis del programari lliure i la sobirania tecnològica poden utilitzar-se gratuïtament

Un dels actes programats per celebrar l'aniversari de Softcatalà, el 17 de novembre a València
| ONA CANO

ferents tasques i equips, i dues vegades l'any organitzen trobades presencials a Barcelona i a València. “Tenim molts grups de Telegram per a cada comissió, el que passa és que moltes persones estan fent moltes coses. Jo, per exemple, tinc més de vint grups actius”, assenyala.

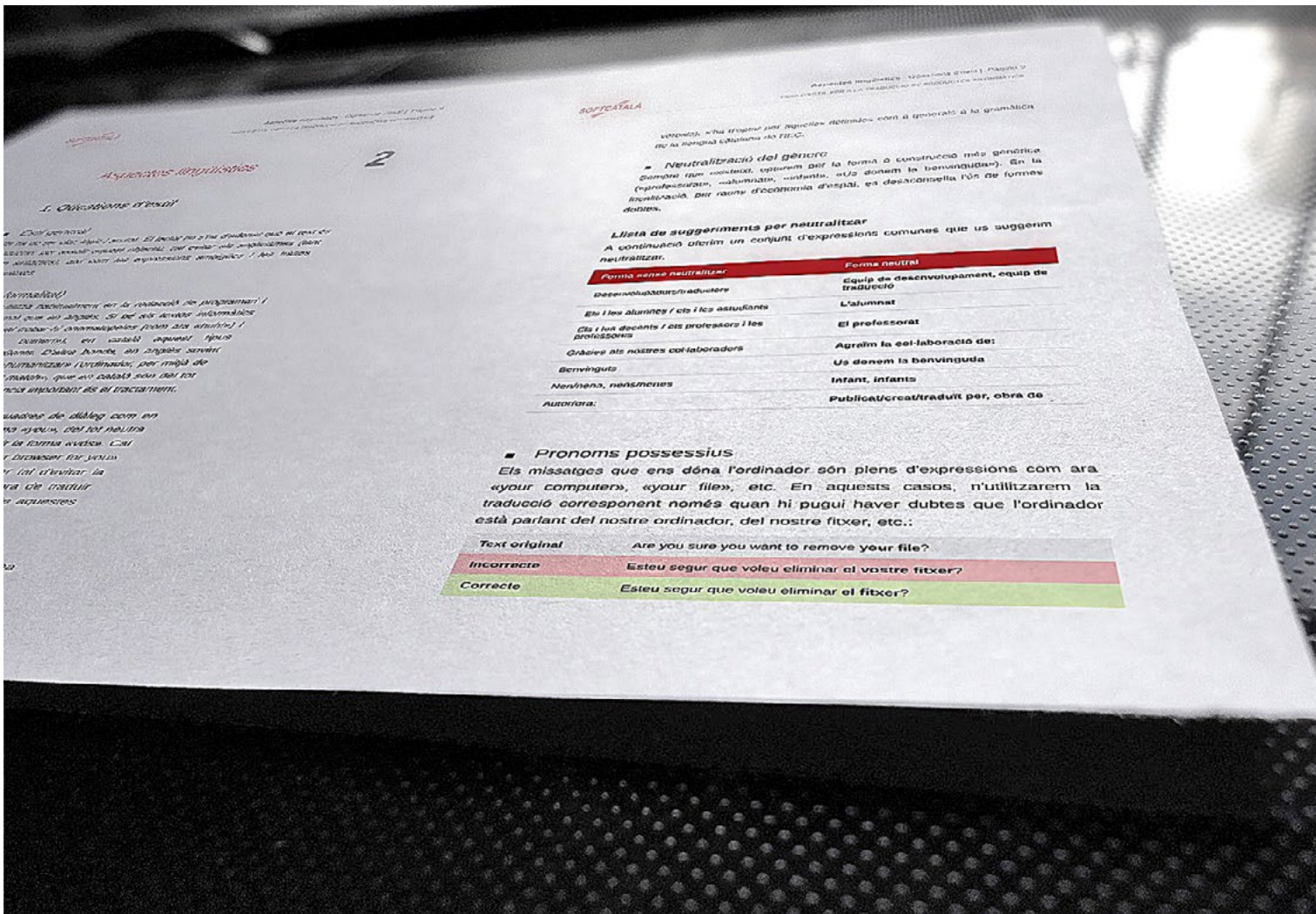
El què més destaca Ivars de l'associació és la forma de funcionar basada en el que anomena “meritocràcia ben entesa” i que explica d'aquesta manera: “prenem les decisions de manera que qui proposa una idea i la vol tirar endavant és qui decideix com s'ha de fer”, destaca. “I després -continua- hi ha l'actitud incansable: sempre hi ha algú que està pensant com millorar tot el que estem fent o provar coses noves, o detectar problemes que encara ben bé no sabíem ni que existien. Al final, qui pren la decisió és qui s'ofereix a fer la feina, i tot el món la secundem, i ja està”. Un exemple d'això és el nou diccionari de sinònims que ha publicat fa poc el col·lectiu. “Era una tasca ingent, però la gent que es va posar a portar-ne el pes estaven convençuts que podien fer una cosa molt bona. De fet, ara mateix, per Twitter rebem moltíssimes felicitacions pel diccionari. Al final és això, que amb ganes i molt pocs recursos es pot fer molta feina”.

DE LES BBS A LINUX

L'any 1997 Jordi Mas tenia 26 anys. Feia dos anys que vivia a Irlanda, on treballava com a programador informàtic i ja havia participat en diversos projectes de desenvolupament d'eines per a traductores digitals. En aquella època, Mas i un company,

Miquel Piulats, interessats pel moviment de les xarxes socials cíviques (el que a l'època s'anomenava *Bulletin Board System* o BBS), van decidir fer servir la tecnologia per quelcom profitós per tothom. Les BBS eren xarxes interconnectades d'ordinadors anteriors a l'aparició d'internet, per mitjà del mòdem personal i la línia telefònica, i que permetien a les usuàries comunicar-se, intercanviar missatges i fitxers i, en paraules de Mas, “fer una mica de comunitat”. “També estàvem al·lucinat per tot el moviment del programari lliure. Com podia ser que per fer una cosa tan complicada com el sistema operatiu Linux la gent es posés d'acord i aconseguís col·laborar de forma efectiva en una peça de programari tan sòlida, des del voluntariat i repartida pel món?”, es pregunta aquest enginyer barceloní. “Aleshores, vam decidir que podíem replicar-lo, però a casa nostra. Volíem fer alguna cosa pel català i vam veure que els navegadors començaven aleshores a ser la finestra a internet, que eren importants, i vam pensar que, si estiguessin en català, seria una bona aportació”, rememora.

A finals dels anys noranta, llevat de Windows 95, de programari en català, a penes hi havia res. Amb aquest panorama, es van posar a treballar per traduir al català el Navigator de Netscape i, com acostuma a passar amb les iniciatives voluntàries, al cap de poc temps es van adonar que havien calibrat de forma massa optimista la magnitud del projecte i van haver d'incorporar més mans, com Jordi Coll o Laura Casanova, entre altres col·laboradores més puntuals. “També vam veure que ni tan sols existia una terminologia en català per als nous ►

Un document de treball del col·lectiu amb consells a l'hora de traduir terminologia informàtica al català

Activistes de Sofcatalà davant del Palau de la Generalitat, a Barcelona, quan van recollir el Premi Nacional d'Internet, l'any 2005

“Competim amb gegants com Google o Apple, però no poden controlar tots els idiomes i nosaltres coneixem millor el nostre”, comenta Jordi Mas, un dels voluntaris del projecte

► fenòmens tecnològics -explica Mas- i que si volíem fer les coses mitjanament bé, ho havíem de rumiar molt i vam col·laborar molt amb el centre de terminologia de la Generalitat catalana i l’Institut d’Estudis Catalans (IEC), el Termcat, per poder escollir les paraules adequades”. Era una època en què la Wikipedia, el gran referent de voluntariat tecnològic, ni tan sols existia -no naixeria fins a l’any 2001. Al final, la traducció del Navigator es va allargar un any sencer, fins que el van acabar publicant el 2 d’octubre de 1998.

Mas comenta que la traducció del programari no es pot equiparar a la d’un llibre: “Cada cop que surt una versió nova de cada programa, incorpora noves funcionalitats, que tenen textos nous i s’han d’adaptar, i potser els que ja existien han canviat. Són cicles molt ràpids, cada vegada que surt una nova versió cal mantenir-la o, si no, quan t’hi poses, has de tornar a traduir un 30% o un 40% del programa”, diu. “A això s’hi afegeix la immediatesa: Si la nova versió del Firefox surt un dilluns, no la pots presentar tres mesos després, perquè no pot ser que l’usuari que la vol amb català quedi enrere, amb el desavantatge tecnològic que això suposa: menys seguretat, menys funcions...”.

Al cap de poc temps d’ultimar la seva primera edició, el nucli impulsor de Softcatalà ja havia vertebrat una petita comunitat de persones voluntàries que perdura fins avui. “Estem competint contra les empreses més grans del món, que tenen recursos il·limitats”, incideix Jordi Mas. “Però, al final, nosaltres coneixem millor la nostra llengua. Els gegants com Google, Apple i Microsoft, arriba un moment que no es poden especialitzar en cada una de les llengües que existeixen. No poden estar pendents de la darrera normativa de l’IEC o de les variants dialectals. Ells volen una eina que més o menys funcioni i prou”. En aquest sentit, cal remarcar que el corrector de Softcatalà, a part d’un diccionari de paraules, conté unes 3.500 regles gramaticals. Hi ha hagut altres llengües minoritàries de la península Ibèrica que han replicat aquest model de Softcatalà, com softaragones.org i softastur.org.

PER LA SOBIRANIA TECNOLÒGICA

“Nosaltres creem traduccions, eines i infraestructura perquè la gent pugui treballar amb català, més enllà de qualsevol empresa”, explica el cofundador de Softcatalà. “A diferència de moltes de les grans empreses que venen aquests serveis, nosaltres donem les eines amb llicències lliures, perquè tothom les pugui fer servir”, afegeix. Tots els servidors que utilitza el col·lectiu són propis i tots els sistemes de traducció neuronal i d’intel·ligència artificial els han entrenat persones vinculades a l’associació i les han posat a disposició de tothom.

Softcatalà ha rebut nombrosos premis i guardons al llarg dels seus 25 anys d’existència, com el Premi Nacional d’Internet el 2004, el Premi Nacional de Cultura el 2005 i el Premi Pompeu

Fabra el 2016, atorgats per la Generalitat de Catalunya; el premi Carme Serrallonga 2005 a la qualitat lingüística de la Universitat de Barcelona o el Premi Cultura 2022 de l’APPEC, l’associació que aplega més de 230 revistes i mitjans digitals amb distribució i difusió dins de l’àmbit lingüístic català, entre d’altres.

“Que el govern et reconegui està bé, però, si existim, és per compensar les seves mancances”, denuncia Mas. L’any 2002, Softcatalà i altres entitats van impulsar un manifest per demanar l’adopció del programari lliure i els estàndards oberts per part de l’administració pública a Catalunya. “Fa molts anys que la Generalitat de Catalunya o la valenciana han estat pagant milionades a Microsoft perquè traduïssin Windows i potser, si en comptes d’això, hagueren dit que no comprarien cap ordinador ni pagarien cap llicència que no estiguera en la llengua oficial, hauria estat suficient perquè totes les empreses el traduïren, perquè cap proveïdor s’hagués arriscat a perdre la possibilitat d’oferir programes a l’administració pública”, denuncia Ivars, que afegeix que “la milionada ja va implícita amb els milers i milers d’ordinadors que compren”.

“El que ens omple a nosaltres, sobretot, és mirar les dades i veure que cada any tenim més visites”, comenta Mas. “L’any passat vam assolir els noranta milions de pàgines vistes. El que volem és que la gent trobi útils les eines que li oferim”. L’activista digital també revela que “fa set o vuit anys que tenim una broma interna, i és que molta gent es refereix a nosaltres com ‘el Softcatalà’, referint-se al traductor, i des de fa uns anys es refereixen també al corrector, però ens és igual. Rebem moltes piulades que ens expliquen coses de l’estil ‘si no fos pel Softcatalà, no hauria pogut aprovar aquell treball de final de grau’, i que ens fan sentir molt contents”.

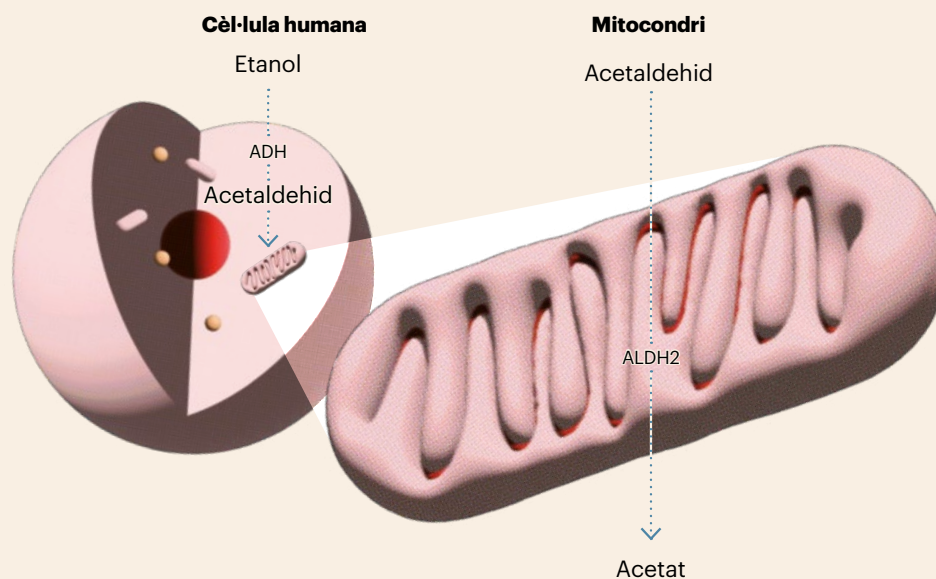
Ivars i Mas coincideixen en el fet que el paradigma ha canviat molt des que varen començar. Avui, el món de la tecnologia en català és fruit de molt esforç col·lectiu, que s’ha traduït en una gran varietat d’eines. “El motiu pel qual vaig entrar a Softcatalà fa vint anys era perquè cap navegador estava en la meua llengua, i avui en dia els tres navegadors principals, Chrome, Edge i Safari, ho estan. S’ha millorat molt en eixe aspecte”, apunta Xavier Ivars. En aquesta línia, tots dos apunten que Softcatalà continuarà treballant incansablement, buscant, provant i programant tot allò que sigui útil per les usuàries de la llengua catalana, i que això, “en els pròxims anys, segurament consistirà sobretot a invertir molt en tecnologies d’intel·ligència artificial i en servidors per a utilitzar-les, perquè es necessiten ordinadors molt més potents que qualsevol programa” dels coneguts fins ara, augura Ivars. “I més, en un món on cada vegada la tecnologia està més limitada en termes de participació i democràcia, continuarem desenvolupant eines, des d’assistents personals, convertidors de parla a text... Tot i que no sabem encara què acabarà funcionant”. ●

La tirania de l'alcohol

TEXT: **MARTÍ NINOT PEDROSA**, BIOQUÍMIC I DOCTOR EN QUÍMICA MÈDICA, MEMBRE DE CONCIÈNCIES BARCELONA
MARIA MARÍN I VILAR, BIÒLOGA I DOCTORA EN GENÈTICA, MEMBRE DE CONCIÈNCIES BARCELONA
 INFOGRAFIA: **FELIPE DE LEONARDO**

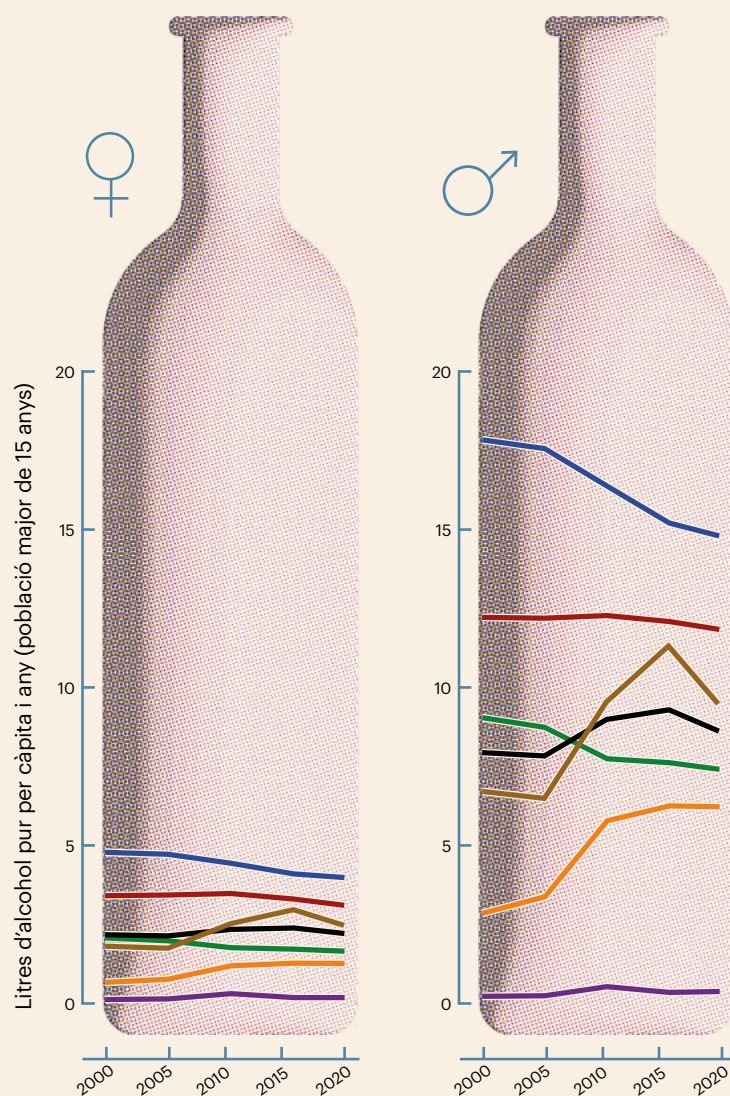
Fa uns deu milions d'anys, una mutació genètica en una subfamília dels homínids va permetre degradar l'alcohol al tracte digestiu superior. La fita marca l'inici del consum de fruita alcoholitzada. Al neolític, la fermentació del menjar permetia conservar l'aliment i la beguda: l'alcohol i els llevats impedièren la proliferació bacteriana, fet que assegurava que l'aigua de la beguda es mantingués potable. L'alcohol és un gran antisèptic i el seu ús i consum ve de lluny, però no és, ni de bon tros, innocu per a l'ésser humà. Actua com a depressor del sistema nerviós. Tot i això, és la droga més consumida i acceptada socialment a Europa. A escala fisiològica, totes les membranes, fins i tot les hermètiques barreres placentària i hematoencefàlica (entre la sang i el cervell), són permeables a l'alcohol, i això permet l'accés d'aquest als diferents òrgans. Una petita part (entre l'1% i el 2%) és eliminat a través de l'orina, les femtes, la suor i l'exhalació, però el percentatge més gran és transformat a acetaldehid. Aquesta molècula és altament reactiva i tòxica, i acaba sent degradada per l'enzim alcohol deshidrogenasa 2 (ALDH2). Si l'acetaldehid s'acumula a la sang provoca enrogiment facial, urticària, dermatitis o reaccions respiratòries. Hi ha algunes persones, però, que tenen l'enzim ALDH2 defectuós. Per motius que es desconeixen, fa milers d'anys, una mutació en l'enzim ALDH2 que en reduïa la funcionalitat es va escampar per l'est asiàtic. Actualment, un alt percentatge de persones d'aquesta regió geogràfica té l'enzim disfuncional i això potencia que amb baixes ingestes d'alcohol s'experimentin efectes greus a causa de l'acumulació d'acetaldehid en el cos. Diversos articles científics demostren que, tot i que altres drogues com l'heroïna, la cocaïna, el crack i les metamfetamines tenen més riscos per a les consumidores, l'alcohol esdevé la més perillosa en termes absoluts quan es consideren tant els efectes fisiològics com els que provoca en el seu entorn social. Fins i tot als cercles d'activisme que lluiten per les transformacions socials i identifiquen la ingesta

Esquema del metabolisme de l'alcohol en la cèl·lula humana

Evolució del consum mitjà d'alcohol en diferents regions

- Europa
- Amèrica
- Pacífic Occidental
- Mitjana global
- Àfrica
- Sud-est asiàtic
- Mediterrània Oriental

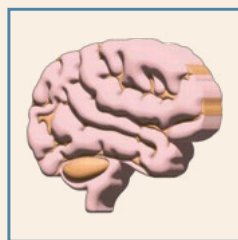
“El 13,5% de les morts de persones entre 20 i 40 anys són atribuïbles a l'alcohol”

Organització Mundial de la Salut (OMS)

alcohòlica amb un increment de casos de violència, alienació o masclisme, socialitzen i sustenten la seva economia al voltant del seu consum. Es qüestiona poc la pressió per consumir-ne en els moments d'oci i quan la barra de bar esdevé l'única manera de comprometre's econòmicament per sustentar els espais activistes.

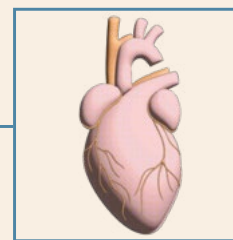
El fet que la població europea sigui líder mundial en consum d'alcohol i l'acceptació social de la qual gaudeix dificulta la detecció del trastorn d'addicció. El “trastorn d'ús d'alcohol” té un component molt fort de predisposició genètica, d'entre el 30% i el 60%: ser descendent d'una persona alcohòlica seria un principal factor

de risc d'esdevenir-ne addicte, però tot i així, no ser-ho no eximeix del risc i les conseqüències per a la consumidora i el seu entorn. La ciència mostra que no hi ha consum d'alcohol sense risc. Cal abordar la seva dimensió social i promoure relacions humanes i condicions vitals que no aboquin a consumir-lo.

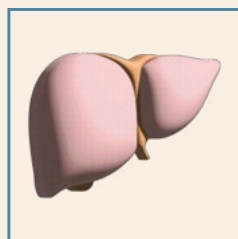
Cervell i sistema nerviós

L'alcohol provoca estats mentals d'eufòria i desinhibició. Desregula l'hormona vasopressina, la qual manté el balanç dels líquids del cos. Això causa una deshidratació del cervell i produeix mals de cap. A llarg termini ocasiona pèrdua de la substància blanca cerebral i alteracions en la funció cognitiva, el cerebel i els nervis perifèrics.

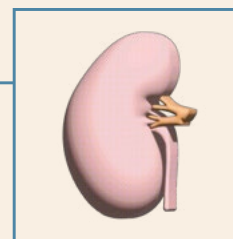
Cor

A curt termini, es produeix un augment de l'activitat cardíaca i la vasodilatació que incrementen la temperatura corporal i l'enrogiment de la pell. A llarg termini, el seu consum pot ocasionar arrítmies, infarts i miocardiopatia dilatada, una afectació que produeix debilitat en el múscul del cor, el qual té dificultats per bombejar la sang.

Fetge

Hi arriba l'alcohol directament des del sistema digestiu i és el teixit especialitzat en degradar els tòxics que circulen en sang. El consum crònic pot provocar hepatitis alcohòlica, que pot evolucionar a fibrosi i cirrosi hepàtica, caracteritzada per la formació de cicatrius en aquest òrgan.

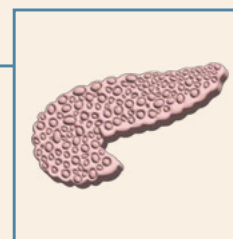

Ronyó

La inhibició de la vasopressina fa que els ronyons excretin més aigua de la desitjable per mantenir la hidratació del cos, fet que augmenta la freqüència de ganas d'orinar i agreuja la deshidratació.

Sistema digestiu

Amb la ingesta d'alcohol es genera un desequilibri en la microbiota que fa que es produeixin més toxines bacterianes, les quals provoquen una forta resposta inflamatòria.

Pàncrees

Un abús continuat d'alcohol pot provocar pancreatitis crònica (inflamació del pàncrees) que impedeix el correcte funcionament d'aquest òrgan, tant en les seves funcions digestives (exocrines) com de producció d'hormones (endocrines).

Sistema immunitari

L'alcohol és un immunosupressor: redueix la producció de glòbuls blancs i vermells en la sang i, en conseqüència, augmenta el risc d'infeccions.

PER SABER-NE MÉS:

Li H et al | "Refined Geographic Distribution of the Oriental *ALDH2*504Lys* (nee 487Lys) Variant" | *Annals of Human Genetics*, vol. 73 (6), 2009.

Aragon C. et al | "Alcohol y metabolismo humano" | *Revista Adicciones*. Vol. 14 supl. 1 (2002).

World Health Organization | *Alcohol* (2022).

Aquest article és fruit del treball col·lectiu de científiques de l'àmbit de la biologia, la química, la física i la comunicació científica.

Turisme sense classes

Cal plantejar el viatge, l'oci i el descans amb visió de proximitat perquè minimitzi l'impacte climàtic, però també amb una perspectiva de justícia social que permeti vincular aquestes experiències a valors no lucratiu

TEXT: **RAÚL VALLS I CARLA IZCARA**
 INVESTIGADORES DE L'ASSOCIACIÓ ALBA SUD
 IL·LUSTRACIÓ: **MARZIA MZ**

El decreixement, sens dubte, s'ha posicionat dins de l'ecologisme. Però aquest concepte no és nou. De fet, ens podríem remuntar a l'any 1973, quan Donella i Denis Meadows van escriure el seu famós informe al Club de Roma titulat "Els límits del creixement". Després de cinquanta anys i malgrat algunes elits planetàries ens han dut en la direcció contrària, enfortides per la seva victòria a la guerra freda, la idea del decreixement s'ha obert pas de forma imparable entre els moviments que han impugnat el neoliberalisme triomfant.

Per aprofundir en el concepte a partir del seu plantejament inicial, no s'entén el decreixement només com una reducció dels índexs econòmics (PIB), sinó com quelcom que implica disminuir substancialment

tant el volum com la velocitat del nostre metabolisme social. Aquesta reducció, però, s'ha d'abordar des de l'òptica de les desigualtats de classe realment existents, i no des de la idea elitista que ens hem d'empobrir. Segons aquest criteri, la majoria de la gent ja és "pobre" i no cal que es plantegin "decréixer" més, sinó que el que cal és reivindicar una vida digna per a una gran part de la humanitat, que no la té gens garantida. Paral·lelament, el que sí que s'hauria de qüestionar són els "estils de vida imperials" i això interpel·la sobretot als habitants dels països rics. Més concretament, a l'1% que posava en evidència fa poc la iniciativa *Celebrity Flight*, impulsora d'un rànquing de la gent famosa que més contamina a causa dels seus desplaçaments en jet privat.

Així doncs, en el marc d'una crisi ecològica i energètica, que ens empeny a plantejar urgentment una transformació del nostre sistema socioeconòmic, proposem reflexionar al voltant del turisme com una activitat que pot ser organitzada d'acord amb les necessitats de la reproducció del capital o estar a la disposició de grans majories i plantejar-se amb altres objectius. Des d'Alba Sud, centre de recerca independent en turisme des de perspectives crítiques, creiem fermament que aquest àmbit, igual que altres activitats econòmiques, s'ha d'incloure en aquesta discussió, si volem aconseguir una transformació real, profunda i justa.

Centrant-nos en el turisme, la proposta del decreixement també ha sigut prioritària a les agendes dels moviments socials davant de la turísti-

ficació, definida pels investigadors Ernest Cañada i Ivan Murray com el procés de transformació social i espacial a conseqüència del creixement d'activitats turístiques sota l'hegemonia del capital, subordinant tota vida econòmica i social al turisme. Per tant, en el marc d'una transició socioecològica cada vegada més urgent, i en un context de reactivació turística després de la pandèmia de la covid-19, hem de repensar l'activitat turística i plantejar solucions de decreixement just com proposen expertes com Nora Müller, Inmaculada Díaz Soria, Asunción Blanco i Macià Blázquez, basades en la desturístificació, la planificació territorial i la desmercantilització.

Una proposta que hem treballat des d'Alba Sud i que es podria vincular amb el decreixement just, inclo-

ent-hi aquestes tres estratègies, són els turismes de proximitat, entesos com tota aquella activitat turística o d'oci organitzada en entorns geogràfics propers. El fet de prioritzar desplaçaments curts a peu, en bicicleta o en transport públic terrestre, aconseguiria disminuir les emissions de gasos d'efecte hivernacle, així com reduir la pressió climàtica que exerceix avui un model basat en la hiper-mobilitat i les llargues distàncies.

D'altra banda, trencar amb la definició canònica de *turisme* i fer-ho des d'una perspectiva de classe i justícia social, ens ajuda a repensar el viatge, l'oci o la recreació, com un conjunt vinculat a altres objectius més enllà del lucre, com pot ser l'accés a la natura, el benestar, l'educació o la salut. Dins d'aquesta redefinició, trobaríem iniciatives turístiques vinculades a la

recuperació de la memòria, dirigides a població amb risc d'exclusió social, de base comunitària o vinculades a l'economia social i solidària, entre d'altres. També, d'aquesta manera, recuperem formes de recreació populars que fins ara havien deixat de ser prioritàries en les polítiques públiques o s'havien desvalorat. Així doncs, amb les polítiques públiques adequades, es podria ajudar a desmercantilitzar la trama de la vida i també les formes en què gaudim del nostre temps d'oci i descans.

Aquesta aposta per decreixere en alguns contextos, com una estratègia més en el marc d'una transició ecosocial, inclou també, i no és qüestió menor, unes condicions de treball dignes i salaris justos per a les persones que viuen del sector turístic. Així mateix, el decreixement no ha d'implicar

fer obsolets i deixar a l'atur a milers de persones que tenen cura dels moments d'oci i descans de la resta de la població. Però, quines seran les transformacions que patirà el treball en un context d'obligat decreixement?

Per una banda, decreixere és una necessitat que ens imposa la crisi ecològica, i per una altra, la crisi energètica també ens obliga a reestructurar tota la societat en funció de la seva disponibilitat. En principi, menys energia implicarà plantejar-nos seriosament la reducció del temps de treball. Però la cosa no és tan simple per a qui treballa en turisme. Menys hores i dies de treball també podria suposar una major possibilitat de temps d'oci per al conjunt de la població i, consegüentment, més pressió per als treballadors i treballadores del sector serveis i especialment dels turístics.

Alhora, menys energia pot posar en solfa la digitalització i la robotització de molts processos i implicar una major necessitat de treball humà (físic). Per tant, cal posar atenció a aquests processos si volem que la transició ecosocial sigui justa i solidària. No podem caure automàticament en el "solucionisme tecnocràtic", d'una reducció de temps de treball sense abordar-ne les conseqüències.

Ens calen canvis culturals profunds amb formes noves i imaginatives de gaudir del temps lliure. Això implicarà transformacions que ens duguin a models per força no consumistes ni mercantils i que permetin que les persones que treballen en el sector turístic puguin reduir també el seu temps de treball i aconseguixin conciliar millor les seves vides laborals i personals. ●

Infants i adolescents fora de pantalla

TEXT: **MERCÈ BOTELLA**
PSICÒLOGA SOCIAL I SÒCIA FUNDADORA DE SOM CONNEXIÓ

IL·LUSTRACIÓ: **JOAN ALTURO**

Les generacions que han nascut amb el món digital com un entorn habitual de relació social necessiten acompanyament per fer-ne un ús sa i no caure en l'addicció ni l'estrès

Símbol d'avenç tecnològic i de vigilància alhora. De diversió infinita i també d'avorriment. Tant de comunitat i connexió, com d'aïllament i individualització. Ambivalents i polièdriques, sigui com sigui, avui gairebé no podem entendre el món sense pantalles.

Ho fem quasi tot amb una pantalla o per mitjà d'ella. Hi tenim la feina, l'entreteniment, podem fer-hi la compra... Fins i tot, activitats com la lectura, moltes persones les duen a terme a través d'una pantalla.

Les generacions adultes hem viscut la transició cap a aquest món ja avisades per les ficcions especulatives del cinema i la literatura que vaticinaven una infiltració cada cop més profunda de la tecnologia a les nostres vides. Ens hi hem adaptat, algunes amb més reticències -o més dificultats- que d'altres. I en patim també les conseqüències: addicció, dependència, problemes de vista o canvis en la manera de relacionar-nos.

Però, i les més petites? Les que no han hagut d'aprendre una nova forma de comunicar-se i relacionar-se, sinó que ja entenen les pantalles, internet, el mòbil i totes les seves aplicacions com una part de la quotidianitat? Com els afecta aquesta sobreexposició?

És un fet: la població infantil i adolescent passa massa hores exposada a pantalles. A més, sembla que després del confinament, les xifres han augmentat, tal com es conclou en un estudi de la plataforma Empantallados i la consultora Gad3, recollit al web d'UNICEF a l'Estat espanyol, durant els mesos de més restriccions a causa de la pandèmia de la covid-19, les i els menors van estar immersos en l'entorn digital quatre hores al dia, el que podia arribar a ser un 76% més d'estona que els anys anteriors. I les

adolescents, encara més: una mitjana de set hores diàries, segons l'estudi "Consumir, crear, jugar: panoràmica de l'oci digital de la joventut", de la Fundació FAD.

I és que encara que no hi hagi un nom pel diagnòstic (de moment), ningú posa en dubte l'afirmació que infants i adolescents pateixen, en major o menor grau, dependència, o, fins i tot, addicció a les pantalles.

Passar moltes hores *empantallades* vol dir dedicar menys hores a jugar, a interactuar amb altres infants i adultes, a explorar el món que els envolta... a activitats pròpies de les etapes de desenvolupament. L'estudi "Associations Between Screen Use and Child Language Skills: A Systematic Review and Meta-analysis" ("Associacions entre l'ús de la pantalla i les habilitats lingüístiques infantils: una revisió sistemàtica i metaanàlisi") de JAMA Pediatrics, afirma que una exposició continuada a pantalles durant la primera infància està estretament vinculada amb dificultats a l'hora d'adquirir habilitats lingüístiques i expressar-se.

En definitiva, el desenvolupament del llenguatge es veu clarament afectat quan existeix una sobreexposició en menors de 6 anys. I no només això. També pot implicar efectes en la salut física i carències en el desenvolupament relacional i emocional, perquè una exposició més contínua a pantalles pot implicar menys vincle amb les persones adultes referents, i el temps compartit amb referents adults té un paper fonamental en les futures habilitats socials dels nadons.

Però encara hi ha més. El fet que, durant l'adolescència, gran part de la socialització es faci per mitjà del mòbil i les xarxes socials pot dur, d'una banda, a complicacions a l'hora de desenvolupar habilitats socials, però també a

efectes negatius en l'autoestima. Ja ens passa a les adultes: si no rebem *likes*, estem acabades, o quan ens perdem una festa ens menja el FOMO (*Fear of Missing Out*, o la por a quedar relegades en l'entorn tecnològic). Com deu ser viure-ho des de la perspectiva d'algué que travessa una etapa en què la identificació i reconeixement dins d'un grup és tan rellevant?

Per prevenir tot això, bàsicament, cal reduir l'exposició de les criatures a les pantalles i limitar-ne l'ús a partir de certes edats. Abans dels tres anys, evitar-ne l'exposició i, sobretot, no fer un ús de les pantalles com a "cangur o calmant", també conegut com

a l'aire lliure, promoure el joc i la creativitat. Maneres perquè el mòbil i l'entreteniment digital perdin protagonisme en les nostres i, per tant, en les seves, vides.

Internet també pot ser un lloc on aprendre i expressar-nos, on adquirir i difondre perspectives crítiques, des d'on fer front als discursos d'odi, des d'on explorar identitats i fer comunitats que resisteixin al *monstre* que poden arribar a esdevenir les pantalles i que permetin relacionar-s'hi lliurement. Però això és possible només si com a adultes hi posem mirada i acompanyem infants i adolescents en una relació sana amb aquestes pantalles.

Cal posar la mirada en alternatives com enfortir la comunicació amb les criatures, ampliar el temps que passem amb elles o promoure el joc i la creativitat

el "xumet digital". Així ho indiquen, per exemple, les recomanacions de salut de la Generalitat de Catalunya, recollides en el document *Ús responsable de noves tecnologies en la infància i l'adolescència*.

Entenent el context i també la importància de no aïllar les criatures de la realitat que les envolta, a partir dels tres anys podria introduir-se certa exposició. Es recomana, però, limitar-ne l'ús a trenta minuts al dia i, a partir dels set anys, aquesta estona es pot incrementar de manera gradual fins a un màxim d'una hora al dia.

Cal posar, doncs, la mirada en les alternatives a les pantalles: enfortir la comunicació amb les criatures, planificar i ampliar el temps que passem amb elles, fer més activitats

A Som Connexió, com a cooperativa de telecomunicacions, en som conscients, i volem ser prescriptores d'un ús responsable i conscient de la tecnologia. Aquest és un tema transversal en la nostra tasca. Per exemple, entre els serveis que oferim, hi ha tarifes sense dades, o la possibilitat de limitar-les, i sempre en recomanem el volum que s'ajusti a les necessitats reals de cada persona, contràriament al que fan la majoria d'operadores de telefonia, que venen productes amb moltes dades, que no permeten fer-ne un consum controlat o responsable. Darrerament, hem creat dues guies amb eines i recursos per fer costat a totes aquelles que eduquen infants i adolescents a l'hora de prevenir l'abús de l'entreteniment digital. ●

“Volem un model que alliberi el treball sexual, no que ens controli”

Georgina Orellano (Morón, província de Buenos Aires, 1986) fa quasi vint anys que es dedica a la prostitució i nou que és secretaria general d'AMMAR (sigles en castellà d'Associació de Dones Meretrius de l'Argentina). “Soc el subjecte polític d'un moviment social que són les treballadores sexuals”, es defineix. Ha publicat ‘Putas feminista’ (Virus, 2023)

TEXT: **MARIANA CANTERO**

FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

“**T**enim un local en un barri similar a aquest, amb una disputa sobre l'ús de l'espai públic, un barri on hi ha moltes persones migrades, molta gentrificació i propietaris que tenen espais als mitjans amb discursos feixistes per expulsar-nos”, diu Georgina Orellano des de la terrassa d'un bar del Raval de Barcelona. Pren unes tapes amb les companyes de professió de la ciutat, que se l'escolten atentament. “El que han resistit les companyes del Raval fa uns anys és el que estem resistint ara nosaltres: la disputa de qui pot fer ús de l'espai públic”.

En un entorn hostil, amb discursos que mostren les prostitutes com un sinònim de perillositat, Orellano i les seves companyes s'han organitzat. “El nostre és un barri amb molta violència institucional, però el que millor hem pogut fer és instal·lar-nos-hi. Aquí hi ha una decisió

El sindicat d'Orellano és en un barri “amb molta violència institucional. Va ser una decisió política ser on pitjor ho passen les companyes”

política de l'organització: on pitjor ho passen les nostres companyes amb la policia, amb la violència dels veïns, amb la discriminació amb els lloguers, és on ha d'estar el sindicat”. Fa tres anys que les activistes de l'Associació de Dones Meretrius de l'Argentina (AMMAR, per les seves sigles en castellà) estan actives. Van començar amb un local petit i ara ofereixen assessoria legal gratuïta, psicològica, tenen un menjador, una escola primària (destinada a les companyes que no saben llegir o escriure) i fan tallers de formació. És un espai on es busquen respostes a diverses problemàtiques, però també acompanyament emocional.

Orellano i les seves companyes han après a resistir d'acord amb estratègies col·lectives. El fet d'exercir el treball sexual al carrer, a l'Argentina, és una “contravenció”. Això és el primer que expliquen a les companyes: una contravenció no és un delictes, sinó l'equivalent a una falta, i sol generar una pena de treball comunitari. Aquesta pena s'acomplia, moltes vegades, en organitzacions relacionades amb l'Església catòlica, com Càritas, o a una parròquia. Orellano relata com, en aquells espais, moltes treballadores sexuals patien situacions de discriminació. Davant d'això, van pensar estratègies per trencar amb el que consideren un tracte de mera força de treball gratuïta al servei del sosteniment de grans organitzacions, i van proposar que aquestes hores de treball comunitari es fessin al mateix sindicat. Així, van aconseguir també “que les companyes siguin conscients dels seus drets, perquè no les vam posar a netejar, sinó a estudiar per poder entendre el que els estava passant. Moltes companyes són migrades en procés de regularització, per exemple, i pensaven que el fet de tenir una multa les perjudicaria en aquest procés”.

També han forjat dinàmiques de suport mutu i d'autodefensa. “Totes les que hem estat detingudes per la policia sabem que la seva forma d'actuar és violenta”. Es va començar a fer difusió a fi que tothom que fos testimoni d'una detenció truqués al sindicat, fes fotos i comunicqués el que havia vist, “perquè això no s'ha de naturalitzar. Per més que estiguis exercint el treball sexual, tens dret a un procés judicial just. És la construcció que es dona quan una té un procés de politització i consciència de classe. La sortida és col·lectiva, ens hem d'involucrar”, reflexiona Orellano. Des d'AMMAR s'ha aconseguit que les detencions no siguin silencioses. Les putes protesten, truquen a les advocades, fan directes a Instagram, s'in-

formen. “Preguntem quina Fiscalia intervé, si al procés hi ha ordre judicial, assenyallem la violència institucional, presentem informes, denunciem i participem en les causes judicials”, detalla la sindicalista.

Regulació i despenalització

La pandèmia i la quarantena van significar per al treball sexual una situació de precarització laboral més forta. Prostitutes desallotjades, que no tenien res per menjar, que no podien sostenir la seva família, i amb tot l'espai públic controlat per la policia. Orellano i les seves companyes van plantejar-se dur les seves demandes a l'Estat. “Ens deien que no sabien si el que nosaltres fèiem era una feina. Vam contestar que no ens importava el que opinessin, sinó que som ciutadanes i necessitàvem intervencions estatals i polítiques públiques. Poden definir el seu posicionament com vulguin, però mentrestant, ens han d'atendre. Ja no val allisonar les putes, perquè les putes ja ens hem rebel·lat”.

Més enllà de si la seva pot ser considerada una activitat laboral o no, les dones del sindicat han discutit internament i pensen que un model de regulació no forma part de les seves demandes. “Volem un model que alliberi el treball sexual i reconegui drets; hem conegut models de regulació que s'han posat en pràctica a altres països i que han generat molt control cap a les companyes: llibretes sanitàries, registres, llocs on poden exercir... L'Estat no pot definir on hem de treballar. Aquesta definició ens involucra a les treballadores sexuals, i nosaltres volem decidir”.

Orellano i les seves companyes demanen que es deroguin les normatives que han exposat les treballadores sexuals a situacions de major vulnerabilitat. I alhora, que els reconeguin drets laborals bàsics: assistència sanitària i jubilació. Orellano reconeix que aquest és un procés llarg i que és probable que les pròximes generacions “fins i tot critiquin” el que elles plantegen, però entenen que això forma part del fet de travessar processos madurats com a organització. “Veure el que ha passat a Holanda, a França, a Bèlgica o Suècia, és fonamental, i també ho és l'articulació de les treballadores sexuals com a moviment internacional. Treballis a l'Argentina o a Espanya, la manca de drets, la criminalització, l'estigma i els debats no tancats amb l'Estat i els feminismes ens travessen. El tema ja no és treball sexual sí o no. L'important no és la feina que fas, sinó que l'estat t'ha de garantir els drets”. ●

Caqui, el fruit dels déus

TEXT: GIUSEPPE SAVINO

FOTOGRAFIA: VICTOR SERRI

La Ribera és el nom que rep la gran plana valenciana que s'estén al voltant del riu Xúquer, una comarca eminentment agrícola esquitxada per petites poblacions que sumen prop de 300.000 habitants. Un d'aquests municipis és Alginet, amb més de 13.000 habitants, on les cooperatives agrícoles locals van apostar per sanejar els seus comptes amb el cultiu de caquis. La varietat autòctona d'aquest fruit és la roja brillant, i es pot dir que la Ribera ha trampejat els anys de la crisi abraçant-se al caqui.

A la península Ibèrica, es va començar a introduir cap a 1870, però amb un cultiu sempre molt residual. Les primeres plantacions al País Valencià apareixen un segle més tard, en 1960 a la zona de l'Alcúdia, Guadassuar i Carlet (la Ribera). Això sí, en aquella època, menjar-se un caqui era pitjor que xuclar llimones, per la seua astringència. Calia sempre esperar que arribés al punt de maduració perfecte o fer-li un tractament a base d'etilé. Als anys noranta, l'Institut de Recerques Agràries i les Cooperatives de la Ribera van adoptar per primera volta la tècnica de l'eliminació de l'astringència amb l'aplicació de CO₂ en cambres sigil·lades, la qual cosa ha permés un tractament en bones condicions tant des d'un punt de vista tècnic com de qualitat del fruit. En aquest procés s'aconsegueixen eliminar els tanins, que són els causants de l'astringència. El caqui es pot menjar sol o en amanides, però com millor funciona és en el món dolç de la rebosteria. Tanmateix, d'uns anys ençà, es va imposant la tècnica de la dessecació per no balafiar aquest producte amb un nom científic, *Diospyros kaki*, que el proclama com el fruit de Zeus, el pare dels déus olímpics.

GENER | FEBRER | MARÇ | ABRIL | MAIG | JUNY | JULIOL | AGOST | SETEMBRE | **OCTUBRE** | **NOVEMBRE** | **DESEMBRE**

DESSECACIÓ D'UN CAQUI

Consisteix a processar de manera natural la fruita, deixar-la assecar penjada d'un cordill i acaronar-la amb massatges de tant en tant. Des de l'inici del procés fins a la seua fi poden transcórrer de dos a tres setmanes.

ELABORACIÓ

1. La fruita ha de collir-se d'un arbre quan no estiga massa madura.
2. Tallar-la de tal manera que la tija quede en forma de te, perquè aguante en lligar-la.
3. Escaldar els fruits per esterilitzar-los i que no s'hi facen fongs.
4. Pelar-los amb compte: s'ha de començar primer per la part de dalt, de forma circular i seguir cap a baix, de manera vertical.
5. Una vegada pelats, lligar-los a l'extrem d'un cordill pel tall en forma de te que hem deixat en la part de dalt. En penjar-los i preparar-los per al seu assecatge cal procurar que no hi haja humitat.
6. Després d'una setmana penjats, quan l'aspecte dels fruits comença a canviar i han perdut força, és quan arriba el moment de masegar. Amb aquests moviments s'aconsegueix que els seus sucres s'activen i emergisquen a fora. De fet, quan estan secs presenten una pel·lícula blanca que els recobreix: és el seu sucre.

ACOLLIR ÉS BUFAR FORT LES FERIDES

TOT I QUE NO ÉS EL SEU PARE BIOLÒGIC,
EN PAU TÉ CURA D'EN VÍCTOR COM SI HO FOS.

ACOLLIR ÉS FER FAMÍLIA

FOTOGRAFIA: **CARLES PALACIO**

Salt (el Gironès), any 2020. Un grup de xavals juga a futbol en el camp municipal El Pla a Salt, en una activitat que forma part del projecte Futbol Net, impulsat per la Fundació Futbol Club Barcelona, que duu a terme activitats extraescolars en diferents punts de la ciutat amb l'objectiu de fomentar l'esport com a eina preventiva de l'absentisme escolar.

El Perú

Trasllat de ferits de bala als carrers de Juliaca, en la segona onada de protestes per la destitució de Pedro Castillo, el 9 de gener de 2023 | **MAX NINA**

DINA BOLUARTE, UN ANY DE GOVERN TACAT DE SANG

La presidenta del Perú obstrueix la depuració de responsabilitats rere la repressió violenta de les protestes desencadenades per la seva arribada al poder arran de la destitució de Pedro Castillo

TEXT: **MARC GAVALDÀ**
AYACUCHO, EL PERÚ

El 7 de desembre es compleix un any del govern interí de Dina Boluarte al Perú i un rastre d'impunitat i erosió democràtica hi plana des de llavors. Arribada al poder de retruc i en caràcter provisional, la figura de Boluarte s'aferra al poder malgrat la desaprovació generalitzada, sobretot arran de la repressió letal que va aplicar les primeres setmanes a les zones rurals. Un rastre de més de setanta famílies òrfenes i centenars de ferides per bala: és el balanç del primer any de la presidenta que ha promès aguantar al poder quatre anys sense haver estat elegida.

El 15 de desembre de 2021, Pedro Castillo guanyava per un estret marge la segona volta de les eleccions presidencials al Perú, derrotant la ultradretana Keiko Fujimori. Boluarte, filla de terratinents de la província d'Apurímac, era la vicepresidenta del partit de Castillo, Perú Libre, creat per l'ocasió i que recollia el vot de les regions rurals i les esquerres del país. Castillo va posar en marxa un govern amb debilitat per l'assetjament dels poders fàctics i els seus mitjans de comunicació afins, la deserció de diputades del seu partit i el bloqueig d'iniciatives legals per part de les formacions de dreta amb majoria al Congrés.

La tarda del 7 de desembre de 2022, ara fa un any, Castillo, acorralat al Congrés per l'amenaça de *vacancia* (moció de censura) per part de la bancada de dreta i extrema dreta, va intentar bloquejar la cambra anunciant la intenció de convocar una Assemblea Constituent. Minuts més tard era empresonat i rellevat per Dina Boluarte.

La cúpula de Perú Libre, liderada per Boluarte, s'aliava amb el partit de Fujimori i anunciava la "restitució de la democràcia" executant la *vacancia* a Castillo per "permanent incapacitat moral de governar". El de Boluarte havia de ser un govern interí per convocar unes noves eleccions, però aviat es va veure clar que no seria així: la nova presidenta va declarar que aguantaria al poder fins al 2026, mentre enviava les forces

armades als departaments rurals on molta gent es mobilitzava per reclamar l'alliberament de Pedro Castillo.

REPRESSIÓ SAGNANT A LES PROVÍNCIES

El primer xoc repressiu va ocórrer a la mateixa província natal de la presidenta, Aymaraes. La població d'origen rural havia rodejat l'aeroport de Huancabamba per evitar que aterressin efectius i armament de l'exèrcit enviats per sufocar les protestes que es desenvolupaven, sobretot a la ciutat d'Andahuaylas. Dos primers morts per trets de bala van activar més encara les mobilitzacions. Andahuaylas era escenari de manifestacions massives de les comunitats camperoles de la regió. Franc tiradors de la policia, des dels terrats, van obrir foc i van provocar la mort de dos joves de 15 i 18 anys, que miraven les protestes des del vessant d'una muntanya.

Dani Quispe és president de l'Associació de Víctimes d'Andahuaylas, pare del segon d'aquests morts, Beckham Romario Quispe, un mototaxista i entrenador de futbol. Ens explica, subjectant el retrat del seu fill, que "hi ha set víctimes en aquesta província i uns 150 ferits amb seqüeles. Reclamem justícia i suport, perquè som famílies humils i no podem costejar els advocats i les despeses mèdiques dels damnificats pel tiroteig".

El seu relat coincideix amb el de Germán Capilla, un veterà activista que ja havia lluitat contra el règim d'Alberto Fujimori (pare de Keiko) als anys noranta. Ens acompanya a les capelles que s'han instal·lat al parc Cerro Huayhuaca, on foren assassinats els dos joves. "Els no feien res, ni tan sols estaven a la protesta. Els van executar a consciència amb armes de llarg abast".

El 15 de desembre es van repetir escenes letals a Huamanga, capital d'Ayacucho. Segons diversos testimonis entrevistats, enmig d'una nova protesta, efectius de l'exèrcit es van retirar de l'aeroport per després acorralar un grup de manifestants i altres persones que transitaven pels voltants, i van disparar ►

► a matar. Entre elles hi havia Edgar Prado, pare de Sheila Prado Cisneros, qui, entre rius de llàgrimes, ens descriu com el seu pare va sortir del portal de casa seva per a socórrer un ferit, i allí va ser impactat per una bala que li va destrossar el ronyó i el fetge. “Em fa molt mal que em diguin que estic perdent el temps i, pitjor encara, que soc terrorista. No pararé fins a trobar la justícia. Espero rebre atenció internacional per aquest cas, perquè al Perú, passats set mesos de l’assassinat, no hi ha justícia”.

El rastre de dolor per les morts ha quedat impregnat als carrers de Huamanga, capital d’Ayacucho. Als murs de l’hospital local hi ha dibuixats policies tacats de sang. Als seus passadissos s’hi van acumular fins a deu morts aquella tràgica tarda. Però la repressió no acaba amb les morts: tota la cúpula del Front de Defensa del Poble d’Ayacucho, organització cívica que dona veu els reclams socials de la regió, va ser empresonada, acusada de terrorisme. Cinc d’aquestes dirigents continuen sense llibertat, quasi un any després.

CRIMINALITZACIÓ DE LES ZONES RURALS

El relat governamental, amb el suport dels grups mediàtics del país, s’ha encarregat d’amplificar un discurs de criminalització i odi racial cap a les poblacions rurals. El *terruqueo* és com s’anomena al Perú l’estratègia consistent a acusar de terrorista a qualsevol forma de protesta social i aïllar, empresonar o marginar qualsevol líder social que mostri públicament la seva oposició al poder. Departaments sencers del Perú, com Ayacucho o Puno, han estat etiquetats de terroristes, justament dos dels territoris que en el passat van patir més el foc creuat entre el grup maoista Sendero Luminoso i un terrorisme d’estat que va convertir en pràctica habitual els atemptats de falsa bandera durant la dècada en què Alberto Fujimori va ocupar el poder. Aquestes acusacions ara recauen sobre les famílies de les víctimes que s’articulen per cercar justícia.

Jhovana Mendoza Huaranca és presidenta de l’Associació de Familiars de Víctimes i Morts del 15 de Desembre d’Ayacucho. Va perdre el seu germà, Jhon Henry Mendoza, que havia anat a comprar gots per a una xocolatada caritativa de Nadal al seu

barri. La seva mare, malalta de càncer, va entrar en un estat depressiu, va deixar de menjar i va morir al cap de dos mesos. Mendoza denuncia que “els polítics ens tracten de terroristes a nosaltres, que graciós... Reclamem que ens investiguin per veure si ho som abans d’acusar-nos”. I, en aquest sentit, apunta directament cap a una maquinació governamental: “dels infiltrats que van cremar la comissaria d’Ayacucho, davant de les càmeres, no hi ha ni un detingut. Està clar que era un muntatge per justificar la repressió”.

El 19 de juliol, a la ciutat d’Ayacucho, va tenir lloc una convocatòria de mobilització general per demanar la renúncia de Dina Boluarte. Milers de persones van recórrer la ciutat acompanyades de crits, música i pancartes. L’endemà ens comentava Jhovana Mendoza: “Ja heu vist les nostres armes: només són cartolines!”.

LA MASSACRE DE JULIACA

Juliaca és una ciutat comercial d’origen quítxua i aimara a la província de Puno, situada a l’altiplà fronterer amb Bolívia. El 9 de gener, es van reactivar les mobilitzacions contra la destitu-

La cúpula del Front de Defensa del Poble d’Ayacucho fou empresonada, acusada de terrorisme, seguint l’estratègia de criminalitzar la protesta social anomenada “terruqueo”

Mobilització a Juliaca contra la destitució de Pedro Castillo, el 9 de gener de 2023, moments abans de l’inici de la repressió
| MAX NINA

El pare de Nelson Huber Pilco, una de les disset persones assassinades a la massacre de Juliaca, el mes de gener, demana que els fets no quedin impunes
| **MARC GAVALDÀ**

ció de Pedro Castillo, després d'una treva nadalenca. Aquell dia, a Juliaca, columnes de camperoles vingudes de les províncies del nord del departament van accedir a la ciutat per l'avinguda que rodeja l'aeroport Manco Cápac, on van ser reprimides per una actuació policial indiscriminada acompanyada de les bales de l'exèrcit. Els testimonis d'aquell "assaig de guerra" són esfereïdors. El reporter gràfic Max Nina va fotografiar escenes d'aquesta repressió. Les seves fotos, disparades enmig del foc creuat, van fer la volta al món. En contra de la versió oficial que criminalitzava les protestants, a les imatges s'hi veien cossos de nois i noies agonitzant, transportats en moto a places de la ciutat convertides en ambulatoris, on acabaven morint dessagnades davant la impotència de la població.

Unitats de les forces especials de l'exèrcit van obrir foc des de la pista de l'aeroport a gent que transitava per l'avinguda de Cusco. En una benzinera propera, les manifestants van improvisar un ambulatori per recollir gent ferida i transportar-la a l'hospital. Igualment, al cèntric carrer comercial Jirón Moquegua, efectius de l'exèrcit van disparar en plena nit a transeünts. Diverses joves que sortien d'una discoteca foren assassinades.

GOVERNAR SOBRE LA MORT

Raúl Samillán és germà de Victor Hugo Samillán, un biòleg i estudiant de medicina que fou travessat per una bala mentre atenia persones ferides a la rodalia de l'aeroport. Ara presideix l'Associació de Màrtirs i Víctimes del 9 de Gener. Relata el seu punyent testimoni quan va anar l'hospital aquell tràgic dia. "Al dipòsit de cadàvers s'hi acumulaven cossos com si fos bestiar. A terra es formaven bassals de sang". L'entitat comptabilitza disset morts i 250 persones ferides de bala i perdigons i sosté una lluita titànica contra la impunitat i l'oblit, en condicions molt desfavorables d'accés a la justícia, a causa de la situació de

pobresa de moltes familiars i els obstacles d'un ministeri fiscal que no té interès a identificar els responsables.

És difícil comprendre les raons d'aquestes i moltes altres morts, un total de setanta, ocorregudes en departaments rurals com Trujillo, Arequipa, Cusco, Puno o Junín. Apuntar a l'escarment i la imposició de la por a protestar no sembla forassenyat. Tampoc es comprèn la tèbia reacció internacional davant aquests crims, tot i que ja han estat verificats per diferents informes d'organismes internacionals com l'Institut Internacional de Dret i Societat, Amnistia Internacional o Human Rights Watch. Queda patent la profunda bretxa entre l'elit blanca governant a Lima i la realitat social de la perifèria rural. És significativa també la complicitat i el posicionament parcial dels grans grups mediàtics del país, que no han parat d'insistir amb la tesi del "terruqueo", en la mateixa línia que el govern.

El suport sense fissures de les forces armades i la policia nacional del Perú és un altre dels motius que expliquen la perpetuació de Dina Boluarte en el poder. Les uniformades s'han beneficiat amb els augments pressupostaris per fer front a l'escadada repressiva i amb la dinàmica d'encobriment que ha marcat els processos judicials que s'han iniciat per les víctimes de la violència. En el Congrés de la República va aprovar una moció per obrir una investigació sobre membres de la Junta Nacional de Justícia, una decisió que ha estat denunciada i qüestionada per la Cort Iberoamericana de Drets Humans i el Sistema de Nacions Unides del Perú, que l'interpreten com una estratègia de debilitament intencionat dels mecanismes de control judicial per a ampliar el marge d'impunitat de les elits.

La ferida oberta al país sud-americà no podrà tancar-se fins que no es jutgin les responsables de les massacres de fa un any i les voluntats polítiques de la població rural del país siguin escoltades. ●

Guatemala, una crisi democràtica eterna

La decisió de l'autoritat electoral i del Congrés de declarar nul·la la llista centreesquerrana que ha guanyat les darreres eleccions presidencials ha aixecat un clam ciutadà contra la corrupció que ha marcat la història del país

TEXT: **CARLOS ERNESTO CANO**

FOTOPERIODISTA I ACTIVISTA EN DEFENSA DELS DRETS HUMANS A GUATEMALA

Guatemala és un petit país centreamericà decisiu per a la geopolítica mundial -sobretot pels seus recursos energètics i hidràulics- que actualment està travessant una crisi democràtica sense precedents en la seva història moderna. Per entendre aquest present cal entendre el seu passat recent.

S'ha de tenir en compte el conflicte armat que es va viure al país durant 36 anys (1960-96), com a conseqüència directa de la intervenció que el govern dels EUA, per mitjà de la CIA, enderroqués l'any 1954 l'intent de sistema democràtic que els presidents Juan José Arévalo i Jacobo Árbenz van estar construint-hi des del 1944.

Aquesta guerra civil, després de la colombiana -que encara és vigent-, ha estat la segona més llarga del continent americà i una de les més cruentes a l'hemisferi occidental, unes hostilitats marcades per un genocidi dels anys vuitanta i diverses dictadures militars. Després de la signatura de la pau l'any 1996, es va intentar construir una bastida legal i des de l'Estat, per a l'edificació d'una "democràcia" que inclogués tots els pobles del territori.

Però aquest procés va ser truncat per l'elit guatemalenc, que compta amb una estesa representació en la classe política (diputats, governadors, alcaldes...) que va fer tots els possibles perquè el pacte social

recollit als Acords de Pau (ADP) mai esdevingués vigent. Per mitjà d'una consulta popular, l'any 1999, es va intentar tirar endavant una modificació de la Constitució Política de la República per enfortir els ADP, però això no va ocórrer i la guerra va continuar, ja no declarada com a tal, sinó com a "conflicte de baixa intensitat" -com diria Noam Chomsky-, amb les *maras* (bandes) i el narcotràfic com a actors principals de la violència.

Des del 1996 fins al present, els càrtels que controlen el tràfic d'estupefaents, les elits oligàrquiques, el lobby de les esglésies protestants i altres sectors conservadors del país, han mantingut el seu statu quo, amb el resultat que la corrupció i la impunitat han estat la regla bàsica en la política guatemalenc.

Tanmateix, el 25 de juny, arribava una sorpresa en forma de resultat electoral. Seguint el model d'elecció presidencialista vigent a molts estats del continent, dos candidats van obtenir el passí a la segona volta dels darrers comicis presidencials després de la primera convocatòria: Sandra Torres, de la conservadora Unitat Nacional de l'Esperança, amb el 17,7% dels vots, intentaria per tercera ocasió arribar al poder executiu i que ja va cogovernar els anys 2008-2012, durant el mandat d'Álvaro Colom. D'altra banda, amb un 11,8% dels vots, superava el tall Bernardo Arévalo, fill de Juan José Arévalo, primer president durant el

període conegut com la Revolució Guatemalenc (1944-1954), amb un perfil de centreesquerra i que representa Movimiento Semilla, un partit relativament nou, que va sorgir durant les protestes massives de l'any 2015 en contra de la corrupció sistemàtica i la impunitat imperant al país.

Aquest balotatge del 25 de juny va quedar als llimbs diverses setmanes pel fet que la Cort Constitucional va ordenar al Tribunal Electoral que no oficialitzés les dades de la primera volta, perquè les màfies incrustades a l'Estat van desplegar una bateria d'argücies legals que van endarrerir el procés electoral, la qual cosa va motivar que la teoria del "fraud electoral" o "cop d'estat" -com alguns sectors ja ho anomenen- quallés al país centreamericà i la incertesa legal hagi esdevingut norma. I que la hipòtesi que el govern autoritari d'Alejandro Giammattei es volgués perpetuar en el poder fos cada cop més latent.

URPADA ELECTORAL

Finalment, el 20 d'agost, l'electorat guatemalenc va triar per àmplia majoria Bernardo Arévalo i Karin Herrera com a president i vicepresidenta del país, amb més del 58% dels vots, enfront del 37% que va obtenir la candidata conservadora Sandra Torres.

De nou, va haver de passar més d'una setmana de la data de les votacions i, fins al 28 d'agost, el Tribunal Suprem Electoral no oficialitzava els resultats i declarava el

Les comunitats indígenes, des d'organismes en algun cas més antics que el mateix Estat, han liderat l'aturada indefinida iniciada el 2 d'octubre

ticket Arévalo-Herrera com a màxims mandataris per al període comprès entre 2024 i 2028.

Però unes hores abans, el Registre de Ciutadans -una oficina tècnica que regula les inscripcions per votar i el padró electoral- cancel·lava la personalitat jurídica de Movimiento Semilla. Això deixava en situació incerta totes les candidatures de la formació escollides en la jornada del 25 de juny, com ara alcaldies, congressistes i diputats al Parlament Centreamericà (Parlacen), un òrgan supranacional que estableix polítiques comunes a la regió.

Davant aquesta nova jugada il·legítima dels sectors conservadors del país, l'escenari incert continua, i la presa de possessió de diputats, corporacions municipals, i el fet que el president i la vicepresidenta no puguin prendre les regnes del país el 14 de gener de l'any 2024 és un dels escenaris possibles.

El dia 30 d'agost, la junta directiva del Congrés guatemalenc, cooptada per la dreta i l'extrema dreta, decidia també declarar nul·la la llista de Movimiento Semilla i deixava així la bancada de la formació en uns llimbs legals davant la pròxima legislatura.

“PACTE DE CORRUPTES”

Immediatament després de cada jugada i argücia legal del que des d'alguns entorns s'anomena “pacte de corruptes”, amplis sectors de la ciutadania guatemalenc han sortit als

carrers a manifestar el seu descontentament. Però aquesta vegada la denúncia i mobilitzacions ciutadanes han estat convocades i liderades sobretot pels pobles originaris i les autoritats indígenes ancestrals. En particular, pels 48 cantons de Totonicapán (que apleguen comunitats k'iche') i l'alcaldia de la localitat de Sololá, que és en mans indígenes.

Organitzacions que en alguns casos fa centenars d'anys que existeixen, fins i tot abans de la creació de l'Estat guatemalenc modern, van convocar una aturada nacional indefinida des del 2 d'octubre, a la qual s'hi han anat sumant més sectors. Les reclamacions d'aquest moviment són que funcionaris corruptes i acusats d'orquestrar el “cop d'estat” contra Bernardo Arévalo renunciïn als càrrecs públics que ostenten. Entre el funcionariat assenyalat destaquen els noms de Consuelo Porras, fiscal general de la República; Rafael Curruchiche, fiscal Especial contra la Corrupció, i el jutge Fredy Orellana, tots ells assenyalats per la Unió Europea i l'administració dels Estats Units com a actors antidemocràtics. L'exigència de renúncia per la ciutadania guatemalenc també recau en l'encara president Alejandro Giammattei, acusat de múltiples actes de corrupció i impunitat.

Durant més de 500 anys, els pobles indígenes han lluitat contra el colonialisme, les elits peninsulars i locals, les autocràcies i la “democrà-

Protesta contra la persecució al partit Movimiento Semilla del president electe Bernardo Arévalo, a la Ciutat de Guatemala

cia”, que els ha marginat i utilitzat com a mà d'obra esclava. Ara són els pobles originaris els que lideren les protestes que exigeixen un canvi de paradigma en la molt feble democràcia guatemalenc.

LLUM AL FINAL DEL TÚNEL?

Guatemala es troba en una cruïlla històrica: el camí de la continuïtat de la corrupció i la tirania o el camí d'un govern democràtic. L'elecció dependrà de molts factors judici-

als i que la població guatemalenc, seguint la crida dels pobles originaris, surti als carrers a defensar la decisió popular, davant la greu crisi democràtica que està vivint al país i sobretot, perquè a Guatemala l'espera una llarga transició, fins al 14 de gener.

Guatemala és un conte del realisme màgic llatinoamericà, sense la màgia i amb molt de terror, però la llum al final del túnel es comença a albirar. ●

Darren McGarvey

escriptor i raper

“L'existència de
la pobresa és una
elecció política”

Darren McGarvey va néixer i créixer al barri obrer de Pollok, al sud de Glasgow (Escòcia), però la radiografia de la pobresa que narra en primera persona a *Poverty Safari* (*Safari en la pobresa*, Capitán Swing, 2019) és extrapolable a qualsevol perifèria urbana del nostre entorn. En aquest llibre, defugint estereotips i paternalismes i a partir de la seva experiència, aprofundeix en els impactes de créixer en una comunitat empobrida i en les causes de “la ira dels marginats”. Recentment, aquest escriptor i activista social escocès –que també ha gravat dos discos de rap amb el nom artístic de Loki– ha estat a Barcelona, convidat per la federació d’Entitats Catalanes d’Acció Social (ECAS), amb motiu del seu vintè aniversari

TEXT: **GEMMA GARCIA**

FOTOGRAFIA: **ROSER GAMONAL**

Arrenques *Safari en la pobresa* sentenciant que la gent com tu no escriu llibres. Què s'espera d'una persona com tu, nascuda a un barri obrer de Glasgow?

Quan has crescut en una comunitat de classe treballadora, la teva primera idea del que pots fer prové del que fan els altres. La majoria de gent centra els esforços a aconseguir una feina, perquè les dificultats principals són el cost de l'habitatge, de l'alimentació o de l'energia. D'aquesta manera, des de molt petit, estàs abocat a creure que tot això és normal i a tenir clar que la idea de convertir-te en escriptor és massa ambiciosa, massa improbable. Conviuràs amb companys d'escola que, a causa del codi postal del lloc on han nascut, es burlen de la intel·ligència i de la creativitat, i normalitzen la violència i l'agressivitat. Per tant, encara que tinguis la sort d'adquirir la creença que pots anar més enllà, t'enfrontes a una gran resistència de la comunitat. Els obstacles són infinits.

Més enllà de la comunitat, expliques que, quan feies programes per a l'emissora escocesa de la BBC, semblava que l'únic que donava legitimitat a les teves opinions era el fet d'haver estat pobre. Tampoc s'espera que una persona com tu critiqui el sistema?

Vivim en una cultura que demana experiències. Tant organitzacions socials, institucions, com mitjans de comunicació conviden testimonis de comunitats marginades, oprimides, empobrides i traumatitzades perquè expliquin la seva història. Però resulta que la història ha de prendre una forma molt particular, s'ha de centrar en l'experiència subjectiva del dolor individual, la violència, la vergonya, la pobresa i el trauma. La història no pot centrar-se en la desigualtat sistèmica ni en les contradiccions del tercer sector. Si t'allunyes d'aquests paràmetres, de seguida passes de ser celebrat a ser exclòs, passes a ser "problemàtic", "poc raonable" i "agressiu". Fins que no vaig aconseguir cert èxit amb *Safari en la pobresa*, les meves crítiques no es veien com a constructives. Tan bon punt has trencat amb aquella identitat i la societat ja et considera acceptable, les teves crítiques es veuen amb millors ulls. Això evidencia l'existència de la societat de classes. El meu missatge no havia canviat mai, el que va canviar va ser el meu nivell de prestigi, em vaig convertir en una excepció a la norma.

Et refereixes a les estructures i organismes per donar resposta als problemes socials com a indústria de la pobresa...

Hem de partir de la base que l'existència de la pobresa és una elecció política. És evitable, però en cap cas sota un sistema econòmic com el nostre, on precisament la pobresa s'ha convertit en la forma de "mesurar l'èxit" de la societat capitalista. Així, les iniciatives públiques, les organitzacions socials o els programes de benestar existeixen per gestionar aquesta desigualtat. El nivell de crisi que experimenten les economies desenvolupades occidentals és tan aclaparador que els programes de benestar social no poden pensar més enllà del mes vinent: no hi ha planificació, no hi ha una visió de futur de la societat, només es fa una gestió de la crisi secular. Alhora, la gent que treballa en el tercer sector no experimenta cap èxit, no veu canvis i es desmoralitza, comença a creure que no hi ha esperança i això és molt perillós. Quan la gent que abans somiava amb una societat més justa deixa de creure que és possible, quina esperança pot conservar una persona qualsevol? Mai hem creat més riquesa que ara, per tant, mai hi ha hagut tantes possibilitats de poder transformar la societat, però en aquests moments, la mirada no va més enllà de la crisi actual, es digui Brexit, pandèmia o Ucraïna.

Quan parlem de pobresa, sovint posem el focus en el poder adquisitiu, l'atur o les dificultats per accedir a l'habitatge. Quin és l'aspecte més ignorat en estudis, articles o anàlisis?

El paper de l'estrès crònic està menystingut i és poc reconegut, i es tracta d'una resposta psicològica molt important entre les persones i les comunitats empobrides. Experimentar un estrès intensiu que ocupa la nostra ment ens manté en un estat permanent de lluita o de fugida, genera canvis fisiològics i incrementa els nivells d'ansietat. Per fer-hi front, desenvolupem estratègies

que ens ajuden a obtenir una sensació breu d'alleugeriment o seguretat, però que sovint passen per l'aïllament social, la mala alimentació, el consum d'alcohol o d'altres drogues, el joc o la violència. Si us fixeu en la comunitat més pobra de Catalunya i mireu la botiga de la cantonada, hi trobareu tabac i alcohol, i al voltant, narcotraficants. Cada transacció econòmica que es produeix en aquesta comunitat és un intent de gestionar l'estrès, un intent per sentir-te millor. Si surts al carrer en una comunitat més acomodada, veuràs comerços de fruites i verdures, floristeries, parcs públics, arbres i paviments nets. Per començar, ja hi ha un estrès ambiental menor. Per què la gent de les zones més riques viu més temps? Per què té menys incidències de salut mental? Les condicions socioeconòmiques ho determinen tot, també les relacions afectives i la psicologia. Cal dimensionar els efectes corrosius de la desigualtat sobre la ment i el cos humà i també el cost de tractar totes les derivades d'aquest estrès en la salut, la justícia penal o l'educació. Si hi hagués més igualtat econòmica, es reduiria moltíssim el cost de la gestió de la pobresa.

Les biblioteques públiques són dels pocs espais públics que contribueixen a alleugerir aquest estrès?

Si no tens diners, cada vegada comptes amb menys espais d'accés públic, i la biblioteca és un dels pocs que et queda: pots estar-t'hi el temps que vulguis i no has de gastar diners. La biblioteca és més que l'accés als llibres. Es tracta d'un dels únics espais que existeixen on qualsevol persona pot anar a seure o a deambular tranquil·lament, facilita un entorn segur i reconfortant per a les persones vulnerables. La biblioteca és un refugi per a algunes persones, és temps d'esbarjo i un lloc de solitud per descansar del soroll de la vida, literalment i metafòricament. No donar suport ni invertir en biblioteques dona una pista real del que pensem de la gent de classe treballadora. Qui vol tancar biblioteques ja en té una a l'habitació i viu en una casa tranquil·la.

A més, el sistema tracta la pobresa de forma fragmentada, sense interrelacionar tots aquests problemes?

Des de la socialdemocràcia mai veiem les diferents cares de la pobresa relacionades sinó dividides. Però qualsevol persona que estigui experimentant-ne una, les està experimentant totes. Aquesta mirada fragmentada també té un impacte en el tercer sector, perquè separa les organitzacions socials que han de lluitar

“Des de la socialdemocràcia mai veiem les diferents cares de la pobresa relacionades sinó dividides, però en realitat qui n'experimenta una les està experimentant totes”

contra la pobresa i això evita la discussió i el discurs interseccional de la desigualtat estructural. Des d'un banc d'aliments no poden ajudar algú que no té electricitat; qui proporciona productes sanitaris a les dones no pot ajudar una dona que passa gana. De nou, tot això es gestiona des de l'emergència. Imagineu-vos la pressió que es podria exercir sobre el govern si totes les organitzacions socials s'unissin en un sindicat i elaboressin un relat més profund. Aquest sistema no serveix a ningú més que a les elits, i fins i tot la gent de classe mitjana avui està en lluita. La majoria ens sentim econòmicament insegurs.

En passar pels circuits de serveis socials, vas experimentar aquesta fragmentació?

Absolutament. Si demanes ajuda, el primer que experimentes és la dificultat per relacionar-te amb un munt d'organitzacions diferents. És una bogeria. Per començar, si ets una persona sense llar i amb drogodependències i necessites ajuda, has de viatjar al centre de la ciutat sense diners. Has de seure a una oficina, omplir la documentació i facilitar alguna mena de contacte. Has de disposar d'una adreça electrònica, tenir un número de telèfon i de la seguretat social, i un compte bancari.

La bretxa digital també dificulta aquesta relació?

Els sistemes de benestar es digitalitzen cada cop més, la qual cosa exclou les persones que no tenen accés a la tecnologia. És un escenari que suposa una contradicció en el discurs al voltant dels pobres. Hi ha qui diu que si tens mòbil no ets pobre, però

ahora, sense un telèfon, no pots accedir a les prestacions, i l'accés a les prestacions és la definició de pobre. Això demostra la poca comprensió que hi ha sobre l'experiència de les persones amb dificultats.

En una etapa de la teva vida deies que odiaves tot el que "feia olor de classe mitjana". L'odi de classe o la ràbia poden ser motors de canvi?

És una pregunta complicada. La gent pot sentir una ira legítima davant la injustícia social, però és una forma d'estrès. Quan diferents actors ens animen a quedar-nos en el lloc de la ràbia, també estem a mercè de la seva manipulació. Quan estem enfadats, no podem pensar amb claredat, encara que sentim molt fort que estem experimentant claredat. Quan estem molt enfadats, no podem escoltar el que diuen els altres, encara que sentim molt fort que entenem perfectament el que ens diuen. La clau és pensar amb intel·ligència emocional com es pot utilitzar la ira com a catalitzador, però aspirant a tornar a un lloc de calma, un lloc d'obertura on entenem que aquesta mena de força no aconseguirà mai res a llarg termini. En canvi, la persuasibilitat o l'humor són qualitats importants per demostrar que anem de debò i no només amb bones intencions, que som justos. Això és rellevant en una era de xarxes socials en què sovint no tens una segona oportunitat i on tot el que dius i fas pot ser reinterpretat i reformulat per persones que volen retratar-te segons l'estereotip del socialista emprenyat i venjatiu. És difícil estar subjecte a determinades situacions i no sentir ràbia, però, a llarg termini, estar enfadat és radioactiu per a la ment i el cos.

La ràbia en les comunitats desfavorides també neix del fet de no ser escoltades?

A les comunitats desfavorides existeix la creença que no canviarà res, que el poder, les autoritats, no són de fiar. El fet de comprovar que la democràcia no s'ha concebut pensant en elles desincentiva la participació. Una de les conseqüències de la manca de proximitat entre els qui prenen decisions i la gent al Regne Unit ha estat el Brexit. Aquesta ira que senten les persones és manipulada per polítics, mitjans de comunicació i empresaris, que la dirigeixen cap als seus interessos. En aquest cas, tenien l'interès que el Regne Unit abandonés el mercat comú europeu perquè representa un obstacle per als seus interessos polítics i empresarials individuals. Però al poble li prometen autonomia, sobirania i renovació nacional. Un altre exemple el trobem als Estats Units, on, al voltant del 2016, vam veure una explosió de populisme amb Donald Trump, que no oferia cap solució real, però acomodava la ira i parlava retòricament pel poble. Al cap i a la fi, són milionaris i multimilionaris que es cuiden d'ells mateixos.

A la localitat de Pollok us va expressar i organitzar contra l'autopista M-77, però es va acabar construint, no us van escoltar. Quins impactes va tenir?

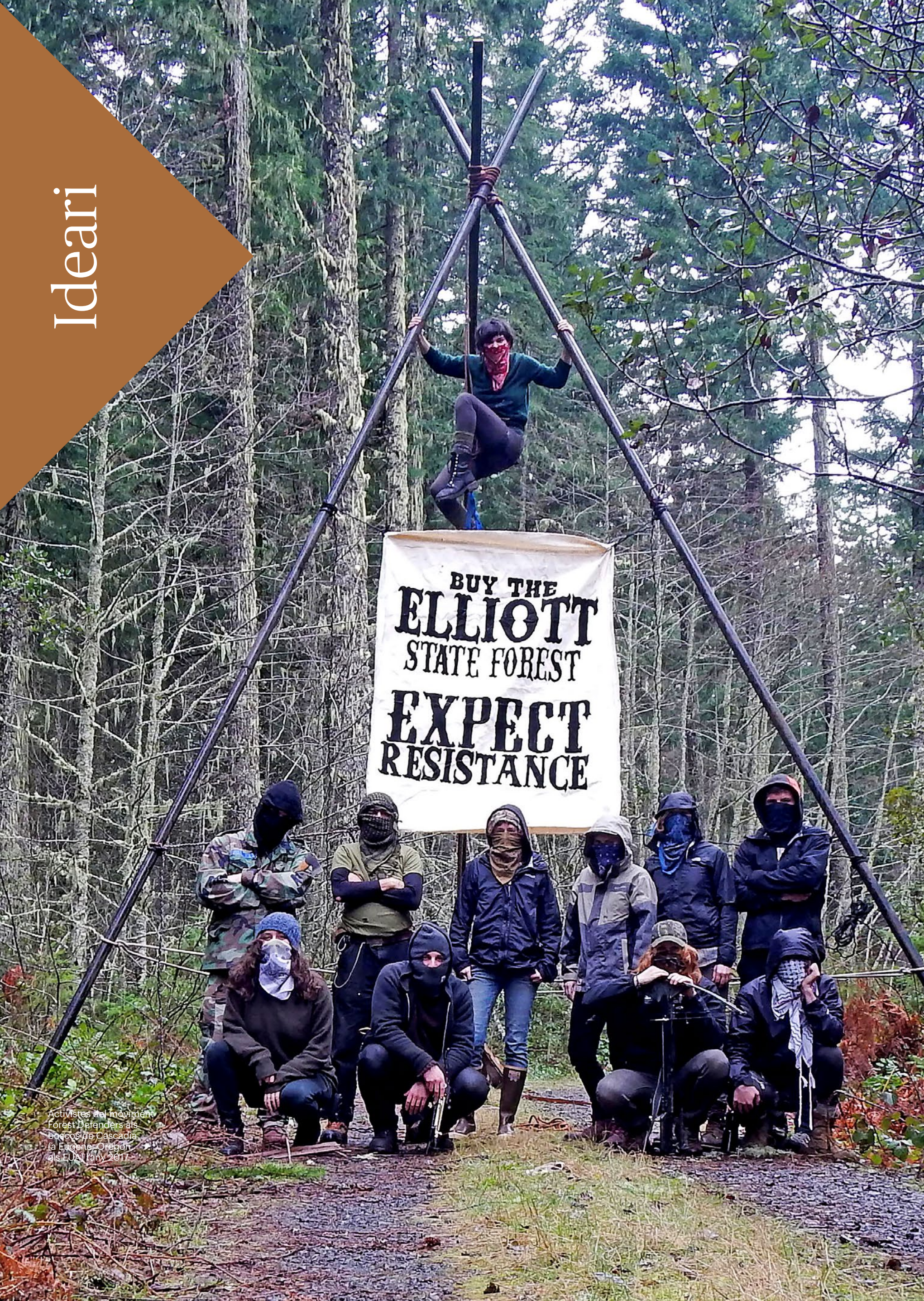
El problema no era només l'autopista, sinó que també es plantejava la qüestió democràtica, el fet que la població havia de tenir dret a decidir sobre l'espai públic. Les opinions eren diverses i els focus també. Mentre molts estudiants de classe mitjana bai-

xaven a les protestes per participar en l'activisme ecologista, molts locals de Pollok, s'afegien a la lluita perquè sentien que estaven desafiant els polítics. I si bé la protesta va fracassar en l'objectiu d'impedir l'autopista, va tenir èxit a llarg termini perquè es va convertir en un catalitzador perquè molts de nosaltres entenguéssim que calia un canvi social i que podíem fer alguna cosa. En un fracàs sempre hi ha èxit, potser no el que esperaves i no sempre aquell que és fàcil de reconèixer.

El sentiment d'incomprensió fa que comunitats desfavorides abandonin les esquerres?

És important no simplificar les expressions d'extrema dreta i de racisme i indagar en les seves causes vertaderes. Per a l'esquerra, sol ser difícil reconèixer l'efecte dels processos migratoris en les comunitats pobres que no tenen recursos i creen tensió o competència. Penso que quan des de les esquerres no podem reconèixer els reptes, regalem l'oportunitat de guanyar posicions a l'activista d'extrema dreta. A la gent li farà l'efecte que els escolta i els comprèn, i això és molt poderós per a algú que sempre s'ha sentit menystingut. La sinceritat amb què es comuniquen Donald Trump, Nigel Farage o Marine Le Pen és embriagadora. Les idees més extremes es van introduint subtilment i les coses que abans els haurien sorprès o semblaven tabú ho deixen de ser. Mobilitzen, no només al voltant de les idees en si, sinó a partir del rebuig de tots els altres d'aquestes idees. L'única manera de trencar amb això és trepitjar el territori, apropar-se a aquestes comunitats i escoltar a la gent. ●

Ideari

Activistes del moviment
Forest Defenders als
boscos de Cascàdia
(a Eugene, Oregon,
als EUA) l'any 2017.

BOSCOS SENSE GOVERN

TEXT: **GUILLE LARIOS**

En algunes àrees forestals, comunitats dissidents plantegen reokupar-les com una forma de protegir-les de projectes d'infraestructures o extractivistes, però també com una possibilitat d'experimentar noves formes de viure i organitzar-se

“És evident que quelcom està passant en aquests boscos, en els vincles que s'estableixen amb ells. Hi ha qui ha començat a habitar aquests espais amb una intensitat absoluta. No només perquè estiguin amenaçats per no se sap quin projecte d'infraestructura de mort, sinó perquè contenen alguna cosa que resisteix a l'avanç de la planificació, alguna cosa que ve a trencar el pla, a fracturar la tapa de formigó col·locada sobre el món”.

Jean-Baptiste Vidalou (pseudònim) parla com a defensor del bosc de les Cevenes, a la localitat provençal de Gardana. Aquí, una aliança entre veïnes, pagesia i activistes emboscades s'enfronta al gegant elèctric alemany EON, que té impacte en aquesta regió inclosa en un parc nacional francès. En nom de l'anomenada “energia neta” i la “transició energètica”, s'ha acordat l'explotació d'un radi de 400 quilòmetres de bosc per aprovisionar-se de fusta i alimentar una megacentral de biomassa. “La crisi energètica és un mitjà per experimentar noves formes de governança i mesures d'excepció”, alerta Vidalou en el seu llibre *Ser bosques: emboscarse, habitar y resistir en los territorios en lucha* (Errata naturae, 2021).

En l'obra, radiografia les pràctiques que es generen entre aquelles persones que abandonen durant un temps indeterminat la vida a les metròpolis per “convertir-se en bosc”. Són grups humans que organitzen una defensa activa des dels territoris amenaçats per megaprojectes de governs o empreses. Emboscarse, ocultar-se i activar-se. Habitar en els territoris en disputa, construir comunitat, posar-hi el cos, “convertir el terreny en ingovernable”. Cases als arbres, plataformes elevades, ponts i manifestacions es combinen amb accions i sabotatges contra edificis, maquinària o forces de seguretat per a paralitzar el procés de destrucció de la terra. “Es dibuixa una relació diferent amb el territori, una nova sensibilitat pren forma.

Una sensibilitat que és comuna, perquè s'articula en oposició directa contra la ciència militar de l'ordenació del territori; aquí contra una presa, allà contra un aeroport, una planta d'extracció de biomassa o un cementiri nuclear”, assenyala Vidalou.

Les lluites de defensa forestal són presents ja a tot el món. És un moviment efervescent que aflora en paral·lel a la devastació dels boscos del planeta. Segons l'observatori Global Forest Watch, la Terra va perdre 2,3 milions de quilòmetres quadrats de massa forestal entre els anys 2000 i 2012, l'equivalent a cinquanta camps de futbol per minut. L'extracció massiva de fusta per a les drassanes, la indústria paperera, la construcció o la biomassa hi tenen molt a veure. I sense obviar la desforestació per a ubicar-hi pastures, monocultius o bé l'establiment de zones residencials o infraestructures. “La civilització occidental s'ha construït, pedra a pedra, sobre les cendres dels boscos”, apunta l'activista francès. I no sembla que aquest negoci mundial hagi d'aturar-se. L'informe “Estado de los bosques del mundo (2020)” elaborat per l'agència de

l'ONU de per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) estima en més de 33 milions els llocs de treball al món que depenen del sector forestal i assegura que l'any 2050 el creixement del consum global de productes de fusta processada serà del 37% respecte de l'actual, amb un “especial interès” en la matèria d'origen tropical.

UNA GEOGRAFIA DE DESERCIONS

La publicació del llibre *La vida secreta dels arbres* (Cossetània, 2020) va revolucionar el que la majoria de les societats humanes sabien, fins aleshores, al voltant de l'univers arbori. L'autor, Peter Wohlleben, aportava una nova percepció sobre el bosc, amb recerques científiques que expliquen com els arbres s'organitzen, comunicant-se en cas de perill, mantenint connexions socials importants, vincles afectius i xarxes de parentesc. La magnífica recepció del llibre va ajudar a posar llum en un àmbit que, des dels ulls de la metròpoli i dels seus relats, sovint ha estat envoltat d'obscurantisme i misteri; uns territoris-món que, com ha dit l'escriptora Irene Solà, “estan plens de capes geològiques i històriques; hi ha un rastre màgic i literari de personatges de ficció, llegendaris, mitològics, històries inventades, que han passat en aquests llocs”.

El misticisme del boscós ha atret, efectivament, escriptors, pensadores i anacoretas, captivades per un camí de retirada, d'introspecció. Als Estats Units, les idees de Ralph Waldo Emerson (1803-1882) i del seu deixeble, Henry David Thoreau (1817-1862), van tenir especial influència en la cultura del país per mitjà de l'anomenat corrent transcendentalista. El llibre de Thoreau *Walden o la vida als boscos* (1854) convertida en un clàssic iniciàtic, és un cant a favor del retorn a la natura i la vida senzilla, en oposició a l'estat modern i als artificis de les metròpolis.

A més d'això, o potser, a causa d'això, el bosc també ha estat percebut com un indret que escapava a les normes i al control dels poders imperants. Un món situat “en els marges”, en el qual era difícil penetrar, físicament i psicològicament, tant per la complexitat de la seva morfologia

com per la insubordinació de les seves habitants. En la profunditat de boscos i selves han trobat refugi les “poblacions flotants”: beduïnes, gitanes, remeieres, nòmades, cimarrones, jueves ocultes del nazisme... fins a les actuals migrants a la coneguda com a “jungla de Calais”, on s'apleguen en espera de poder fer el pas del territori francès al britànic. També grups rebels i bandolers que s'enfrontaven al poder i vivien en clandestinitat van trobar refugi en la frondositat forestal: des del llegendari arquer anglès Robin Hood fins als anabaptistes del Tirol, el maquis antifeixista durant el franquisme o les guerrilles naxalites a la Bengala Occidental. Sota aquesta lògica, l'exèrcit turc practica incendis massius al mont Cudi, justificats com a “esforços antiterroristes” per deixar sense refugi les guerrilles del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK).

Aquests espais d'ocultació física i mental són els que l'antropòleg James C. Scott, a la seva obra *The Art of Not Being Governed* (*L'art de no ser governades*, 2009) descrivia simbòlicament com a “muntanyes-refugi”: “No es tracta tant d'una qüestió de relleu

EN LA PROFUNDITAT DE BOSCOS I SELVES, HAN TROBAT REFUGI LES “POBLACIONS FLOTANTS”: BEDUÏNES, GITANES, REMEIERES, CIMARRONES, JUEVES QUE FUGIEN DEL NAZISME... FINS A LES ACTUALS MIGRANTS A LA “JUNGLA DE CALAIS”

Una cabana a la Zone à Défendre (ZAD) de Notre-Dame-des-Landes (Bretanya, Estat francès), nascuda per aturar el projecte de construcció d'un aeroport.

com de la relativa opacitat que pot aconseguir-se, també, en forma d'aiguamolls, selves o inclús en barris perifèrics o places ocupades. No s'ha de limitar a una regió, sinó entendre-ho com una forma de vida, com una determinada percepció del món”.

Per això, Vidalou sosté que acabar amb territoris com el bosc, però també controlar-lo (amb l'ordenació territorial) i monetitzar-lo (amb projectes energètics o turístics com els parcs naturals) són tècniques que el poder utilitza per implementar la seva sobirania, per neutralitzar el que escapa als seus ulls, per imposar els seus codis. I considera que aquests projectes, aparentment pacífics, “són una guerra de baixa intensitat contra els llocs que aniquila i contra els éssers vius. Tota fricció del terreny, tot poble massa ferm, s'haurà de plegar o enfrontar-se al poder de l'ordenació territorial i els seus militars”. I és que aquesta guerra no declarada contra la natura arrossega també a algunes de les seves defensores. Segons l'informe de Global Witness, més de 1.900 activistes ambientals han estat assas-

sinades des de l'any 2012 al món. Només l'any 2022, l'estudi comptabilitzava 177 morts, la majoria a Colòmbia i al Brasil. Les zones on habiten les poblacions indígenes representen el 28% de la superfície terrestre del món i contenen boscos mil·lenaris *intactes*, des d'un punt de vista ecològic.

SER BOSC

“Vaig descobrir una lluita que semblava que tenia sentit. El context polític, l'aposta activista, amb forta repercussió mediàtica i incidència política... feia pensar que podia salvar-se la part del bosc per la qual s'estava lluitant. I estic content, perquè la lluita de centenars o milers d'activistes va aconseguir salvar-la i generar repliques en altres territoris”. Aquest és el testimoni de Roger P., un català que l'any 2017 va viatjar al bosc alemany d'Hambach, i que demana mantenir-se en l'anonimat. La multinacional RWE és propietària d'aquesta zona forestal mil·lenària, que va arribar a ocupar 5.500 hectàrees i que avui tan ►

► sols conserva un 7% de la superfície històrica. L'explotació minera a cel obert que li ha guanyat el terreny és considerada la principal emissora de diòxid de carboni a Europa. Des de fa deu anys, un potent moviment de resistència d'activistes i veïnat bloqueja l'activitat de les màquines i conviu emboscats entre desallotjaments, reocupacions, detencions i ferides. L'any 2018, el fotoactivista Steffen Horst moria en caure d'una casa-arbre durant un dels intents de desallotjament policial.

La vida de les persones que tornen al bosc transita entre diferents nivells d'intensitat. La ignorància o la ridiculització inicial per part del poder deixa pas a les amenaces i pressions, que solen desembocar en la criminalització (l'extensió de l'etiqueta "ecoterrorisme") i la brutalitat policial per recuperar el control del terreny disputat. "Per algú que desconegui la lluita, els defensors forestals poden semblar extrems, fins i tot semblar ridículs. Sovint interposen les seves vides per guanyar temps per al bosc, comproment-se amb la desobediència civil, dormint precàriament dalt d'un arbre, estirant-se al mig de camins impedit, amb el seu cos, el pas a camions de tala. Què més es pot fer, a part de viure, literalment, al bosc, per aturar aquests projectes?". Així s'expressa el fotoperiodista Christopher LaMarca, qui durant cinc anys va documentar

la lluita dels activistes al Siskiyou Wilderness, àrea boscosa al Nord de Califòrnia (els EUA), on viuen arbres mil·lenaris de més de trenta metres d'alçada, amenaçats per les indústries de la fusta, i que són l'amagatall de les qui va anomenar "Forest Defenders" (és a dir, "defensores del bosc") en el seu llibre homònim (Powerhouse Books, 2008).

Als Estats Units, aquests moviments tenen una força creixent des dels anys setanta, amb el naixement del moviment ecologista Earth First! (en anglès, "Primer, la Terra!"). Encadenaments a maquinària pesant o cases als arbres foren alguns dels seus mètodes de lluita per evitar la tala de sequoies. La seva inspiració provenia dels textos de l'ambientalista Edward Abbey i de la lluita del moviment Chipko, format per dones hindús d'Uttar Pradesh que fa cinquanta anys van lligar-se al voltant d'arbres perquè no fossin talats. Avui, al bosc de Weelaunee (a Atlanta, Geòrgia), centenars de defensores forestals resisteixen emboscades per bloquejar el projecte CopCity, que contempla la tala de 1.400 hectàrees de superfície forestal per a la construcció d'una ciutat d'entrenament policial. La repressió està sent ferotge i els processaments amb càrrec de "terrorisme domèstic" cada cop pesen sobre més detingudes. El mes de gener, l'activista veneçolà Manuel Páez Terán, conegut com

La protesta contra el projecte Dakota Access Pipeline ha estat liderada per la comunitat nadiua Lakota (a Dakota del Nord, EUA), que va arribar a aplegar més de 5.000 persones en un campament autoorganitzat.

a *Tortuguita*, va morir tirotejat durant un operatiu policial dins del bosc.

OCUPACIÓ FORESTAL, ECOLOGIA AUTÒNOMA

Viatjant des dels EUA fins a Europa, les tècniques de resistència forestal es van implementar amb les *road protests* dels anys noranta a Anglaterra. Cases als arbres, tirolines, embidonaments o l'autoconfinament d'activistes en túnels sota les zones amenaçades van aconseguir aturar fins al 80% del programa de carreteres que impulsava el govern britànic. La fusió amb col·lectius contraculturals com Reclaim the streets! (Recuperem els carrers!) aportava creativitat als sabotatges. S'organitzaven grans festes perquè milers de persones ballessin enmig de l'autopista en construcció M-11, mentre d'altres destruïen l'asfalt amb martells pneumàtics i plantaven arbres a la carretera.

Alemanya també ha estat un país amb un considerable moviment de lluites als boscos. El col·lectiu CrimethInc. ho detalla en una de les seves anàlisis: “Les mines de lignit, les autopistes, les pedreres, els aparcaments i les fàbriques tenen una cosa en comú que a primera vista podria no ser evident. Els capitalistes necessiten talar boscos per fer-s'hi lloc. Arreu d'Alemanya, la gent s'està mobilitzant per a aturar-los. Durant l'última dècada, les okupacions i accions de defensa forestal han proliferat fins a tal punt que podem reflexionar sobre un moviment en conjunt”. La magnitud del fenomen pot il·lustrar-se amb l'aparició de moviments ecologistes de masses, com Ende Gelände, Extinction Rebellion o l'okupació al bosc de Dannenröde per bloquejar la construcció d'una autopista. S'hi van aixecar més de 500 barricades i construir centenars de cases arbre. A moltes hi havia connexió a internet perquè les habitants poguessin estudiar o teletreballar mentre hi resistien. El seu desallotjament, l'any 2020, va suposar dos mesos de desplegament policial diari.

Als boscos francesos, la confluència de sindicats, ecologistes, professionals de la recerca científica i pagesia ha conegut una especial intensitat en les anomenades ZAD (Zones à Défendre), okupacions col·lectives de terreny que desafien a empreses i administracions públiques, bloquejant projectes que, en cas d'executar-se, tindrien un gran impacte ambiental. Darrerament, algunes ZAD s'han reinventat en l'anomenat Soulèvements de la Terre, un moviment itinerant de suport a conflictes ambientals locals. Una estela de lluites que ha aconseguit aturar projectes com aeroports o cementiris nuclears, però que també ha tingut el seu cost en forma de vides humanes. L'octubre de 2014, l'ecologista Remi Fraisse moria assassinat a la ZAD de Tarn per l'explosió d'una granada atordidora llençada per un gendarme; i l'any 2018, a Notre-Damme-des-Landes, on es volia construir un aeroport, la brutalitat policial feria greument més de cent *zadistes*, que es defensaven amb bombes d'excrements o una catapulta autoconstruïda.

VIURE A DINS COM ES PENSA A FORA

“Habitar aquests territoris s'ha convertit, per a tota una generació, en un gest necessàriament polític, en una manera de viure, en una ètica. Perquè els llocs ocupats contenen més que una

reacció a un projecte: contenen mons. Teixits de costums, de complicitats, de lluites passades, amaguen un imaginari comú on tot està per aprendre”, reflexiona Vidalou. Sovint, aquests boscos revoltats esdevenen comunitats experimentals que plantegen noves maneres d'organitzar-se, amb economies d'auto-suficiència, organització en comunes i autoconstrucció, i que també incorporen infraestructures per viure dins del bosc de la manera que es pensa a fora: generadors d'energia domèstica, zones de cultiu, graners i menjadors, escoletes i ludoteques, infermeries, mitjans de comunicació, biblioteques... A mitjans de la passada dècada, a Standing Rock (Dakota del Nord, els EUA), el bloqueig de la comunitat originària Lakota contra l'oleoducte Dakota Pipe Line va arribar a concentrar fins a 5.000 persones, aplegades en un campament autorganitzat per carrers, que disposava d'un servei intern de correu postal i cases per atendre els naixements que es van donar durant els sis mesos de resistència.

“A llocs com la ZAD, es desplega una força col·lectiva que, a més d'intentar frenar un projecte o l'altre, prefigura relacions i formes de vida autònoma, amb presència d'elements comunals”. Helios Escalante, membre d'Ecologistes en Acció, ha investigat les formes d'acció comunal i autònoma que es donen en enclavaments de defensa del territori. “La convivència en aquests espais, la ruptura de la normalitat, l'organització col·lectiva de la vida -des de l'alimentació, les cures o la defensa contra la policia- genera vincles molt forts, a més de conflictes i tensions, i noves formes d'habitar els territoris i de relacionar-se”, afegeix. “La vivència que es dona en aquests llocs és molt potent, implica deixar enrere moltes coses i vincular-se amb un nou entorn”, recorda Roger P., anys després de la seva experiència. “Construir espais on poder viure i mantenir-se sa físicament i mentalment en un entorn aduers no és fàcil. Després toca organitzar-se per fer treball d'acció directa, de premsa, suport a la repressió... Resulta difícil posar límits al compromís i en-

dinars-s'hi sense perdre-s'hi”, apunta.

Després de la seva estada als boscos alemanys, membres de CrimethInc. afegeixen: “Són llocs on podem desenvolupar noves maneres de prendre decisions, on compartim en lloc de competir sense descans, on coneixem gent meravellosa i participem en debats desafiants. Tot i que aquestes experiències s'associen amb una intensa brutalitat policial, és impossible esborrar els records dels moments preciosos. Aquests records són llavors que germinen i s'expandeixen”.

Vidalou conclou: “La idea del poder governamental és preveure-ho tot, calcular-ho tot, reduir-ho tot a economia. Partint des d'on vivim, des d'on lluitem, la nostra aposta és contrària d'una manera radical. A tot arreu hi ha éssers que es resisteixen a aquesta equiparació integral. Forces vives que ja no suporten aquesta devastació de l'existència. No donarem receptes ni solucions llestes per aplicar. Tan sols procurem 'ser boscos'. Com una força que creix, arrel en arrel, tija a tija, fulla a fulla. Fins a les copes exuberants, entre el cel i la terra. Tornar-nos ingovernables”.

L'ETIQUETA “ECOTERRORISME” SOL ACOMPANYAR LA PRESSIÓ I L'AMENAÇA QUE EXPERIMENTEN LES PERSONES QUE TORNEN A VIURE AL BOSC, TOT I HAVER ESTAT SOVINT RIDICULITZADES EN UN INICI

Guies teòriques per preveure el col·lapse

LA RECOMANACIÓ D'ADRIÀ OLIVARES

“L’esperança és un error. Si no pot arreglar el que està trencat, et torna boig”. Aquesta frase de la pel·lícula *Mad Max* (1979), que alimenta l’ansietat que produeix llegir textos sobre el col·lapse que sembla que ens ve al damunt, serveix per centrar els esforços a l’hora de construir alternatives funcionals al capitalisme. “Segur que els de dalt tenen un pla mestre per a quan se’ns acabi el petroli”. Potser l’esperança en els de dalt farà que ens tornem tots i totes boges quan, amb el temps, ens adonem que ningú ens ha preparat res.

Però no va recórrer a aquesta esperança Octavia Estelle Butler, quan l’any 1993 va publicar *La parábola del sembrador*. Una novel·la postapocalíptica en la qual espren tot el seu enginy per dibuixar un futur on la crisi climàtica i de recursos es confabulen en una Califòrnia on l’aigua, com a *Mad Max*, és un privilegi estrany. La novel·la, que cada cop sembla menys de ciència-ficció i més un relat futurístic a curt termini basat en veritats científiques poc escoltades, ens situa *in medias res*, en un escenari brut i perillós, que gairebé es pot olorar. Des dels ulls de Lauren Olamina, jove negra de 15 anys amb una estranya afecció anomenada hiperempatia –aquí la ciència-ficció–, veurem com la humanitat balla amb molt poca traça per la fina línia que separa el bé del mal. Una línia desdibuixada perquè se substitueix per l’afany de sobreviure a qualsevol cost.

La parábola del sembrador dibuixa un futur on els gossos ja no són el millor amic de l’ésser humà, sinó un enemic més a tenir en compte. I tot i que es tracta d’una lectura fàcil, molt cinematogràfica, no deixa de ser altament incòmoda pel futur que planteja. A base d’actes que qüestionen la mateixa naturalesa humana, Butler posa al centre de l’acció l’estudi d’on anirem com a espècie quan els serveis que avui donem per sabuts a occident desapareguin: l’aigua, la benzina, l’atenció mèdica, l’accés a menjar

barat... I, sense assenyalar els responsables, deixa clar qui són, seran i serem, els que patirem les conseqüències de la malversació d’aquests recursos finits que avui vertebren el nostre dia a dia. “I tu, saps fer foc?”, “Quina és la millor hora per caçar?”, “M’he trencat la cama, què fem?”. Mentre Lauren afronta problemes quotidians propis d’altres temps, Butler assenyalava la poca independència que tenim com a individus i el poc coneixement sobre el desenvolupament natural dels nostres ecosistemes i sobre quin rol ha de tenir l’espècie humana per conviure amb aquests. Mentre qualsevol espècie desenvolupa de forma natural i instintiva una relació d’equilibri amb l’entorn, la humana no coneix límits ni descans a l’hora de consumir.

Butler parla de tot això sense parlar-ne, sense articular un discurs tangible i amb subtilesa, per mitjà del dia a dia de Lauren i la seva família. Però sobretot contraposa la família de la protagonista, pobra i negra, a les famílies veïnes més adinerades i que, per raons que no esmenta, han pogut acumular més poder en forma de recursos, béns o diners. Al cap de poc d’iniciar la lectura, quan tot comença a torçar-se, Butler destaca els avantatges de la col·lectivitat i la comunitat per afrontar les problemàtiques òbvies d’una societat postapocalíptica. Igualment, en destaca el poder sanador pel que fa a la salut mental, per no parlar dels avantatges que té el grup humà a l’hora de sobreviure en un indret on l’autoabastiment és obligatori. I és d’aquesta manera com Butler ens envia un missatge de lectura urgent des del 1993. Com la caixa negra d’un avió que viatja des del passat. Això sembla que termina i no estem ni de lluny preparats i preparades per afrontar-ne les conseqüències. Per acabar, i allunyant-nos de lectures de ficció, cal assenyalar les guerres pel petroli i per l’aigua. La pujada de preus dels plàstics i d’aliments. La falta de materials

de construcció. L’encariment de l’alumini. La paraula Coca-Cola en negre a les llaunes de la famosa marca. La sèrie *L’effondrement* (El col·lapse), disponible a Filmin. Talls energètics programats a grans ciutats de Sud-amèrica. L’encariment de la benzina. “He vist coses que vosaltres, els humans, no creuríeu”. Tomàquets a quatre euros el quilo i que no tenen gust de res. He vist una fuita d’aigua potable a Badalona que fa divuit anys que raja 180.000 litres al dia. He vist mosquits a finals de novembre i sandàlies sota peus nus ben entrada la temporada nadalenca; fer neu artificial amb canons a pistes d’esquí i assenyalar la veïna que no recicla per culpar-la dels mals del món. He vist desenes de creuers fent cua per entrar a Barcelona a descarregar ingents quantitats de diners que ni tu ni jo veurem mai. Ja no m’interessa saber què va veure més enllà d’Orió el replicant que interpretava Rutger Hauer a *Blade Runner* (1982). Si ha arribat l’hora de morir, que ens trobin ben vives.

NARRATIVA

La parábola del sembrador
Octavia E. Butler
Traducció: Sílvia Moreno
Capitán Swing, 2021
352 pàgines

LA CONXITA
· llibres i discos ·

La Conxita (Sants, Barcelona) fusiona en un espai tenda de discos, llibreria i ateneu social i cultural, seguint la idea del seu grup impulsor de crear un espai còmode i segur al barri i per al barri.

UN MÓN OFEGAT PER L'“OR NEGRE”

TEXT: **NACHO IBÁÑEZ**
IL·LUSTRACIÓ: **ALBA POCURULL**

Fa cinquanta anys, la decisió dels estats del golf Pèrsic d'apujar el preu del barril de petroli en resposta al suport dels EUA a un Israel en guerra, va provocar una crisi econòmica i energètica global, algunes conseqüències de la qual, com l'hegemonia del model de lliure mercat, perduren avui

Setze d'octubre de 1973. Els governants de l'Aràbia Saudita, Qatar, els Emirats Àrabs Units, Kuwait, l'Iraq i l'Iran, acorden una resposta a l'aprovació al Congrés de Washington d'un paquet d'ajuda armamentística per valor de 2.200 milions de dòlars dirigit a l'Estat d'Israel. El resultat, un augment del preu del petroli i un embargament sobre les exportacions de cru per als principals aliats de l'estat sionista: els Estats Units, el Canadà, els Països Baixos, el Regne Unit i el Japó. Posteriorment, hi afegiran Portugal i dos estats africans marcats per règims d'apartheid a les comunitats negres: Rhodèsia (l'actual Zimbàbue) i Sud-àfrica. Deu dies abans d'aquesta decisió, Egipte i Síria havien envaït de forma coordinada la part dels territoris respectius ocupats per Israel l'any 1967 -la península del Sinaí i els alts del Golan- en el que es coneixerà com a Guerra del Yom Kippur (a Israel i a bona part del món) o Guerra del Ramadà (en el món àrab).

Tres setmanes més tard, Israel sortia de nou victoriós d'una guerra contra els països de majoria àrab i aconseguia perpetuar l'ocupació d'aquests territoris, però, aquest cop, els efectes i conseqüències del conflicte farien trontollar l'economia mundial. La després coneguda com a crisi del petroli va canviar de dalt a baix el sistema econòmic mundial, i els seus efectes són encara visibles cinquanta anys més tard.

En poc més de dos mesos, el preu per barril de cru va augmentar de 2,90 dòlars a gairebé dotze, provocant que les cues a les benzineres es convertissin en una imatge habitual en països com els EUA, on, a l'augment diari dels preus se li sumava la por a l'escassetat o al possible desabastiment de combustible. Tot plegat, constituïa un gran cop moral en un país que havia convertit la possessió d'un automòbil en un element icònic de l'*american dream* i que comptava amb el petroli relativament barat i accessible com un motor de la industrialització que apuntalava l'estat del benestar. Cal assenyalar que, a inicis dels anys setanta, els EUA continuaven sent un dels principals països productors de combustible fòssil, però depenien en un 30% de les importacions. Aproximadament 15 milions de barrils entraven cada dia al seu territori.

L'embargament va ser formal fins al març de 1974, però les seves conseqüències es van fer sentir durant molts anys en forma d'inflació i atur a bona part del món regit pel model capitalista. Això va provocar la contrac-

ció més gran de l'economia mundial des de la Gran Depressió de 1929. Fa mig segle, el petroli ja havia esdevingut un element hegemònic i insubstituïble en tota la cadena de producció i, per tant, quan va començar a escassejar, totes les empreses, del sector que fossin, van disminuir la producció. Això va ser la causa de l'augment de preus i d'acomiadaments massius arreu.

El més rellevant i extraordinari de l'acció coordinada dels països productors de petroli va ser que, per primer cop, es decidien a utilitzar l'anomenat *or negre* com a arma de pressió geopolítica. Fins llavors, les empreses estatunidenques i britàniques més notables del negoci petroler, conegudes com les *Seven Sisters* (*Set Germanes*) - Esso, Shell, British Petroleum, Exxon, Chevron, Gulf Oil i Texaco-, funcionaven com un oligopoli que dominava el mercat mundial del cru i en controlaven tant la producció com la comercialització. A les acaballes de la Primera

rismàtics que esgrimeixen una ideologia socialista i panarabista, com Gamal Abder Nasser (1918-1970) a Egipte, o Moammar al-Gaddafi a Líbia, així com el partit Baas a l'Iraq i a Síria. Per altra banda, el 1960 naixia l'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP), amb l'objectiu de contrarestar la força monopolística de les *Seven Sisters* i augmentar la participació dels nous estats en la seva explotació.

Però l'anhelada independència econòmica s'enfrontava per força als interessos neocolonials de les grans potències occidentals, conscients de l'alt risc de perdre l'hegemonia a la regió. La decisió egípcia de nacionalitzar el canal de Suez, el 1956, va obtenir com a resposta la intervenció militar del Regne Unit, l'Estat francès i Israel, que es va saldar amb la invasió de la península del Sinaí, mentre la nacionalització del petroli decretada pel primer ministre

L'embargament del barril de cru s'ha de situar en un context global de lluita per la riquesa entre les grans potències i les noves nacions sorgides en l'escenari postcolonial

Guerra Mundial, mentre francesos i britànics es repartien els territoris colonials de la Mediterrània Oriental i la península Aràbiga, les grans companyies petrolieres s'adjudicaven el control del seu subsol, situació que es mantingué, a mesura que a aquestes regions van anar sorgint nous estats independents.

Més enllà de l'esgrimida solidaritat amb el poble palestí, els motius de l'embargament i de la magnitud de la crisi cal trobar-les en el context polític i econòmic de l'època. En plena guerra freda, la dècada dels anys seixanta pot considerar-se el punt àlgid de les lluites anticolonials arreu del món, amb l'accés a la independència de la gran majoria dels nous estats africans, molts dels quals van optar per unir-se al bloc dels anomenats Països No-alienats, que apostava per un perfil propi i per la no dependència econòmica i política davant les dues grans potències enfrontades.

LA FORÇA POSTCOLONIAL
Al món de majoria àrab, en aquesta època accedeixen al poder líders ca-

iranià, Mohammad Mosadeq, el 1951, va comportar un cop d'estat amb el suport de la CIA, l'agència d'espionatge estatunidenca.

A tot aquest panorama, cal sumar-hi la decisió del president nord-americà Richard Nixon, l'any 1971, de deslligar el dòlar del patró or, el que suposava acabar amb el sistema monetari vigent des del final de la Segona Guerra Mundial. Per als països productors de petroli, la consegüent depreciació del dòlar va representar una caiguda en picat del preu per barril, perquè totes les transaccions es feien amb aquesta moneda.

Per tot plegat, és possible emmarcar la decisió de l'embargament dins un moment històric de lluita global per la distribució de la riquesa entre les antigues grans potències i les noves nacions sorgides de la descolonització política. Conscients del valor dels seus recursos, alguns dels principals països productors de petroli maldaven per apropiarse del capitalisme en el seu propi benefici, convertint el combustible fòssil en un símbol de sobirania nacional.

Amb la crisi del 1973, l'era del petroli barat s'acabava per sempre i els països industrialitzats van concloure que s'havien de deslligar de la dependència de les importacions de cru. Ja l'any 1974, els EUA impulsaven la creació de l'Agència Internacional de l'Energia (AIE), amb l'objectiu de preparar-se per a futures crisis, mentre arreu de l'anomenat *primer món* començava a popularitzar-se el concepte de *sobirania energètica*. Des de llavors, es va intensificar la investigació en noves fonts d'energia renovable, com la solar o l'eòlica, però també en d'altres com la nuclear. El petroli ha continuat sent fins al dia d'avui la font principal d'energia que fa moure el planeta, però es va intentar diversificar-ne la procedència i el Regne Unit va invertir en la prospecció de nous jaciments, com els del mar del Nord.

L'OPORTUNITAT NEOLIBERAL
L'estancament i la desacceleració del creixement dels països industrialitzats van ser alguns dels efectes macroeconòmics més visibles de la crisi. La perllongació dels seus efectes requeria mesures dràstiques, la qual cosa, a llarg termini, va suposar un canvi en el paradigma econòmic mundial. Va virar del model keynesià basat en una economia de mercat amb un alt nivell d'intervenció estatal per garantir els serveis essencials a la ciutadania i la protecció de l'estat del benestar, a la imposició de les teories econòmiques neoliberals -simbolitzades per les teories del pensador austríac Friedrich von Hayek-, partidàries de la desregulació i la laxitud impositiva per no posar traves al lliure mercat. Els triomfs electorals de Margaret Thatcher a la Gran Bretanya, el 1979, i de Ronald Reagan als EUA, el 1980, van ser un moment simbòlic d'aquest canvi de paradigma. Les grans empreses privades van deslligar-se del control dels estats, liberalitzant-se els intercanvis comercials i provocant la flexibilització dels mercats laborals i la reducció de la despesa pública en serveis socials. Els sectors de població més vulnerables pagaven finalment el preu més alt de la recessió, mentre els estats acudien al rescat dels grans transatlàntics del capitalisme, com tornaria a passar amb la crisi financera global de l'any 2008.

Per altra banda, per als països impulsors de l'embargament, l'augment de preus va tenir com a resultat un espectacular augment de beneficis, origen de les immenses riqueses de les quals presumeixen avui les monarquies de la regió aràbiga com l'Aràbia Saudita, Qatar o els Emirats Àrabs Units. Les negociacions per posar fi al bloqueig del

mercat es van saldar amb un acord pel qual els grans països productors es comprometien a continuar venent el cru en els mercats internacionals exclusivament en dòlars, de tal manera que, el que en la terminologia de l'època es coneixia com a "petrodòlars", continués fluint cap als bancs estatunidencs. Com a contrapartida, els EUA es comprometien a subministrar seguretat i armament als regnes àrabs, i naixia així una intensa i beneficiosa entesa que, amb alts i baixos, perdura fins avui.

D'aquesta manera, les grans potències econòmiques i els països exportadors de petroli aconseguien sortir beneficiats de la crisi, mentre que per aquells que no produïen pe-

troli o tenien una industrialització incipient, les conseqüències de la pujada de preus van ser catastròfiques. Els grans bancs internacionals van canalitzar l'abundància de petrodòlars en préstecs als països en desenvolupament, imposant un deute extern impagable que molts estats africans i sud-americans encara arrossegueuen.

Un cas a part mereix el poble palestí, el qual, avançada la crisi, tot-hom semblava haver oblidat malgrat que la lluita per la seva emancipació s'havia esgrimit com a causa de l'embargament per part dels aliats àrabs. L'any 1977, Egipte reconeixia oficialment l'Estat d'Israel i hi establia relacions diplomàtiques a canvi de recuperar la regió del Sinaí, convertint-se

en el primer país àrab en fer-ho, en els anomenats acords de Camp David, amb el president dels EUA, Jimmy Carter, com a mediador. Per molts actors internacionals, la causa palestina desapareixeria de la seva agenda externa, cosa que va contribuir a consolidar l'ocupació sionista.

L'escenari geopolític recent, amb la guerra a Ucraïna i la inflació generada per l'increment del preu dels carburants, sumada a la més recent invasió de Gaza, ha provocat que siguin moltes les veus que s'afanen en buscar paral·lelismes entre el moment actual i la crisi de l'any 1973. El context, però, dista molt de ser el mateix, fins al punt que fan que la situació d'aleshores avui sigui irrepètible.

Els països àrabs i els del golf Pèrsic es troben molt lluny de la unitat mostrada llavors i molts fa anys que avancen cap a la normalització de relacions amb Israel. Més enllà d'això, el mercat energètic es troba avui molt més diversificat i tècniques com el *fracking* han permès que països com els EUA deixin de dependre de les importacions com ocorria fa mig segle. I les grans monarquies petrolieres són conscients que els països compradors de cru compten avui amb més alternatives i saben que alentir dràsticament la producció o apujar-ne el preu pot posar en risc els paradisos per a milionaris que han construït al bell mig del desert. ●

Un beat com un glitch

L'entrada de l'esperit de la rave polititzada als grans festivals i la irrupció de l'estètica ravecore pot ser un triomf del "realisme capitalista", però el sistema també té errors de programació

TEXT: **JOB PONS ALBANELL**

PROFESSOR DE FILOSOFIA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

IL·LUSTRACIÓ: **JAVIGAAR**

L'altaveu mitjà en una sala de concerts o un festival de música és capaç d'arribar a un màxim de 147 dB. Els cossos que s'aglomeren a prop d'aquests monòlits sonors se sentiran sobrepasats per la música. Les dades de la resta de sentits quedaran anul·lades i només existirà la melodia. En el cas de la música electrònica (jungle, trance, dark tecno, house, hardocre... qualsevol gènere que pugui trobar-se en les raves, tant les de present com les del passat), aquesta melodia es veurà reduïda a la mínima expressió, i el beat que es reproduirà en seqüència infinita fins al final de la nit. Cadascuna d'aquestes pulsions sonores, com onades de negació perceptiva, s'endinsaran a la consciència de qui escolti, de qui balli, i li faran la sensació momentània que tot -el món, els records, la vida, la identitat- desapareix per un instant.

Per alguna gent, aquesta interrupció del món i de la consciència, lluny d'anar en detriment de l'experiència de la música electrònica, sembla ser un dels seus atractius: l'efecte desitjat és oblidar-se d'elles mateixes quan els altaveus disparen beat profundíssim rere beat profundíssim i que, durant les hores que duri el concert o festival, puguin ser només un recipient buit que es mou sense voluntat, al ritme de la música. Consideren el beat un oasi en el desert de la misèria quotidiana, l'eina que per fi els permetrà oblidar-se de les hores extres que no cobren, el mal d'esquena d'oficinista el qual no poden permetre's d'arreglar anant al fisioterapeuta, l'imminent termini del contracte del pis amb la seva consegüent pujada del preu del lloguer...

Ben al contrari, per altres persones, l'oblit produït pel beat és un perill social i polític. En comptes d'oblidar voldrien que tot aquest neguit acumulat de la setmana, la ràbia, l'odi, tot el reguitzell de sentiments deficitaris, s'acumulés i es redirigís cap a la transformació del món. I és que, si el beat et fa oblidar la realitat, amb aquest oblit deixes de pensar en les incomptables vides descartades i oprimides pel capital -la teva, entre elles. El beat, segons aquesta forma de pensar, et fa perdre l'agenda política, precisament perquè origina aquest no-res al pensament.

Aquest *mindfulness* d'imposició tecnològica, apolític, desarticulador de la ràbia transformadora, pot recordar el vell concepte de la falsa consciència. Seguint aquest fil, se situaria els assistents als concerts de música electrònica al mateix lloc on Guy Debord & Co. col·locaven les masses alienades: on els havien col·locat els opressors, els poderosos. Segons l'època històrica, seria davant l'altar de l'església, dels rajos catòdics de la pantalla televisiva o, en el cas que ens ocupa, davant de les ones de so que fan vibrar els altaveus i els cossos. El que vindrien a ser els llocs de la inacció política, de la cultura que beneficia l'estatu quo, etc. Llocs que es trobarien en direcció oposada a productes culturals emancipadors, fabricants de pensament i acció revolucionària.

Es crea una jerarquia entre dos tipus de cultures: la mercantilitzada i l'emancipadora, com si diguéssim la *bona* i la *dolenta*. Una dicotomia que pot semblar infantiloides o, si més no, maniqueista, s'esvaeix amb els pensadors recents que segueixen la tradició marxista. És el cas de Mark Fisher, qui

explica com el sistema de producció capitalista fagocita tota l'experiència humana fins a crear un ambient cultural hermètic, un horitzó de possibilitats completament regit per les normes del mercat, una manera de pensar i de viure que ho permea tot i fa que cap forma d'art s'escapi. Tot és mercantilitzat, per tant, no queden jerarquies. El nom d'aquesta atmosfera ubiqua és realisme capitalista; dins seu no hi ha possibilitat de revolució, perquè el capital s'ho ha menjat tot, dirà, no perquè un art sigui més alienant que l'altre, més o menys bo. En aquest sentit, amb les raves i la música electrònica, l'exercici crític de Fisher no aconsegueix desfer la dicotomia. Més aviat, la situa en dos moments històrics diferents: abans i després de la victòria neoliberal.

En *Los fantasmas de mi vida* (Caja Negra, 2018), el teòric anglès destaca l'evolució de la música electrònica. Descriu com els beats passen d'aparèixer i produir-se en el deliri col·lectiu de la rave a fer-ho als àlbums hipercomercials com els de Kanye West (*808s & Heartbreak*). És a dir, el que abans era una activitat artística amb components de revolta -la policia podia irrompre en qualsevol moment, entre beat i beat, i atonyinar i empresonar les assistents-, marginal i, fins i tot, que es produïa de manera col·lectiva, quasi sense autoritat (sense individus), passades dues dècades servirà perquè un senyor ric es faci més ric. En els concerts d'artistes d'aquesta mena, l'únic element que irromp en alguna banda amb voluntat de repressió és el beat profundíssim que s'endinsa a la consciència dels oients, al concert o al festival, i que, com a molt, els deixarà una mica més sorda l'orella dreta.

En efecte, les raves han sigut fagocitades i excretades en forma de concerts de música electrònica. I en cap punt es veu tan clarament com en l'aparició de l'estètica ravecore. Aquesta defineix, com una *tag* de xarxa social, l'estètica nostàlgica que rescata la indumentària de les raves d'abans: ulleres de sol noranteres, tribals, xandalls i crop tops fluorescents. A diferència de la nostàlgia de Fisher, la del ravecore no té cap component polític. Aquella gent que hi participa no ha d'entrar en contacte amb ningú, no ha d'anar enlloc, ni ballar rodejat de gent ni arriscar-se que la policia l'atonyini. Ara que els *ravers* originals ja s'han transformat en morts en vida, la rave és accessible a la pantalla del mòbil. Només cal mirar un tutorial de TikTok, un feed d'Instagram, per trobar els links de Shein o de Zara que permeten omplir l'armari d'estètica rave™, i anar al Festival B (antic Cara B) o al Primavera Sound amb l'uniforme adequat.

Arribats a aquest punt, el lament nostàlgic de Fisher pot tenir sentit: alçar el crit al cel en nom de la rave autènticament comunitària, d'un beat amb possibilitats realment emancipadores o, si més no, contestatàries; les organitzades als afores de Londres dels noranta, als marges de l'Anglaterra postthatcheriana, d'una societat desarticulada en individus, no com a metàfora, sinó mitjançant una lluita aclaparadora i constant contra el teixit social de les classes obreres, els sindicats, els miners, etc.

Aquesta nostàlgia ravera, en el fons, indica la voluntat de tornar a un moment de la història previ a la victòria neoliberal -i qui pot culpar-la? Però no existeixen les màquines dels temps

(com a molt els fantasmes fisherians). En aquest segle XXI reconvertit en camp de joc pel mercat financer, quan fins i tot les ciutats i els espais públics han sigut fagocitats per l'estómac entapissat de carburant i tungstè del capital. Els individus ja no pinten res als carrers i a les places, només les empreses (per això Collboni vol endreçar Barcelona, clar, per posar-hi més *start-ups*). Fisher, així, lamenta la pèrdua d'un espai per la col·lectivitat lliure de les tenalles físiques i ideològiques del mercat, perquè aquesta seria la condició de possibilitat de la transformació social i el canvi polític, la fi del realisme capitalista.

Per evitar caure en el maniqueisme d'uns i en la desesperança nostàlgica d'altres, pot servir el concert de clausura del Festival B de l'any 2022, realitzat per VVV [Trippin'you]. Malgrat que, per accedir al beat profundíssim de la seva música, s'havia de passar pels edificis cristal·lins del Fòrum de les Cultures (l'arquitectura translúcida de la reforma neoliberal) i es ballaven les cançons al voltant de gent disfressada de ravecore -com si mil postadolescents haguessin decidit anar a una festa de Halloween vestides com a l'escena de la discoteca de *Blade* (1998)-, l'element polític dels versos, la manca de nom distingible, VVV, el suggeriment delirant en l'acotació entre claudàtors, semblaven indicar un retrocés en el temps, cap aquell moment en què la música electrònica era una qüestió col·lectiva i no individual.

A favor d'aquesta hipòtesi hi ha les moltes col·laboracions que fan amb altres músics, que sembla marcar la dissolució de la tendència individualista criticada pel marxista anglès. Fins i tot en les fotos promocionals s'amaguen els rostres, en màscares animals, o se'l desdibuixen amb Photoshop, com si la tecnologia pogués esborrar l'individu, marcar el camí cap a una col·lectivitat nova, sense nostàlgia.

De la mateixa manera, els seus beats a 147 dB desdibuixaven la consciència de la gent que ballava aquell concert final del 2022. Dins el marc conceptual de Fisher, aquesta al·lucinació patrocinada per Estrella Damm, limitada a la geografia del Fòrum, interrompia l'atmosfera ubíqua del realisme capitalista, aquella ideologia neoliberal instal·lada al pensament de tothom, juntament amb tot el contingut mental que eliminava la música, encara que només fos un instant, mig segon, una interrupció, forçada, imposada, per un beat com un glitch en el sistema. ●

Cal abolir la ins

UNA NOVA UTOPIA DEL COL·LECTIU

Per què les extremes dretes i els conservadorismes estan obsessionats amb la “defensa de la família”? Per què veuen en la seva “dissolució” el germen de tot desordre social? Sembla que tenen molt clar que la família (nuclear, occidental) és una institució fonamental que apuntala l’actual règim de desigualtat. També ho tenen clar els neoliberals que saben que si liquiden l’estat del benestar, algú n’ha de recollir els trossos.

No és fútil que al si de la família es produeixi la major part de la violència masclista -no només cap a les dones, també cap als nens. És un indicatiu de la subordinació femenina a un ordre de gènere que encara se sosté sobre la divisió sexual del treball, és a dir, que fa recaure les tasques de reproducció social -de reproducció de la mà d’obra- en les dones. La família és una institució violenta i on primer s’aprèn la norma de gènere. A Europa també implica l’explotació de les dones migrants pobres sense les quals la família de classe mitjana no es podria sostenir, perquè externalitza les seves cures.

Abolir la família és una manera d’imaginar-nos que poden existir altres maneres més justes de repartir les tasques de cura, una proposta que obre escletxes a altres mons. Com seria una societat que no necessités la família nuclear per reproduir-se? Aquesta porta a la utopia ens parla de diversos camins possibles. El primer està inscrit a l’Estat, perquè la família de classe mitjana no seria res sense ell, o seria completament dife-

rent, perquè avui aquesta institució és absolutament premiada per l’Estat. Què passaria amb l’acumulació o la reproducció del capital sense l’herència familiar? Com es reproduirien les classes socials sense l’estructura familiar?

Com a mètode per organitzar demandes institucionals immediates, l’abolició de la família implica exigir que l’Estat no la premiï de cap manera; que no sigui una de les principals formes de redistribució de les rendes -a través dels ajuts, la fiscalitat, etcètera. I ha de suposar també una aposta forta per la socialització de les tasques de reproducció, estatal i no estatal.

Aquest estat del benestar no familiarista deixaria més espai, més possibilitats de supervivència a aquestes altres maneres de vincular-nos o de fer comunitat que ja existeixen -molts espais de militància del sindicalisme social apunten cap aquí. La nostra tasca és fer-les créixer, contra totes les dificultats que ens imposa la tradició, l’establert, els premis econòmics o d’acceptabilitat que implica tenir una família més o menys llegible socialment. El que és fàcil és fer famílies; el que és difícil és generar comunitats de suport mutu que donin existència a una nova utopia del que és col·lectiu -encara que la família tampoc garanteix la felicitat. L’horitzó és donar lloc a un nou ordre reproductiu on l’accés a recursos, a cures, a una bona vida, a una vida lliure no depengui de quina família t’hagi tocat en sort: un món de famílies no genètiques sinó lliurement triades. ●

NURIA ALABAO
PERIODISTA I ANTROPÒLOGA

titució familiar?

PRIORITAT A EUROPA, PART D'UN GENOCIDI AL SUD

Abolir la família, abolir la família nuclear, abolir la família cis heteronormativa, abolir la família tradicional, col·lectivitzar, desprivatitzar, comunicar, autonomia, cures... són paraules que s'escolten, s'escriuen, s'imprimeixen i es repeteixen àmpliament en contextos feministes i d'esquerres a Europa, on teoritzar sobre el poliamor sembla més important que formar-se sobre el funcionament actual de l'imperialisme, on descolonitzar els llits sembla més prioritari que descolonitzar un territori i on incorporar termes com "interseccional" en tots els textos sembla més prioritari que fer un treball seriós de revisió autocrítica en relació amb el rol històric i actual del moviment feminista a l'hora de contribuir a sostenir l'imperialisme.

Pot ser que aquestes paraules estiguin acompanyades per una petita acotació a peu de pàgina, del taller o de la xerrada on s'abordi la realitat de violència i persecució estructural, institucional i militar que viuen milers de milions, no només de persones, sinó de famílies del Sud Global. On milions de famílies cis heteronormatives nuclears són forçosament separades, sigui per una lleva de custòdia, sigui per un procés migratori imposat, una esterilització forçada, l'assassinat d'un dels seus membres o directament aniquilada per un bombardeig, com estem veient amb el genocidi contra al poble palestí, on cognoms sencers estan sent eliminats del mapa.

I si això no funciona, ja arriba rà el feminisme amb les seves avant-

guardes autodenominades *decoloniales*, per dir-nos que la família cis heteronormativa nuclear tradicional és una "deformació colonial" que els "subjectes inferiors" del Sud Global han de superar per aconseguir el seu veritable alliberament del colonialisme. O il·luminar-nos parlant del "comunitari" sense entendre que en realitat moltes d'aquestes estructures àmplies de sosteniment mutu que construeixen "el comunitari" es conformen en gran manera amb l'aglutinament de diferents famílies nuclears cis heteronormatives tradicionals que, en general, tenen vincles consanguinis i que se sostenen, protegeixen i defensen les unes a les altres davant la invasió, l'espoliació i la massacre imperialista.

Fins al 7 d'octubre era una prioritat política al Nord Global mostrar els pits, cridar als orgasmes, abolir la família i llegir Sophie Lewis per aprendre sobre la urgència dels "parentius no genètics", les "famílies lliurement triades", la "gestació cíborg", la "subrogació completa", l'"autonomia dels nens" i possiblement permetre la legitimitat d'existència a les famílies monomarentals i queers racialitzades. Però sempre eliminant aquell subjecte que, amb la seva presència en una família, constitueix la pedra angular de l'anomenada "família nuclear cis heteronormativa"; l'home cis heterosexual. Aquest home del Sud Global que ha estat durant segles -i sobretot les darreres dècades- deshumanitzat, criminalitzat, animalitzat i sentenciat, és entès com el paradigma del masculisme amb la vènia del feminisme dels anys noranta i de la primera dècada

del 2000; passa per ser "massa hetero" i massa cis per a elles. Homes que fa dècades que són narrats pel feminisme a l'uníson dels mitjans de comunicació imperialistes com l'enemic, l'enemic cis que va ser massacrada juntament amb la seva família en nom del suposat "alliberament" de les dones afganeses, l'home hetero cis que va ser torturat a Guantánamo en nom de la igualtat de gènere a Europa, l'home normatiu que va ser sexualment violat a Abu Ghraib en nom de la llibertat sexual al Nord Global, l'home tradicional que és massacrada al costat de la seva família a Palestina.

Abolir la família com un horitzó d'alliberament només pot ser una prioritat política en la cànvida imaginació irreverent del feminisme a Europa perquè, alhora, abolir la família tradicional, consanguínia, cis heteronormativa, actualment és part del camí al genocidi per als pobles del Sud Global. ●

DANIELA ORTIZ
ARTISTA

Lise Karen

EL RELAT DE **DANI VILARÓ DONAT**
IL·LUSTRACIÓ: **BERTA ARTIGAL**

“Res no és massa bo, massa bonic ni massa estimulant”
Quimi Portet, “Bestiar Sentimental”

uan a la Lise Karen li van oferir encarregar-se de l'estanc, no s'ho va pensar dues vegades. Casa seva era un estany negre, aigua estancada: la mare havia mort, el pare s'esllomava a la fàbrica dia sí dia també. Superada la secundària pels pèls, per compassió del claustre, mai va considerar barallar-se amb un batxillerat rocós o provar sort amb els mòduls professionals. O acceptava aquella feina salvavides o es capbussava sense remei en la fossa sèptica i abismal d'on no podria sortir-ne mai.

A la Lise Karen li agradava marranejar al parc amb la colla, fumar petes, ballar. També embolicar-se amb el Morten, el diler de la quadrilla. El seu horitzó vital no clissava més enllà d'un parell de setmanes, un mes, a tot estirar, i es resumia en no prendre gaire mal, o si més no, esquivar males estones. Per això va dir que sí a la Fiona, la senyora de l'estanc, quan li va comentar que buscava algú per al torn de nit.

Soc vella i no estic per hòsties. T'hi veus amb cor? No et fa por la nit, oi?, li havia preguntat un vespre que la Lise Karen s'havia deixat caure a l'estanc per comprar paper de liar. Li va respondre que OK, que gràcies.

Va començar unes setmanes abans de Nadal. Els carrers anaven plens de gent amb cara fosca i agra. Boquejaven com peixos fora de l'aigua i semblaven competir en una cursa fol·la per fer-se amb el paquet més voluminós, més car i més de tot. Es trepitjaven els uns als altres com si els carrers de la ciutat fossin només seus, com si estiguessin sols, com si la fi del món estigués programada fatalment a finals de desembre.

A l'estanc, a la nit, s'hi deixaven caure sobretot joves de festa i sovint la Lise Karen s'emprenyava perquè volien enredar-la o fer-li perdre el temps. En pocs dies va aprendre a caçar-se una mena d'escut protector: era allà per pensar i prou. El que fessin els altres, mentre paguessin i no toquessin gaire la pera, li era força igual.

La darrera nit de l'any una nevada com feia temps que no es veia va engolir la ciutat. Els carrers es van buidar de cop. Tothom es va tancar al cau, ignorant els cants de sirena bulímics dels comerços. La Lise Karen, rere la peixera de la botiga, tenia un fred de nassos i remugava quina mèn, aquí tancada, congelant-me i sense gent, que avui sí que s'han refugiat tots a casa com conills.

Per distreure's va començar a jugar amb una caps de mistos. Els encenia i mirava d'aguantar fins al darrer instant per apagar-los, quan la flama ja llepava perillosament l'índex i el polze. Un parell de cops va sentir una punxada de cremor i es va mossegar els llavis, preguntant-se fins quan podia aguantar la fiblada. Mentre el llumí es consumia, la Lise Karen s'imaginava fent altres coses i el cap volava ben lluny.

Es veia viatjant muntada en un veler, travessant un mar càlid, prenent el sol en tetes i clavant-se avall un còctel ben fresc i carregat. El Morten, al timó, li ofería eme i el techno berlinès a tot drap espantava els dofins més agosarats que escortaven el vaixell tot pensant que allà hi trobarien una família feliç amb nens, i no aquella tropa desenfrenada.

També s'afigurava halant totes les marranades possibles. Hamburgueses dobles, triples, X-Size, Mega-Size. I patates fregides, també. Patates dobles, triples, X-Size i Mega-Size. Endrapant

fins a rebentar, fins a trobar-se malament, fins que el cos li deia prou, i llavors soltava un rot monumental i tothom reia, també el Morten, que llavors li ofería un altre còctel i vinga, un petó de rosca, el que vulguis, nina.

S'imaginava una festa interminable, de dies, de setmanes, en una illa, la que fos, li era igual; mediterràniament, això sí, sense fotre ni l'ou, sense preocupar-se dels calés, només cantant i ballant i menjant i bevent. Hi arribarien molts barcos de tot arreu, a l'illot, i seria la festa més gran mai vista.

Ves, quina caca de joc, això dels mistos, pensava la Lise Karen, però no tenia res més a fer, tot se li feia bola, allà encapsulada.

A les tres de la matinada, cansada d'esperar que arribés algú, i amb quinze centímetres de neu acumulada a la vorera, va decidir xapar l'estanc i mirar de tornar a casa abans que la ciutat es convertís en una mena d'Himàlaia hostil. El bus nocturn segur que ja no circulava, amb aquella nevada cacosa que ho empastifava tot. Hauria de caminar. Al carrer, sortejant la neu, també encenia llumins per distreure's i escalfar-se la punta del nas. Marxava pel mig del carrer aprofitant les roderes dels cotxes, que encara no havien quedat sepultades.

La màquina llevaneu.

No la va veure venir.

La Lise Karen tenia un misto encès, el fitava i s'imaginava amb el Morten en una cabana de fusta a la muntanya, enroscats de braços i cames, com serps en una catifa d'os salvatge del Quebec; plantats davant d'una llar de foc monumental que els escalfava els cossos més del que ja ho estaven per la cardamenta.

La màquina llevaneu la va envestir amb un *cloc sec*.

I allà va quedar, morta i encastada a la pala, fins que al matí la va trobar un operari a les cotxeres. Lise Karen semblava un ninot de neu: cara i mans blaves, cames i braços desmanegats, ulls ben oberts, com de vidre.

Què hi té enganxat a la cara?, va preguntar la jutgessa abans de decretar l'aixecament del cadàver.

Són mistos, va apuntar l'agent.

Mistos?, la dona va estranyar-se.

Potser es devia escalfar, no ho sabem, va conjecturar el policia.

A l'atestat, el conductor del vehicle va declarar que sí, que li havia semblat sentir alguna cosa, però que no havia vist res de res. Vaig pensar que potser era una pedra o un gos, explicava amb les mans al cap. Era una nena, hòstia, anava dient mentre petava les dents.

L'accident va ocupar disset segons a les notícies de la tele. Tot seguit, els presentadors de somriure de Joker i dents blanquejades van tornar a parlar del Nadal, dels llums dels carrers i de qui carretejava el regal més voluminós, més car i més de tot. ●

Caminar cap a la sostenibilitat organitzativa

NOEMÍ CANELLES TIGEL I ANNA ESPADALÉ GRABULOSA

FORMADORES I FACILITADORES DE LA COOPERATIVA FIL A L'AGULLA

Quan se sol mobilitzar una cooperativa, una associació, un equip, per promoure canvis interns? És quan hi ha un conflicte enorme? Busquem suport extern quan s'acumulen les baixes i el personal està cremat? Quin és el detonant per pensar en la sostenibilitat de l'organització?

Des de Fil a l'agulla fa molts anys que acompanyem organitzacions de tota mena i hem constatat un canvi interessant: al principi ens trucaven quan hi havia un conflicte important, però en els darrers anys existeix molt interès a promoure cultures organitzatives més sostenibles i no haver d'arribar a moments de tensió màxima. Així, la nostra tasca ha passat de centrar-se en la facilitació de conflictes a incloure "una altra cosa". Inicialment, a aquesta *altra cosa* li vam dir "cures", d'acord amb la cultura que els feminismes han impulsat en molts moviments socials. Parlar de *cures* volia dir posar el focus en el benestar de les persones, en la detecció de les discriminacions, en tots aquells aspectes fonamentals per

fer les organitzacions humanament sostenibles.

Amb el pas del temps, ens vam adonar que *cures* no era ben bé la paraula precisa per abordar tots els canvis que calia dins les organitzacions. Al lema de "les persones al centre" li faltava la noció que les organitzacions també tenen necessitats pròpies, més enllà de les persones que les formen. De fet, el que ens convoca quan formem part d'elles és el seu propòsit, el *somni* que l'organització vol aconseguir. Per tant, des del nostre punt de vista, les necessitats de les persones han d'estar en diàleg amb aquest propòsit, i les organitzacions necessiten pensar també en la seva capacitat d'incidir en el món. Això passa també per l'eficiència i per altres temes que semblaven fora de les *cures*. Llavors vam començar a parlar de "cures i gestió democràtica" per anomenar aquesta *altra cosa* que creiem que cal treballar.

Mentre continuem indagant quina és la paraula que descriu aquesta *altra cosa*, hem desenvolupat certes amb relació al camí que es pot seguir per impulsar la sosteni-

bilitat organitzativa, i coneixem algunes fites d'aquest camí.

En primer lloc, les organitzacions necessiten mirar cap endins i dedicar temps i recursos a analitzar-se. La mirada cap endins sovint es veu com "perdre temps". Veiem la pèrdua de temps de tenir una reunió per parlar de temes que no són "productius", però no ens adonem de quant temps ens fa perdre una baixa per estrès, o la gestió d'un conflicte en fase àlgida. Per tant, cal entendre que la inversió en aquests temes és també una manera de vetllar per l'eficiència, si és que el benestar de les persones no és un motiu suficient. Aquest és un canvi cultural molt gran, i demana a l'organització una aposta política (que, per entendre'ns, vol dir recursos i temps).

Una segona fita del camí implica entendre que l'organització ha d'anar més enllà dels temes clàssics de *cures*: espais de cohesió, mesures de conciliació, assemblees emocionals... I començar a promoure canvis en lideratge, organització interna, dinàmiques de poder, retroalimentació... No vol dir que els

primers temes no siguin importants, que ho són. Vol dir que són insuficients, i per això volem promoure canvis també en les estructures i dinàmiques que condicionen la vida organitzativa.

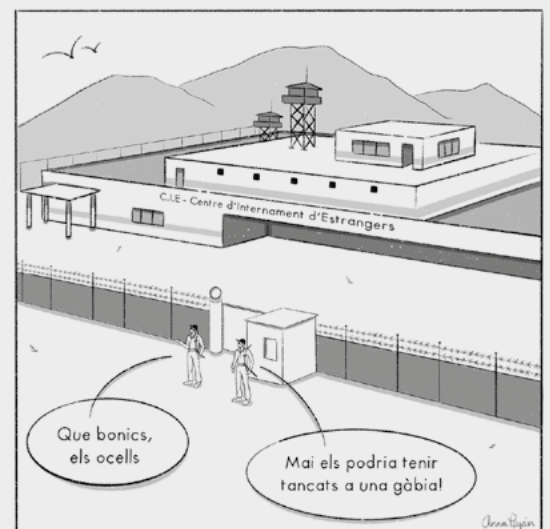
Per últim, aquest camí no té dreceres, demana temps, i com tots els processos de canvi, generarà resistències. Tenim molt instaurada la creença que no es pot funcionar d'una altra manera. Qüestionar les inèrcies de les organitzacions demanarà, per tant, un lideratge format que hi cregui i que tingui eines per promoure aquest canvi de cultura.

Des de Fil a l'agulla constatem que moltes organitzacions ja estan fent aquest camí. Hi ha hagut en els darrers anys molta inquietud per treballar en la direcció de la sostenibilitat organitzativa, i ens reafirmem en el compromís d'aprofundir-hi, en forma de formacions, elaboració de manuals... Quan una organització es planteja aquests canvis, ja no cal que ho faci en solitari, perquè cada vegada tenim més referents d'espais col·lectius des dels quals estem creant una cultura propícia per fer aquest camí. ●

L'ESPINA

@SATIRIZINA

ANNA PAYAN

Regala('t) una subscripció anual en paper a la *Directa* i aconsegueix l'última novetat en dessuadores.

Promoció vàlida per a subscripcions anuals paper + web (90 €).

#RegalaDirecta

Publicitat

'Barcelona metròpoli-empresa. Crítiques pràctiques per desarmar la marca' és un llibre fet des de baix i des de les entranyes de la bèstia, que aborda les línies mestres d'un present i un futur depredador, escrit des de les pràctiques i les resistències que s'insereixen en els seus conflictes.

VIRUSEDITORIAL.NET
VIRUS V

DEIXA'T MIRAR ANUNCIA'T A LA DIRECTA!

150.000 visites úniques mensuals al web
Més de **3.500 subscriptores**

publicitat@directa.cat

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris

www.coop57.coop

Assegurem compromís

arc 40 anys
cooperant per transformar

www.arc.coop

TAXI

TAXIS ANARQUIA

Col·laboradors/es: 620 20 91 20, reserves i servei immediat 24h
Mariano: 688 61 48 73, només servei immediat en horari nocturn

Digitalització amb sobirania tecnològica

SomNúvol .coop

- ♥ Som cooperativa
- ♥ Som tecnològica
- ♥ Som programari lliure

► hola@somnuvol.coop

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del PI 25. Ribes. (Garraf). Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa! amb la nova web
www.entitatger.cat

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuïdora llibertària

www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

LA CIUTAT INVISIBLE

LLIBRERIA CRÍTICA DE BARRI
CATÀLEG DE ROBA
ESTUDIS COOPERATIUS I COMUNALS
GESTORIA I ASSESSORAMENT
ECONOMIES FEMINISTES

Riera d'Escuder, 38 (08028) · 932 989 947 · invisible.coop

La Directa utilitza els serveis de

foli verd gràfiques

foliverd.net
foli@foliverd.net
C. de la Llibertat 44, Gràcia, 08012 Barcelona

LA DES KOMUNAL

Menú del dia de dilluns a divendres de 13:00 h a 15:30 h
Reserves a 93 119 06 92
ladeskomunal.coop

Benvingudes a la comunitat del llibre crític

Fes-te sòcia de la llibreria crítica
La Repartidora des de 50€/curs
Descomptes · Llibres gratis · Assemblea anual de sòcies

C/ Reverend Rafael Tramoyeres 8 baix
Benimaclet - València
960 83 56 13 - larepartidora.org

QUEVIURE

sense cost restat a les productores
sense cost afegit a les consumidores

fes-te sòcia.

Collectiu Ronda

Defensem tots els teus drets

www.cronda.coop
T. 932682199

SOTA FOCUS

4-15

Recollim el testimoni de persones que han passat pels centres d'internament d'estrangers (CIE) de Barcelona i València, que relaten com la reclusió temporal els ha marcat la vida.

De Ribesaltes a Perpinyà, de les exiliades de la Guerra Civil espanyola a les persones amenaçades d'expulsió, nou dècades confinant "indesitjables" a Catalunya Nord.

Els Centres de Permanència per a la Repatriació italians, "camps de concentració", on fan negoci empreses privades.

SOBIRANIES

16-21

Softacatalà, 25 anys de noves tecnologies amb llengua pròpia.

22-23

Alcohol, una tirania per al cos humà.

24-25

Turisme sense classes, més enllà del lucre.

26-27

Acompanyar infants i adolescents en el seu pas a les pantalles.

28-29

"Volem un model que alliberi el treball sexual, no que el controli".

30

Caqui, el fruit dels déus de l'Olimp.

LA CENTRAL

32-33

Futbol com a eina d'integració d'infants i adolescents al Gironès.

INTERNACIONAL

34-37

Dina Boluarte, un any de govern tacat de sang al Perú.

38-39

Enèssim capítol de l'eterna crisi democràtica a Guatemala.

L'ENTREVISTA

40-45

Darren McGarvey: "L'existència de la pobresa és una elecció política".

IDEARI

46-51

Noves formes de vida i resistència en boscos sense govern.

52

'La paràbola del sembrador' i altres guies teòriques per preveure el col·lapse.

53-55

La gran crisi econòmica de 1973, un món ofegat per l'"or negre".

56-57

Beats, ravecore, realisme capitalista i errors de programació.

58-59

A debat: Cal abolir la institució familiar?

60-61

Relat: 'Lise Karen'.

SOM COOPERATIVA

62

Caminar acompanyades cap a la sostenibilitat de les organitzacions.